សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និង វិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច
Université Royale de Droit et des Sciences Economiques
Royal University of Law and Economics

សារណាបញ្ចប់ការសិក្សា

ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជន

ស្រាវជ្រាវពីថ្ងៃទី ០៣ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៧ ដល់ថ្ងៃទី ៣១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១៧

ស្រាវជ្រាវដោយ
និស្សិតឈ្មោះ លោក **គា តារ៉ា**
លោក **ហេង វឌ្ឍនៈ**

សាស្ត្រាចារ្យណែនាំ
លោក **រុន ពណ្ណារិទ្ធ**

ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ **នីតិសាស្ត្រ**
ជំនាន់ទី ១៧

ឆ្នាំចូលសិក្សា ២០១៣
ឆ្នាំសរសេរសារណា ២០១៧

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

យើងខ្ញុំ **គា តារ៉ា** និង **ហេង ខឌ្ឍនៈ** ជានិស្សិតថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ **នីតិសាស្ត្រ** ជំនាន់ទី ១៧ នៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចក្នុងឆ្នាំសិក្សា ២០១៣-២០១៧ ។

សូមគោរពលំអោនកាយវាចាចិត្ត សម្តែងនូវមហាកតញ្ញូតាធម៌ដឹងគុណយ៉ាង ជ្រាលជ្រៅជាទីបំផុតជូនចំពោះ ៖

លោកឪពុក គា ម៉េងហ៊ាង **លោកឪពុក ហេង កៅ**

អ្នកម្តាយ ស៊ុំ ស៊ីម៉េង **អ្នកម្តាយ ឡេង ម៉ារីដា**

ដែលបានផ្តល់កំណើត និងចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សាទូន្មានប្រៀនប្រដៅជួយទំនុកបំរុងដល់រូប កូនៗទាំងស្មារតី និងសម្ភារៈគ្រប់បែបយ៉ាង ជាពិសេសរួមទាំងការផ្តល់នូវដំបូន្មានដ៏ល្អៗរបស់លោកដល់រូបកូនចាប់តាំងពីពេលកូននៅជាកុមារភាព រហូតដល់កូនធំពេញវ័យ និងបានទទួលការបណ្តុះបណ្តាលតាំងពីថ្នាក់បឋមសិក្សារហូតដល់ថ្នាក់ឧត្តមសិក្សា។ លោកទាំងពីរបានព្យាយាមប្រឹងប្រែងអស់ពីកម្លាំងកាយចិត្តរបស់ខ្លួនក្នុងការជួយទំនុកបំរុងតម្រង់ទិស អោយកូនៗមានអនាគតភ្លឺស្វាងរីកចម្រើនទៅមុខ និងអភិវឌ្ឍខ្លួនអោយក្លាយជាសិស្សល្អ និងពលរដ្ឋល្អនៅក្នុងសង្គមជាតិ ។

ឯកឧត្តម **លុយ ចន្ណា** សាកលវិទ្យាធិការ ព្រមទាំងសាកលវិទ្យាធិការរង ព្រឹទ្ធបុរស លោក លោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យនៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច ដែលមានសមត្ថភាពខ្ពង់ខ្ពស់ និងបានជួយតម្រង់ទិសពួកយើងខ្ញុំ តាំងពីឆ្នាំសិក្សាថ្នាក់មូលដ្ឋានរហូតបញ្ចប់ថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រនេះប្រកបដោយក្រមវិជ្ជាជីវៈ ។

លោកសាស្ត្រាចារ្យ **រុន ពណ្ណារិទ្ធ** និងលោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យ **ចាំង ស៊ីណាត** ដែល លោកទាំងពីរបានដឹកនាំបង្ហាត់បង្ហាញនូវគំនិត និងវិធីសាស្ត្រល្អៗទាក់ទងនឹងប្រធានបទ រួមទាំង បានចំណាយពេលវេលាដ៏មានតម្លៃរបស់លោកទាំងពីរ តាំងពីដើមរហូតដល់បញ្ចប់ការស្រាវជ្រាវ មួយនេះ។ ស្នាដៃដែលកើតចេញពីការស្រាវជ្រាវមួយនេះ ពិតជាមិនអាចមានអត្ថិភាពឡើយ ប្រសិនបើគ្មានការជ្រោមជ្រែងពីលោកទាំងពីរ ។

លោក **សេង ហៀង** ព្រះរាជអាជ្ញារងអមសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ ដែលលោកបាន អនុញ្ញាតិអោយយើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់បានចូលជួបពិភាក្សា និងចំណាយពេលវេលាដ៏មានតម្លៃក្នុង ការជួយផ្តល់ជាគំនិតយោបល់ និង ដំបូន្មានល្អៗ ក៏ដូចជាឯកសារសម្រាប់ជាប្រយោជន៍ដល់យើង ខ្ញុំទាំងពីរ នាក់ក្នុងការធ្វើអោយសារណាមួយនេះកាន់តែមានភាពល្អប្រសើរឡើង ។

លោកមេធាវី **ឈី សម្បត្តិ** ដែលបានអនុញ្ញាតិអោយយើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់បានចូលជួបពិភាក្សា និងចំណាយពេលដ៏មានតម្លៃក្នុងការជួយផ្តល់ជាគំនិតយោបល់ និង ដំបូន្មានល្អៗក្នុងការធ្វើអោយសារណាមួយនេះ កាន់តែមានភាពល្អប្រសើរឡើង ។

ជាចុងបញ្ចប់ យើងខ្ញុំទាំងពីរនាក់ សូមធ្វើការអរគុណានិងដឹងគុណាម្តងទៀតដល់អ្នកមានគុណទាំងពួងដូចដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ សូមបានប្រកបតែនឹងពុទ្ធពរទាំង៤ប្រការគឺ អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ ពលៈ កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ ។

អារម្ភកថា

បន្ទាប់ពីបានធ្វើការសិក្សាថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រ ផ្នែកនីតិសាស្ត្រ នៅសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទ នីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច អស់រយៈពេល៤ឆ្នាំកន្លងមក ដោយកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុង ការរៀនសូត្រដើម្បីទទួលបាននូវចំណេះដឹងពីលោក-លោកស្រី សាស្ត្រាចារ្យនៅក្នុងសាកលវិទ្យាល័យ យើងខ្ញុំទាំងពីររូបត្រូវបានលើកទឹកចិត្ត និង ទទួលការអនុញ្ញាតិពីសាកលវិទ្យាល័យដើម្បីសរសេរសារណាបញ្ចប់ការសិក្សាក្រោមប្រធានបទ «**ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់ អនីតិជន**» ។

ប្រធានបទមួយនេះ គឺកើតឡើងចេញពីចម្ងល់ និងការចង់ដឹងឲ្យកាន់តែស៊ីជម្រៅរបស់យើងខ្ញុំទៅលើកិច្ចទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជន។ កិច្ចការស្រាវជ្រាវនេះ ផ្តោតសំខាន់ទៅលើសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចរបស់អនីតិជនក្នុងការទទួលខុសត្រូវចំពោះមុខច្បាប់ ព្រមជាមួយនឹង នីតិវិធីអនុវត្តទៅលើអនីតិជន ដែលធ្វើយ៉ាងណាធានាដល់ឧត្តមប្រយោជន៍របស់អនីតិជន។ លើស ពីនេះទៀត សារណាមួយនេះអាចលេចចេញជារូបរាងឡើងក៏ដោយសារមានការជួយជ្រោមជ្រែងណែនាំ តម្រង់ទិសពីសំណាក់ឯកឧត្តមសាស្ត្រាចារ្យ **រុន ពណ្ណារិទ្ធ** ដែលឯកឧត្តមសាស្ត្រាចារ្យបានចំណាយពេលវេលាដ៏មានតម្លៃក្នុងការចែករំលែកនូវចំណេះដឹង បទពិសោធន៍ និង ដំបូន្មានល្អៗសម្រាប់ជាពុទ្ធិដល់យើងខ្ញុំ ។

ថ្វីបើយើងខ្ញុំបានធ្វើការពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់រួចមកហើយក្តី ក៏កំហុសឆ្គងនៅតែអាចនឹងកើតមានឡើងជាពុំខាន។ ដូចនេះ សូមធ្វើការអភ័យទោសនូវរាល់កំហុសឆ្គងដោយអចេតនាដែលអាចកើតមានឡើងនៅក្នុងកិច្ចការស្រាវជ្រាវមួយនេះ ហើយក៏រងចាំទទួលនូវការរិះគន់ និង ការកែលម្អក្នុងន័យស្ថាបនា ដើម្បីអាចធ្វើឲ្យស្នាដៃបន្តបន្ទាប់ទៀតកាន់តែមាននូវភាពល្អប្រសើរឡើង។

ជាចុងបញ្ចប់ ក្នុងនាមយើងខ្ញុំជាអ្នករៀបរៀងសារណានេះ ក៏សង្ឃឹមថាឯកសារមួយនេះនឹងក្លាយជាប្រយោជន៍ និងជាវិភាគទាន ព្រមទាំងផ្តល់ជាចំណេះដឹងបន្ថែម សម្រាប់ជាគន្លឹះ និង ជំនួយស្មារតីដល់ប្អូនៗជំនាន់ក្រោយៗទៀតអាចធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវបន្តបាន។ ហើយយើងខ្ញុំទាំងពីររូបក៏សូមជូនពរដល់អស់លោក-លោកស្រីដែលកំពុងអានសៀវភៅមួយនេះ សូមជួបប្រទះនូវពុទ្ធពរទាំងបួនប្រការ គឺ អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ ពលៈ កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ។

មាតិកា

ទំព័រ

សេចក្តីផ្តើម ១

ជំពូកទី១ លក្ខខណ្ឌនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជន

១.១ លក្ខខណ្ឌអាយុនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជន៤

១.១.១ អនីតិជនដែលមានអាយុក្រោម ១៤ឆ្នាំ......................................៤

១.១.២ អនីតិជនដែលមានអាយុចាប់ពី ១៤ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១៨ឆ្នាំ ៦

១.២ កាលៈទេសៈនៃបទល្មើស ឬបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់អនីតិជន............ ៧

១.២.១ កាលៈទេសៈនៃបទល្មើស ៧

១.២.២ បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់អនីតិជន ៩

ជំពូកទី២ វិធានការអនុវត្តចំពោះអនីតិជនដែលត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ

២.១ ទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌ ១១

២.១.១ ទោសដែលអាចអនុវត្តបានចំពោះអនីតិជន ១១

២.១.២ ស្ថានសម្រាលទោសចំពោះអនីតិជន ១៦

២.២ វិធានការបង្វែរ ១៨

២.២.១ លក្ខខណ្ឌនៃការបង្វែរ១៨

២.២.២ ការអនុវត្តនូវផែនការបង្វែរ ១៩

ជំពូកទី៣ លក្ខណៈពិសេសនៃនីតិវិធីអនុវត្តចំពោះអនីតិជនដែលត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ

៣.១ នីតិវិធីនៃការស៊ើបអង្កេត និងចំណាត់ការសំណុំរឿង.......................២១

៣.១.១ ការស៊ើបអង្កេតរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌...........................២១

៣.១.២ ចំណាត់ការសំណុំរឿងដោយអយ្យការ.....................................២៦

៣.២ នីតិវិធីនៃការស៊ើបសួរ និង ការជំនុំជម្រះ....................................... ២៧

៣.២.១ ការស៊ើបសួរធ្វើឡើងដោយចៅក្រមស៊ើបសួរ ២៧

៣.២.២ ការជំនុំជម្រះ...២៩

ជំពូកទី៤ ការអនុវត្តទោសចំពោះអនីតិជន

៤.១ ការអនុវត្តទោសដាក់ពន្ធនាគារ ៣២

៤.១.១ ការឃុំឃាំងអនីតិជនក្នុងពន្ធនាគារ...៣៣

៤.១.២ ការត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តទោសក្នុងពន្ធនាគារ......................... ៣៥

៤.២ ការអនុវត្តទោសពិន័យចំពោះអនីតិជន.. ៣៦

៤.២.១ ការដាស់តឿនឲ្យបង់ប្រាក់ពិន័យ ៣៧

៤.២.២ ការរួចខ្លួនពីការបង្ខំដល់រូបកាយ..៣៧

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និង អនុសាសន៍ ៣៩

ឯកសារយោង

ឧបសម្ព័ន្ធ

សេចក្ដីផ្ដើម

សេចក្តីផ្តើម

១.បុព្វហេតុនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ

ជាគោលការណ៍ទូទៅនៅក្នុងនីតិ ព្រហ្មទណ្ឌ នៅពេលដែលមានបទល្មើសមួយបានកើតឡើង ត្រូវតែមាននូវបុគ្គលណាម្នាក់ទទួលខុសត្រូវចំពោះបទល្មើសនោះ។ បុគ្គលដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើសអាចជា រូបវន្តបុគ្គល ឬ នីតិបុគ្គល។ រូបវន្តបុគ្គល មានការបែងចែកជាពីរទៀតគឺ នីតិជន និង អនីតិជន។ **នីតិជន** សំដៅទៅលើជនដែលមានអាយុចាប់ពី ១៨ ឆ្នាំឡើងទៅ។ រីឯ **អនីតិជន** វិញ គឺសំដៅទៅលើជនដែលមានអាយុតិចជាង ១៨ ឆ្នាំ នៅពេលជននេះបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ។

យោងតាមអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារត្រង់បញ្ញត្តិនៃមាត្រា ៤០ បានតម្រូវឲ្យរដ្ឋជាភាគីដែលក្នុងនោះក៏មានព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាផងដែរ ត្រូវធ្វើការកំណត់កំរិតអាយុអប្បបរមានៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់កុមារ។ មានន័យថា ដែលក្រោមអាយុអប្បបរមានេះ កុមារត្រូវបានសន្មតជាមុនថា ពុំមានសមត្ថភាពនឹងប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌឡើយ។ សមត្ថភាពទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ គឺជាលទ្ធភាពរបស់មនុស្សនៅពេលប្រព្រឹត្តអំពើបង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់សង្គម ហើយជននោះអាចយល់ដឹងអំពីចរិតគ្រោះថ្នាក់នៃអំពើរបស់ខ្លួន និងអាចបញ្ជានូវរាល់អំពើទាំងនោះបាន។ មនុស្សម្នាក់ត្រូវបានចាត់ទុកថាមានសមត្ថភាពទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ ប្រសិនបើពេលប្រព្រឹត្តអំពើបង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់សង្គម ហើយជននោះបានឈានដល់កំរិតអាយុនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ។ ការកំណត់អំពីកំរិតអាយុនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌនេះ នឹងបង្កើតបានទៅជាមូលដ្ឋានផ្នែកគតិយុត្តិមួយ សំរាប់កំណត់អំពីការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជនផ្ទាល់តែម្តង។ កំរិតអាយុនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជន ក៏មានការប្រែប្រួលទៅតាមប្រទេសផ្សេងៗគ្នា ដោយយោងទៅតាមលក្ខណៈពិសេសនៃនយោបាយព្រហ្មទណ្ឌ ការរីកចំរើនផ្នែករាងកាយ និង ប្រាជ្ញាស្មារតីរបស់អនីតិជននោះផងដែរ ។

បើពិនិត្យមើលទៅលើក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាត្រង់បញ្ញត្តិនៃមាត្រា ៣៨ បានចែងថា "នីតិភាពនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវបានកំណត់កំរិតអាយុចាប់ពី ១៨ (ដប់ប្រាំបី) ឆ្នាំឡើងទៅ"។ ប៉ុន្តែ តុលាការក៏អាចប្រកាសទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌទៅលើអនីតិជនអាយុចាប់ពី ១៤ (ដប់បួន) ឆ្នាំ ឡើងទៅបានផងដែរ ប្រសិនបើកាលៈទេសៈនៃបទល្មើស ឬបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់អនីតិជននោះតម្រូវ ។

២.ចំណោទបញ្ហានៃការដោះស្រាយ

ជាគោលការណ៍ គេមិនអាចឲ្យជនដែលមិនដឹងខុសត្រូវពីភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃអំពើរបស់ខ្លួនឲ្យទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ។ ដោយសង្កេតឃើញថា អនីតិជនជាជនដែលមានសមត្ថភាព

យល់ដឹងខាងអំពើនៅមានកម្រិតនៅឡើយ ដូច្នេះ ទើបមាននូវសំណួរចោទសួរឡើងថា តើអាយុ ១៤ ឆ្នាំ ជាកម្រិតអាយុអប្បបរមានៃការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជន ឬយ៉ាងណា? ក្រៅពីនេះ ដោយហេតុថា អនីតិជនជាជនដែលមានសមត្ថភាពយល់ដឹងខាងអំពើនៅមានកម្រិតយ៉ាងដូច្នេះ តើគួរប្រើប្រាស់នូវវិធានការណាខ្លះចំពោះពួកគាត់ នៅពេលដែលគាត់បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌមួយឡើង? ជាមួយគ្នានេះដែរ តើគួរឲ្យមាននូវការអនុវត្តនីតិវិធីពិសេសមួយចំពោះពួកគាត់ ដែរឬទេ? ចុះចំពោះការអនុវត្តទោសវិញ តើនឹងប្រព្រឹត្តទៅមានលក្ខណៈយ៉ាងណាដែរ ?

ដោយសារតែមាននូវចំណោទបញ្ហាគតិយុត្តិទាំងអស់នេះហើយ ទើបនៅក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវសារណារបស់យើងខ្ញុំ បានធ្វើការសម្រេចចិត្តយ៉ាងមុតមាំថា ត្រូវតែជ្រើសរើសយកនូវប្រធានបទស្តីពី " **ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជន** " នេះឡើងមកសរសេរគឺក្នុងន័យ ដើម្បីស្រាយនូវរាល់ចង្ងល់ដែលបានចោទសួរខាងលើនេះ ។

ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជន សំដៅដល់ការទទួលរងនូវទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជនចំពោះ បទល្មើសដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្តឡើង។ ពាក្យថា ទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌក្នុងន័យនេះ គឺសំដៅដល់ការប្រកាសផ្តន្ទាទោសដែលធ្វើឡើងដោយស្ថាប័នតុលាការផ្ទាល់តែម្តង។ មានន័យថា ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជន គឺជាគោលការណ៍មួយដែលបានធ្វើការកំណត់ពាក់ព័ន្ធអំពីការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជននេះឯង ។

៣.គោលបំណងនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ

នៅក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវសារណានេះដែរ គឺធ្វើឡើងក្នុងគោលបំណងដើម្បីសិក្សាស្វែងយល់អំពីភាពមិនច្បាស់លាស់មួយចំនួន ក៏ដូចជាចង់ស្រាយបំភ្លឺអំពីចំណោទបញ្ហាគតិយុត្តិដូចដែលបានលើកឡើងពីខាងលើស្រាប់។ លើសពីនេះទៅទៀត គឺដើម្បីពង្រឹង និងពង្រីកនូវសមត្ថភាពផ្ទាល់ខ្លួនបន្ថែមទៀត ដែលទាក់ទងនិងវិស័យព្រហ្មទណ្ឌនេះ។ ហើយចំពោះសមិទ្ធផល ដែលបានមកពីការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះ ក៏ជាផ្នែកមួយនៃការចូលរួមចំណែកក្នុងការអភិវឌ្ឍនូវវិស័យព្រហ្មទណ្ឌរបស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាផងដែរ ។

៤.ដែនកំណត់ និងវិសាលភាពនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ

ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងចំណោទបញ្ហាខាងលើនេះ យើងខ្ញុំបានធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងជ្រើសរើសឯកសារជាមូលដ្ឋានមួយចំនួនដើម្បីសរសេរសារណានេះឡើង។ ដែលឯកសារទាំងនោះរួមមានដូចជា រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៩៣ អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៩ ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន និងរួមទាំងឯកសារដែលពាក់ពន្ធ័មួយចំនួនទៀត ដូចដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងឯកសារពិគ្រោះស្រាប់ ។

នៅក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះដែរ យើងខ្ញុំសូមផ្តោតតែទៅលើករណីដែលអនីតិជនបានប្រព្រឹត្តនូវបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ហើយត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌតែប៉ុណ្ណោះ ។

៥.សារៈសំខាន់នៃការស្រាវជ្រាវ

សមិទ្ធផលដែលបានទទួលពីការសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះ នឹងក្លាយទៅជាទុនមួយសម្រាប់ជាឯកសារជំនួយស្មារតីដល់ប្អូនៗនិស្សិតជំនាន់ក្រោយៗទៀត ដើម្បីអាចយកទៅធ្វើការសិក្សាស្វែងយល់ ក៏ដូចជាអនុញ្ញាតឲ្យប្អូនៗអាចយល់បានពីផ្នែកមួយនៃនីតិព្រហ្មទណ្ឌអំពីការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជននេះផងដែរ ។

៦.វិធីសាស្ត្រនៃការសិក្សាស្រាវជ្រាវ

សារណានេះ ត្រូវបានរៀបរៀងឡើងដោយប្រើប្រាស់នូវ វិធីសាស្ត្របែបពិពណ៌នា និងវិភាគ។ យើងខ្ញុំបានធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវដោយធ្វើការប្រមូលនូវព័ត៌មានទាំងឡាយ ក៏ដូចជាឯកសារពាក់ព័ន្ធទៅនឹងប្រធានបទនៃសារណានេះ ដើម្បីឲ្យកាន់តែមានភាពត្រឹមត្រូវ ច្បាស់លាស់ និងមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់។ ព័ត៌មានទាំងឡាយត្រូវបានជ្រើសរើស និងដកស្រង់ចេញពីប្រភពល្អៗដូចជាការបកស្រាយរបស់នីតិករ អ្នកមានបទពិសោធន៍នៅក្នុងវិស័យនេះផ្ទាល់ មតិយោបល់ពីអ្នកជំនាញការខាងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ ច្បាប់សំខាន់ៗរបស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និងឯកសារដែលពាក់ព័ន្ធមួយចំនួនទៀតផងដែរ ។

៧.រចនាសម្ព័ន្ធនៃការស្រាវជ្រាវ

ជាបន្តទៅទៀត ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនិងប្រធានបទខាងលើនេះ សូមធ្វើការបែងចែកជា ៤ ជំពូកធំៗគឺរួមមាន ៖

ជំពូកទី ១ **លក្ខខណ្ឌនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជន**

ជំពូកទី ២ **វិធានការអនុវត្តចំពោះអនីតិជនដែលត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ**

ជំពូកទី ៣ **លក្ខណៈពិសេសនៃនីតិវិធីអនុវត្តចំពោះអនីតិជនដែលត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ**

ជំពូកទី ៤ **ការអនុវត្តទោសចំពោះអនីតិជន ។**

ជំពូកទី១

លក្ខខណ្ឌនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជន

ជំពូកទី១

លក្ខខណ្ឌនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជន

នៅក្នុងនីតិព្រហ្មទណ្ឌជាគោលការណ៍ទូទៅ នៅពេលដែលមានបទល្មើសមួយកើតឡើង ទោះអំពើនោះប្រព្រឹត្តឡើងដោយចេតនាក្តី ឬដោយអចេតនាក្តី ដែលជាហេតុបណ្តាលឲ្យមានព្យសនកម្មដល់បុគ្គលដទៃ គឺជាលក្ខខណ្ឌចម្បងនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ។ នីតិភាពនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវបានកំណត់ចាប់ពីអាយុ ១៨ (ដប់ប្រាំបី) ឆ្នាំឡើងទៅ[1]។ ប៉ុន្តែតុលាការ ក៏អាចប្រកាសទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌទៅលើអនីតិជនអាយុចាប់ពី ១៤ (ដប់បួន) ឆ្នាំឡើងទៅ(១.១) បានផងដែរ ប្រសិនបើកាលៈទេសៈនៃបទល្មើស ឬបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់អនីតិជននោះតម្រូវ (១.២)។

១.១ លក្ខខណ្ឌអាយុនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជន

ផ្អែកតាមគោលការណ៍នៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ អាយុគឺជាលក្ខខណ្ឌចំបងនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ។ អាយុនៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជន ត្រូវបានកំណត់យកអាយុនៅពេលដែលអនីតិជនប្រព្រឹត្តបទល្មើស[2]។ ការកំណត់អំពីកំរិតអាយុនៃការទទួលខុសត្រូវនេះ គឺជាការប្រកាន់យក និងទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការពីសំណាក់រដ្ឋថា អនីតិជនម្នាក់នៅពេលដែលឈានដល់អាយុតាមការកំណត់នោះ ទើបមានលទ្ធភាពទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ[3]។ ទាញចេញពីការកំរិតអាយុនេះ បង្កើតបានទៅជាមូលដ្ឋានផ្អែកគតិយុត្តមួយ សំរាប់កំណត់អំពីការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជន។ ជាមួយគ្នានេះដែរ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងលក្ខខណ្ឌអាយុខាងលើនេះ សូមធ្វើការបែងចែកអនីតិជនជាពីរប្រភេទគឺ ៖

១.១.១ អនីតិជនដែលមានអាយុក្រោម ១៤ ឆ្នាំ

អនីតិជនប្រភេទនេះ នៅពេលដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើសគឺច្បាប់បានកំណត់ថា មិនឲ្យទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ។ ដោយហេតុថា ទាញចេញពីអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារត្រង់មាត្រា ៤០ ចំណុចទី ៣ កថាខណ្ឌ " ក " បានតម្រូវឲ្យរដ្ឋជាភាគី ដែលក្នុងនោះក៏មានព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាផងដែរ ត្រូវធ្វើការកំណត់កំរិតអាយុអប្បបរមានៃការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌរបស់កុមារដែលក្រោមអាយុអប្បបរមានេះ កុមារត្រូវបានសន្មតជាមុនថា ពុំមានសមត្ថភាពនឹងប្រព្រឹត្តបទល្មើស

[1] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៧ ឆ្នាំ២០១៦

[2] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៩ កថាខណ្ឌ ១ ឆ្នាំ២០១៦

[3] នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ, សាស្ត្រាចារ្យ ហ៊ី សោភា, ទំព័រ ៨០

ព្រហ្មទណ្ឌឡើយ[4]។ រីឯមាត្រា ១៤ កថាខណ្ឌទី ១ នៃច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន ប្រកាសឲ្យប្រើនៅថ្ងៃទី ១៤ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៦ បានចែងថា "អនីតិជនមានអាយុក្រោម ១៤ (ដប់បួន) ឆ្នាំ ដែលជាប់សង្ស័យថាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ពុំអាចត្រូវបានគេឃាត់ខ្លួនឡើយ ហើយមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវប្រគល់អនីតិជននោះទៅឲ្យអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់"។ ចំនែកមាត្រា ២៧ នៃច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន កថាខណ្ឌទី១ ក៏បានចែងផងដែរថា "ក្នុងករណី អនីតិជនមានអាយុក្រោម ១៤ (ដប់បួន) ឆ្នាំ គិតមកត្រឹមថ្ងៃដែលសង្ស័យថាបានចូលរួមប្រព្រឹត្តបទល្មើសនោះព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវសម្រេចតម្កល់រឿងទុកឥតចាត់ការ និង ត្រូវប្រគល់អនីតិជនទៅឲ្យអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់វិញភ្លាម"។ ជាមួយគ្នានេះដែរ ក៏មានបញ្ញត្តិនៅមាត្រា ៣៩ នៃច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន កថាខណ្ឌទី១ វក្យខណ្ឌទី១ ដដែលនេះបានចែងថា "អនីតិជនអាយុក្រោម ១៤ (ដប់បួន) ឆ្នាំ មិនត្រូវបានឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នឡើយ" ។

តាមខ្លឹមសារខាងលើនេះ អាចនាំឲ្យគេសន្និតបានថា អាយុ ១៤ ឆ្នាំ ជាកម្រិតអាយុអប្បបរមានៃការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ ឬ អនីតិជនអាយុក្រោម ១៤ ឆ្នាំ ពុំទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ។

ឧទាហរណ៍ ៖ ក្មេងប្រុសម្នាក់ អាយុ ៨ ឆ្នាំ បានចោលដុំថ្មលេងមិនប្រយ័ត្ន បណ្តាលឲ្យត្រូវក្បាលក្មេងប្រុសម្នាក់ទៀតរងរបួសបែកក្បាលជាដំណំ។ ក្នុងករណីនេះ ក្មេងដែលបានប្រព្រឹត្តអំពើល្មើសនោះ មិនអាចត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ អាស្រ័យដោយហេតុថាក្មេងនោះនៅមិនទាន់មានការយល់ដឹងខុសត្រូវពីអំពើរបស់ខ្លួននៅឡើយ ។

គួរកត់សម្គាល់ថា អាយុក្រោម ១៤ ឆ្នាំ សច្ចធារណ៍មិនអាចប្រកែកបាននៃការមិនទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ ដែលរារាំងមិនឲ្យតុលាការធ្វើការប្រកាសទោសទៅលើអនីតិជននោះឡើយ។ ប៉ុន្តែ មិនមែនមានន័យថា បានរារាំងចំពោះការចូលខ្លួនមកកាន់តុលាការ និងការប្រកាសសេចក្តីសម្រេចនោះទេ (ការស្តីបន្ទោស ឬ វិធានការអប់រំ)។ ដូច្នេះ តុលាការក៏នៅតែអាចធ្វើការកោះហៅអនីតិជននោះឲ្យចូលខ្លួនមកកាន់តុលាការបានផងដែរ ក្នុងគោលបំណងដើម្បីប្រកាសសេចក្តីសម្រេចដាក់ឲ្យអនុវត្តនូវវិធានការណាមួយ ដែលតុលាការបានធ្វើការសម្រេចលើអនីតិជននោះ។ វិធានការទាំងនោះរួមមាន វិធានការតាមដាន វិធានការអប់រំ វិធានការការពារ និងវិធានការឧបត្ថម្ភ ឬ ក៏ប្រគល់អនីតិជននោះទៅឲ្យសាច់ញាតិ សេវាសាធារណៈ អង្គការឯកជនដែលមាននីតិសម្បទា

[4] អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ មាត្រា ៤០ ចំណុចទី ៣ កថាខណ្ឌ "ក"

មន្ទីរពេទ្យ ឬ ស្ថាប័នឯកទេស និងអាចដាក់អនីតិជននោះឲ្យស្ថិតក្រោមការការពាររបស់តុលាការបានផងដែរ[5] ។

១.១.២ អនីតិជនដែលមានអាយុចាប់ពី ១៤ ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១៨ ឆ្នាំ

ចំពោះអនីតិជនប្រភេទនេះវិញ នៅពេលដែលជននេះបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស គឺត្រូវទទួលខុសត្រូវលើអំពើដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្តនោះ។ ហេតុដែលច្បាប់តម្រូវឲ្យជននេះមានការទទួលខុសត្រូវ ព្រោះយល់ឃើញថា អនីតិជនប្រភេទនេះ មានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌហើយ។ សមត្ថភាពទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ គឺជាលទ្ធភាពរបស់មនុស្សនៅពេលដែលប្រព្រឹត្តអំពើបង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់សង្គម ហើយជននោះអាចយល់ដឹងអំពីចរិតគ្រោះថ្នាក់នៃអំពើរបស់ខ្លួន និងអាចបញ្ជានូវរាល់អំពើទាំងនោះបាន។ ការយល់ឃើញយ៉ាងដូច្នេះ អាស្រ័យដោយហេតុថា នីតិករបានពិចារណាដោយផ្អែកទៅលើ ការរីកចម្រើនអំពីរូបរាងកាយ ប្រាជ្ញា ស្មារតី និងការសន្សំនូវរាល់បទពិសោធន៍នៃជិវិតក្នុងជីវភាពរស់នៅកន្លងមករបស់អនីតិជននោះឯង។ កត្តាទាំងអស់នេះហើយ ដែលជាហេតុនាំឲ្យច្បាប់សន្មតបានថា អនីតិជនប្រភេទនេះអាចពិចារណាយល់ដឹងបានគ្រប់គ្រាន់នូវបណ្តាការទាមទារ និងរបបកំណត់របស់សង្គម ព្រមទាំងអាចបញ្ជាបាននូវរាល់អំពើរបស់ខ្លួនថែមទៀតផង។ ថ្វីត្បិតតែច្បាប់បានតម្រូវឲ្យអនីតិជនមានការទទួលខុសត្រូវទៅលើអំពើដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្តឡើងក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែ ការទទួលខុសត្រូវនេះមិនមានលក្ខណៈពេញលេញដូចជានីតិជនឡើយ ពោលគឺស្ថានភាពដែលជននេះត្រូវទទួលរងគឺ មានកម្រិតស្រាលជាងនីតិជន។ ហើយដើម្បីអាចសម្រេចផ្តន្ទាទោសលើអនីតិជនបាន តុលាការត្រូវពិនិត្យពិចារណាថ្លឹងថ្លែងជាមុនពាក់ព័ន្ធទៅនឹងកាលៈទេសៈនៃបទល្មើសដែលអនីតិជននោះបានប្រព្រឹត្ត និងរួមទាំងបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់គាត់ផងដែរ[6]។ ចំពោះទោសដែលត្រូវទទួលរងវិញគឺ អាចមានទាំងទោសដកហូតសេរីភាព និងទោសពិន័យជាប្រាក់ ។

សូមបញ្ជាក់ថា បើទោះបីជាអនីតិជនអាចទទួលរងនូវទោសបែបនេះក៏ដោយ ក៏កំរិតនៃទោសដែលទទួលរង គឺត្រូវបន្ថយមកត្រឹមពាក់កណ្តាល បើប្រៀបធៀបទៅនឹងទោសដែលមានចែងចំពោះនីតិជន។ ជារួម គេអាចយល់បានថា ការបន្ថយទោសចំពោះអនីតិជនអាចបណ្តាលមកពីមូលហេតុ **អនីតិភាពនៃទណ្ឌិត** នេះឯង ។

---

[5] ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ, មាត្រា៤០ ឆ្នាំ២០០៩

[6] នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ, លោក កៅ សីហា ទំព័រ ២០៣

ឧទាហរណ៍ ៖ ក្មេងស្រី ខ មានអាយុ ១៦ឆ្នាំ បានឈ្លោះប្រកែកគ្នាហើយក៏បានច្រុលចាក់សម្លាប់ ក្មេងប្រុស ក បណ្តាលឲ្យស្លាប់។ ដូចនេះ ក្មេងស្រី ខ មិនអាចជៀសផុតពីការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌដោយអះអាងថា ខ្លួនមិនមានចេតនា និងមិនដឹងទាល់តែសោះចំពោះអំពើរបស់ខ្លួននោះឡើយ។ ដូច្នេះ ចំពោះទោសដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះក្មេងស្រីនោះ គឺត្រូវបន្ថយមកត្រឹមពាក់កណ្តាល បើធៀបទៅនឹងទោសដែលអនុវត្តចំពោះនីតិជន ។

១.២ កាលៈទេសៈនៃបទល្មើស ឬបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់អនីតិជន

យោងតាមគោលការណ៍នៃការកំណត់អំពីទណ្ឌកម្ម ឬ គោលការណ៍ក្នុងការកំណត់ការផ្តន្ទាទោស ចៅក្រមដើម្បីអាចផ្តន្ទាទោសជនល្មើសណាម្នាក់បាន ត្រូវពិចារណាអំពីបាតុភូតសង្គមដែលបទល្មើសបានកើតឡើងឲ្យបានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយជាមុនសិន ទើបធ្វើការសម្រេចផ្តន្ទាទោសទៅលើចារីនោះ។ មានន័យថា ដើម្បីអាចចេញនូវសេចក្តីសម្រេចប្រកបដោយសុក្រិត្យភាព និងសុភវិនិច្ឆ័យ ចៅក្រមត្រូវពិចារណាទៅលើបីចំណុចសំខាន់ៗគឺ **ទីមួយ** ត្រូវពិចារណាពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ ពោលគឺសំដៅទៅដល់គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាពនៃទោស។ **ទីពីរ** គឺត្រូវពិចារណាទៅលើស្ថានភាពនៃការប្រព្រឹត្តបទល្មើសថា តើបទល្មើសនោះបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងកាលៈទេសៈណា? ពេលវេលាណា ? ទីកន្លែងណា ? និង **ទីបី** គឺត្រូវពិនិត្យទៅលើបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់ជនល្មើសនោះផងដែរ ។

១.២.១ កាលៈទេសៈនៃបទល្មើស

ដោយហេតុថា ច្បាប់ពុំបានកំណត់អំពីនិយមន័យ ឬ ផ្តល់នូវលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃពាក្យកាលៈទេសៈនៃបទល្មើសឲ្យបានជាក់លាក់ ដូចនេះអាចឲ្យគេយល់បានថា កាលៈទេសៈនៃបទល្មើស គឺសំដៅទៅលើកត្តារួមផ្សំនៃបទល្មើសនេះឯង។ មានន័យថា កត្តាទាំងនេះគឺស្ថិតនៅក្នុងធាតុសត្យានុម័តនៃបទល្មើសផ្ទាល់តែម្តង ពោលគឺវាមានតួនាទីសំរាប់កំណត់បទល្មើស និងកំណត់អំពីព្រំដែននៃទណ្ឌកម្មផងដែរ។ ដើម្បីឲ្យងាយយល់កាន់តែច្បាស់ជាងនេះទៅទៀតនោះគឺ យើងអាចធ្វើការសិក្សាស្វែងយល់ និងពិចារណាតាមរយៈបទពិសោធន៍ជាក់ស្តែងរបស់ចៅក្រមក្នុងការពិចារណា និងសំរេចអំពីទណ្ឌកម្មជាក់ស្តែងទៅលើអនីតិជនដែលជាជនល្មើស តាមរយៈកត្តារួមផ្សំដូចខាងក្រោម[7] ៖

មធ្យោបាយប្រព្រឹត្តបទល្មើស

មធ្យោបាយប្រព្រឹត្តបទល្មើស សំដៅលើបណ្តាវត្ថុ ឬសម្ភារៈ និងរួមបញ្ចូលទាំងឧបករណ៍ប្រព្រឹត្តបទល្មើសផងដែរ ដែលអនីតិជននោះបានប្រើប្រាស់ដើម្បីប្រព្រឹត្តបទល្មើស ។

[7] នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ, សាស្ត្រាចារ្យ ហ៊ី សោភា ទំព័រ ៧៣ ដល់ ៧៥

ឧទាហរណ៍ ៖ ប្រសិនបើជាអនីតិជនម្នាក់ បានប្រព្រឹត្តអំពើហិង្សាទៅលើអនីតិជនម្នាក់ទៀត **ដោយប្រើប្រាស់អាវុធ ឬ គំរាមកំហែងនឹងអាវុធ** ជាសញ្ញាមួយនៃស្ថានទម្ងន់ទោសក្នុងបទហិង្សាដោយចេតនា ដែលមានចែងក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មាត្រា២១៨ ។

វិធីសាស្ត្រប្រព្រឹត្តបទល្មើស

វិធីសាស្ត្រប្រព្រឹត្តបទល្មើស សំដៅទៅលើបែបផែននៃវិធីក្នុងការប្រព្រឹត្តនូវអំពើល្មើសច្បាប់មួយឡើង ។

ឧទាហរណ៍ ៖ អនីតិជនម្នាក់ដែលមានអាយុ ១៥ឆ្នាំ បាន **ប្រើឧបាយកលទុច្ចរិត** ទៅលើអនីតិជនម្នាក់ទៀត ដើម្បីឲ្យអនីតិជននោះ **ប្រគល់នូវទ្រព្យសម្បត្តិ** អ្វីមួយឲ្យមកខ្លួន។ នេះជាសញ្ញាមួយសម្រាប់កំណត់បទល្មើសនៃបទ **ឆបោក** ដែលមានចែងក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌ មាត្រា៣៧៧ ។

ពេលវេលាប្រព្រឹត្តបទល្មើស

ពេលវេលាប្រព្រឹត្តបទល្មើស អាចជាពេលមួយ ឬរយៈពេលមួយជាកំណត់ ដែលអំពើល្មើសច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌបានស្តែងចេញមកខាងក្រៅ។ មានន័យថា នៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ ពេលវេលាប្រព្រឹត្តបទល្មើស អាចជាសញ្ញាមួយសំរាប់កំណត់នូវបទល្មើសផ្ទាល់តែម្តង ។

ឧទាហរណ៍ ៖ ការធ្វើនេសាទនៅក្នុងរដូវបិទឡូត៍នេសាទជាដើម ។

ទីកន្លែងប្រព្រឹត្តបទល្មើស

ទីកន្លែងប្រព្រឹត្តបទល្មើស មានន័យថា ជារង្វង់ដែនដីមួយជាកំណត់ ដែលនៅទីនោះបទល្មើសបានចាប់ផ្តើម និងបញ្ចប់ ឬនៅទីនោះបច្ច័យនៃអំពើល្មើសច្បាប់បានកើតឡើង។ មានន័យថា ទីកន្លែងអាចជាចំណុចណាមួយ ឬជាតំបន់ដែនដីណាមួយជាកំណត់ ដែលច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌបានបញ្ញត្តិថា វាជាទីកន្លែងមួយដែលសំរាប់កំណត់នូវបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ។

ឧទាហរណ៍ ៖ បទល្មើស នេសាទ ដែលប្រព្រឹត្តនៅដែននេសាទទឹកសាប រួមមានដូចជា ទន្លេ បឹង ព្រែក ស្ទឹង ឬដៃទន្លេ ជាអាទិ៍ ។

ទិដ្ឋភាពនានាជុំវិញបទល្មើស

ទិដ្ឋភាពនានាជុំវិញបទល្មើស ជាការសរុបនូវរាល់ករណីលំអិតនានាផ្នែកសត្យានុម័តជុំវិញការប្រព្រឹត្តបទល្មើសដែលមានឥទ្ធិពលទៅលើកំរិតគ្រោះថ្នាក់ដល់សង្គមនៃបទល្មើស។ ដែលទិដ្ឋភាពជុំវិញនៃបទល្មើសទាំងនោះ ត្រូវបានច្បាប់បញ្ញត្តិថា ជាសញ្ញានៃស្ថានទម្ងន់ទោស ឬស្ថានសម្រាលទោសផងដែរ ។

ឧទាហរណ៍ ៖ អនីតិជនអាយុ ១៥ឆ្នាំ ម្នាក់បានប្រព្រឹត្តបទ មនុស្សឃាតដោយអចេតនា ដោយសារកាលៈទេសៈ ឬ ដោយស្ថានភាពចិត្តសាស្ត្ររបស់អនីតិជននោះជាសញ្ញាណនៃការ

ទទួលបាននូវស្ថានសម្រាលទោស (ក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មាត្រា៩៣ និង ២០៧) ។

គួរកត់សម្គាល់ថា ៖ ថ្វីត្បិតតែកត្តារួមផ្សំទាំងអស់នេះវាស្ថិតនៅក្នុងផ្នែកសត្យានុម័តនៃបទល្មើសក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែ ក្នុងករណីជាច្រើនដែលកត្តាទាំងអស់នេះពុំមានឥទ្ធិពលអ្វីដល់ចរិតគ្រោះថ្នាក់ដល់សង្គមនៃបទល្មើសឡើយ។ អាស្រ័យដោយហេតុនេះហើយ ទើបបានជានីតិករពុំបានធ្វើការបញ្ចូលវាទៅក្នុងកត្តារួមផ្សំនៃបទល្មើសជាក់ស្តែង ពោលគឺពុំត្រូវបានចែងលំអិតនៅក្នុងបទដ្ឋានគតិយុត្តិផ្នែកដោយឡែក (ផ្នែកបទល្មើស)។ ផ្ទុយទៅវិញ ក្នុងករណីដែលកត្តាទាំងអស់នេះមានឥទ្ធិពលដល់ចរិតគ្រោះថ្នាក់ដល់សង្គមនៃបទល្មើស មានន័យថានៅពេលដែលស្ថានភាពទាំងនេះវាមានអត្ថន័យសំខាន់ចំពោះបណ្តាបទល្មើសណាមួយ ដែលជាសញ្ញាពិសេសសំរាប់បទល្មើសនោះនៅពេលនោះហើយដែលវានឹងត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងកត្តារួមផ្សំនៃបទល្មើសជាក់ស្តែង ។

ក្រោយពីបានដាក់បញ្ចូលហើយ វានឹងក្លាយទៅជាសញ្ញាដែលមានលក្ខណៈដាច់ខាតសំរាប់កំណត់នូវបទល្មើសនោះផ្ទាល់តែម្តង។ ដែលលក្ខណៈដាច់ខាតទាំងនេះ អាចជាសញ្ញាសំរាប់កំណត់អំពីទោស កំណត់អំពីស្ថានទម្ងន់ទោស និងព្រមទាំងកំណត់អំពីព្រំដែននៃទណ្ឌកម្មផងដែរ។

១.២.២ បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់អនីតិជន

យោងតាមមាត្រា ៦៨ ចំណុច "គ" នៃច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន បានចែងថា "បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់អនីតិជនមានដូចជា អាយុ កម្រិតយល់ដឹង បញ្ញា និងអត្តចរិតរបស់អនីតិជននោះ"។ ត្រង់ចំណុចនេះដែរ យើងឃើញថា នីតិករមានចេតនាចង្អុលបង្ហាញឲ្យឃើញយ៉ាងជាក់លាក់អំពីអត្ថន័យនៃពាក្យ បុគ្គលិកលក្ខណៈនេះផ្ទាល់តែម្តង គឺក្នុងគោលដៅដើម្បីបញ្ចៀសកុំឲ្យអ្នកសិក្សា ឬ អ្នកអនុវត្តច្បាប់មានការភណ្តាច្រឡំទៅលើអត្ថន័យនៃពាក្យពេចន៍នេះ ហើយព្យាយាមធ្វើការបកស្រាយប្រាសចាកពីគោលគំនិតដើមរបស់ច្បាប់។ ទាញចេញពីខ្លឹមសារខាងលើ អាចឲ្យគេយល់បានថា បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់អនីតិជន សំដៅទៅលើសមត្ថភាពទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌរបស់អនីតិជននោះផ្ទាល់តែម្តងចំពោះបទល្មើសដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្ត។ ដូច្នេះ តុលាការមុននឹងធ្វើការប្រកាសទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌទៅលើអនីតិជនបាន ត្រូវពិចារណាអំពីការរីកចម្រើននៃរូបរាងកាយរបស់អនីតិជន ប្រាជ្ញា ស្មារតី និងបទពិសោធន៍ក្នុងជីវភាពរស់នៅរបស់អនីតិជននោះជាមុនសិន។ ដើម្បីអាចវាយតម្លៃបានថា អនីតិជនអាចយល់ដឹង ឬមិនអាចយល់ដឹងបាន គឺវាយតម្លៃបានតាមរយៈ ២ បែបរួមមាន របបវេជ្ជសាស្ត្រ និងរបបធម្មជាតិ[៨] ។

[៨] នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ, សាស្ត្រាចារ្យ ហ៊ឹ សោភា ទំព័រ ៨០ ដល់ ៨៣

របបវេជ្ជសាស្ត្រ

នៅក្នុងរបបនេះ គេត្រូវគិតពិចារណាទៅលើស្ថានភាពនៃជម្ងឺដែលនាំឲ្យជននោះមិនអាចយល់ដឹងបានដូចជាមនុស្សដែលស្ថិតក្នុងស្ថានភាពវិបល្លាសស្មារតីជាប្រចាំ។ ពោលគឺជាជនដែលមានជម្ងឺសរសៃប្រសាទជាប្រចាំឬខ្សោយសតិ សតិបញ្ញាពុំប្រក្រតី ឬជម្ងឺផ្សេងៗទៀតដែលបណ្តាលឲ្យមានភាពរឹករវក្នុងសកម្មភាពនៃសរសៃប្រសាទនេះតែម្តង ។

ជម្ងឺសរសៃប្រសាទជាប្រចាំ (វិកលចរិត) អាចមានរូបភាពជាក់ស្តែងខុសៗគ្នា ដែលនាំមកនូវលទ្ធផលសភាពជម្ងឺជាប្រចាំ ឬយូរអង្វែង ។

សភាពរឹករវក្នុងសតិបញ្ញា ជាបណ្តោះអាសន្នស្តែងឡើងភ្លាមៗក្នុងរយៈពេលខ្លី ធ្វើឲ្យមានការបាត់បង់នូវការយល់ដឹង ភ្លេចទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែកនៃករណីដែលបានកើតឡើងក្នុងពេលវេលាដែលជម្ងឺបានបញ្ចេញសកម្មភាព ។

ស្ថានភាពជម្ងឺផ្សេងៗ គឺជាប្រភេទជម្ងឺដែលពុំមែនកើតឡើងក្នុងប្រព័ន្ធសរសៃប្រសាទជាប្រចាំ ឬ ម្តងម្កាលឡើយ ប៉ុន្តែត្រូវបានចាត់ទុកថាជាស្ថានភាពជម្ងឺប្រហាក់ប្រហែលទៅនឹងស្ថានភាពជម្ងឺសរសៃប្រសាទដូចជា ករណីប្រើប្រាស់អាភៀន ឬថ្នាំញៀន ជាដើម (ដល់ពេលដែលត្រូវជក់ ឬចាក់សារធាតុញៀន) ។

របបតាមបែបធម្មជាតិ

ចំណែករបបនេះគឺគេពិចារណាទៅលើផ្នែកសរីរាង្គ ដោយពិនិត្យទៅលើអាយុរបស់ជននោះរួមទាំងចំណេះដឹងរបស់គាត់ផងដែរ។ ការពិចារណានេះ គឺផ្អែកទៅលើការរីកចំរើននៃផ្នែកសរីរាង្គដែលពាក់ព័ន្ធរួមមាន បញ្ញាសរសៃប្រសាទ និងរាងកាយរបស់គាត់នោះឯង។ អាស្រ័យហេតុនេះទើបក្នុងច្បាប់បានសន្មតថា អាយុ ១៤ ឆ្នាំ គឺអាចមានសមត្ថភាពយល់ដឹងបានខ្លះៗហើយ ដោយសារតែស្ថានភាពនៃការរីកចម្រើនផ្នែកខាងរូបរាង្គកាយនៃមនុស្ស និងការទទួលនូវឥទ្ធិពលផ្នែកខាងធម្មជាតិ រួមមានដូចជា បញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងអាកាសធាតុ សេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមនេះឯង ។

ដូច្នេះហើយ ទើបនៅក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌបានកំណត់ថា ប្រសិនបើជាអនីតិជនដែលមានអាយុចាប់ពី ១៤ ឆ្នាំឡើងទៅ ហើយបានប្រព្រឹត្តនូវបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌណាមួយនៅក្នុងកាលៈទេសៈនៃបទល្មើស ឬបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់អនីតិជននោះតម្រូវ ចៅក្រមអាចប្រកាសផ្តន្ទាទោសទៅលើអនីតិជននោះបាន ។

ជំពូកទី២

វិធានការអនុវត្តចំពោះអនីតិជន
ដែលត្រូវទទួលខុសត្រូវ
ព្រហ្មទណ្ឌ

ជំពូកទី២
វិធានការអនុវត្តចំពោះអនីតិជនដែលត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ

អនីតិជនដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ហើយដែលគេអាចជឿជាក់ថាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស វិធានការជាទូទៅដែលត្រូវបានលើកយកមកអនុវត្តចំពោះអនីតិជននោះរួមមាន វិធានការទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌ (២.១) និង វិធានការបង្វែរ (២.២) ។ ដោយឡែក វិធានការទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវតែជាវិធានការចុងក្រោយបំផុត សម្រាប់លើកយកមកអនុវត្តចំពោះអនីតិជន ។

២.១ ទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌ

អនីតិជនក៏អាចទទួលរងនូវទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌ ដូចនីតិជនផងដែរ។ ក៏ប៉ុន្តែអ្វីដែលខុសគ្នានោះនៅត្រង់ថា របបនៃទោសដែលត្រូវលើកយកមកអនុវត្តចំពោះអនីតិជន គឺមិនដូចគ្នាទៅនឹងរបបនៃទោសដែលអនុវត្តចំពោះនីតិជនឡើយ ពោលគឺអនីតិជនមាននូវរបបគតិយុត្តពិសេសមួយដាច់ដោយឡែកពីនីតិជន។ ដោយរបបនៃទោសនេះ គឺមានចែងនៅក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌចាប់ពីបញ្ញត្តិនៃមាត្រា ១៦០ ដល់មាត្រា ១៦៦ ផ្ទាល់តែម្តង។ ជាងនេះទៅទៀត ដោយហេតុថាអនីតិជនមានសមត្ថភាពយល់ដឹងខាងអំពើនៅមានកម្រិតនៅឡើយ កាលបើកាលៈទេសៈនៃបទល្មើស ឬបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់អនីតិជននោះតម្រូវ តុលាការក៏អាចសម្រេចឲ្យអនីតិជនទទួលបាននូវស្ថានសម្រាលទោសផងដែរ។ ជាមួយគ្នានេះ របបនៃទោសដែលអាចលើកយកមកអនុវត្តចំពោះអនីតិជនបានមានដូចតទៅ ៖

២.១.១ ទោសដែលអាចអនុវត្តបានចំពោះអនីតិជន

មានទ្រឹស្តីជាច្រើន ដែលកំណត់អំពីប្រភេទនៃទោសខុសៗគ្នានៅលើសាកលលោកយើងនេះ។ ហើយទោសព្រហ្មទណ្ឌនេះទៀតសោតធន់ គឺមានការបែងចែកជាច្រើនប្រភេទទៅតាមប្រទេសនីមួយៗដែលប្រកាន់យកនូវប្រព័ន្ធច្បាប់ ឬគោលការណ៍ផ្សេងៗគ្នា។ គេសង្កេតឃើញថាទោសនេះ គឺមានភាពប្រែប្រួលទៅតាមបុគ្គលដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសផងដែរ។ ការប្រែប្រួលនេះនាំឲ្យគេយល់បានថា អាចបណ្តាលមកពីមូលហេតុនៃការវិវត្តរបស់ជនល្មើសនៅក្នុងសង្គមនៃឧក្រិដ្ឋកម្មនេះឯង។ ដោយឡែក ផ្អែកទៅតាមក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានកំណត់យក និងធ្វើការបែងចែកប្រភេទនៃទោសនេះជា បីប្រភេទ គឺៈ

មូលទោស គឺជាទោសមូលដ្ឋានដែលយកទៅប្រើប្រាស់សម្រាប់ការប្រកាសទោសចំពោះជនជាប់ចោទដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស។ មូលទោស ត្រូវបានកំណត់ដោយក្រមព្រហ្មទណ្ឌ រួម

មាន ទោសដាក់ពន្ធនាគារ និងទោសពិន័យជាប្រាក់[9]។ ក្នុងករណីនេះដែរ ប្រសិនបើអនីតិជនម្នាក់ដែលមានអាយុចាប់ពី ១៤ ឆ្នាំដល់ក្រោម ១៨ ឆ្នាំ ហើយបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌណាមួយ ចៅក្រមបានពិនិត្យនិងពិចារណាទៅលើ កាលៈទេសៈនៃបទល្មើស និងបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់អនីតិជននោះឃើញថា មានលក្ខណៈតម្រូវគ្រប់គ្រាន់ហើយ ដូចនេះ ច្បាប់បានផ្តល់នូវឆន្ទានុសិតដល់ចៅក្រមអាចប្រកាសអំពីទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌទៅលើអនីតិជននោះបាន។ ប្រសិនបើ ចៅក្រមសម្រេចផ្តន្ទាទោសចំពោះអនីតិជននោះ ពោលគឺត្រូវលើកយកនូវមូលទោសដែលមានចែងនៅក្នុងបញ្ញត្តិនៃមាត្រា១៦០ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌមកអនុវត្ត ។

គួរកត់ចំណាំថា ក្នុងករណីដែលចៅក្រមសម្រេចយ៉ាងដូច្នេះ គឺជាជម្រើសចុងក្រោយបំផុត ហើយដោយហេតុថា ស្ថានភាពនៃការប្រព្រឹត្តបទល្មើសរបស់អនីតិជននោះ ច្បាស់ណាស់ថាប្រាកដជាមានលក្ខណៈសាហាវព្រៃផ្សៃខ្លាំងណាស់ហើយ ឬ ក៏អាចជាហេតុដែលនាំឲ្យមានការប៉ះពាល់ដល់សង្គមធ្ងន់ធ្ងរណាស់ ទើបធ្វើការសម្រេចយ៉ាងដូច្នេះ ។

ឧទាហរណ៍ ៖ អនីតិជនម្នាក់បានប្រព្រឹត្តនូវបទឧក្រិដ្ឋមួយដែលមានលក្ខណៈប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម ពោលគឺគាត់បានជិះម៉ូតូឆក់កាបូបរបស់ជនរងគ្រោះតាមផ្លូវបណ្តាលឲ្យជនរងគ្រោះនោះដួលបោកក្បាលស្លាប់ភ្លាមៗនៅហ្នឹងកន្លែង។ ករណីបែបនេះ គឺប្រហែលជាមិនអាចប្រើប្រាស់នូវវិធានការផ្សេងក្រៅពីទោសលើរូបគាត់ឡើយ ហេតុនេះជម្រើសដ៏សមគួរជាងគេបំផុតនោះគឺច្បាស់ជាត្រូវផ្តន្ទាទោសព្រហ្មទណ្ឌលើរូបគាត់ហើយ ទើបអាចរក្សានូវសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម និងធ្វើឲ្យសង្គមមាននូវរបៀបរៀបរយទៅបាន ។

ដូច្នេះសម្រាប់មូលទោសដែលអនុវត្តចំពោះអនីតិជន គឺច្បាប់បានកំណត់នៅក្នុងមាត្រា ១៦០ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌបានចែងអំពី "មូលទោសដែលអនុវត្តចំពោះអនីតិជនអាយុចាប់ពី ១៤ ឆ្នាំឡើងទៅ" កាលណាតុលាការ សម្រេចផ្តន្ទាទោសព្រហ្មទណ្ឌទៅលើអនីតិជនអាយុចាប់ពី ១៤ (ដប់បួន) ឆ្នាំ ឡើងទៅ មូលទោសលើបទល្មើសដែលត្រូវចោទប្រកាន់ ត្រូវបានបន្ថយក្នុងលក្ខខណ្ឌដូចតទៅ៖

១- អតិបរមានៃទោសដាក់ពន្ធនាគារត្រូវបន្ថយពាក់កណ្តាល ។

ឧទាហរណ៍ ៖ ប្រសិនបើអនុវត្តចំពោះមនុស្សពេញវ័យវិញ ទោសដែលត្រូវទទួលរងគឺ ២០ ឆ្នាំ ប៉ុន្តែចំពោះអនីតិជនវិញត្រូវទទួលរងជាអតិបរមាត្រឹមតែ ១០ ឆ្នាំ ប៉ុណ្ណោះ ។

[9] ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ, មាត្រា៨៣ ឆ្នាំ២០០៩

២- ប្រសិនបើអតិបរមានៃទោសនោះ គឺជាទោសដាក់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិត អតិបរមាត្រូវបន្ថយមកដាក់ពន្ធនាគារ ២០ (ម្ភៃ) ឆ្នាំ ។

៣-អប្បបរមានៃទោសដាក់ពន្ធនាគារ ត្រូវបន្ថយពាក់កណ្តាល ប្រសិនបើអប្បបរមានេះលើសពី ១ (មួយ) ថ្ងៃ ។

ឧទាហរណ៍ ៖ ក្នុងករណីដែលទោសជាប់ពន្ធនាគារដែលត្រូវទទួលរងគឺ ៤ ថ្ងៃអប្បបរមា ចំពោះបទលហុ អនីតិជននឹងត្រូវទទួលរងគឺ ២ ថ្ងៃជាអប្បបរមា ។

៤-អប្បបរមា និងអតិបរមានៃទោសពិន័យជាប្រាក់ ត្រូវបន្ថយពាក់កណ្តាល ។

ឧទាហរណ៍ ៖ ប្រសិនបើទោសពិន័យដែលត្រូវទទួលរងគឺនៅចន្លោះពី ២ ០០០ ០០០ និង ៦ ០០០ ០០០ រៀល ចំពោះអនីតិជនត្រូវទទួលរងត្រឹមតែពិន័យពីចន្លោះ១ ០០០ ០០០ រៀល និង ៣ ០០០ ០០០ រៀល ។

ក្នុងករណីចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋ ប្រសិនបើបទបញ្ញត្តិនៃមាត្រានេះមានអានុភាពបន្ថយអតិបរមានៃទោសដាក់ពន្ធនាគារមកត្រឹមថិរវេលាមួយស្មើ ឬតិចជាង ៥ (ប្រាំ) ឆ្នាំ នោះបទល្មើសដែលចោទប្រកាន់នោះគឺនៅតែជា បទឧក្រិដ្ឋដដែល ។

សូមបញ្ជាក់ថា នេះគ្រាន់តែជាការរំលឹកនូវវិធានដែលចែងថា ប្រភេទនៃបទល្មើសពុំកែប្រែដោយការបន្ថយស្របច្បាប់នូវទោសជាប់ពន្ធនាគារ ដែលអនុវត្តចំពោះអនីតិជនឡើយ។ បើយើងពិនិត្យមើលទៅលើមាត្រា ៤៦ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ត្រង់ចំណុចទីពីរ បានចង្អុលបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ ទោសជាប់ពន្ធនាគារដែលត្រូវទទួលរងគឺមានរយៈពេលលើសពី ៥ ឆ្នាំ។ ដូច្នេះដោយហេតុថាមានការបន្ថយស្របច្បាប់ដែលបានចែងជាប្រយោជន៍ដល់អនីតិជន ប្រសិនបើទោសដែលទទួលរងដោយអនីតិជនចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ បែរជាតិចជាង ៥ ឆ្នាំទៅវិញនោះ ពុំត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរប្រភេទគតិយុត្តដើមជា បទឧក្រិដ្ឋនៃបទល្មើសឡើយ ។

គប្បីពិចារណាផងដែរថា ទោះបីជាអនីតិជនដែលមានអាយុលើសពី ១៤ ឆ្នាំហើយក៏ដោយក៏តុលាការគួរតែអនុគ្រោះដល់ការប្រកាសនូវវិធានការ ឧបត្ថម្ភ អប់រំ និងការពារ ជាអាទិ៍ ដើម្បីបានជាប្រយោជន៍ជូនទៅដល់អនីតិជននោះផងដែរ។ ជាជាងការដាក់នូវទណ្ឌកម្មបង្ក្រាប ដើម្បីជៀសវាងនូវការដាក់ពន្ធនាគារ ដែរជាញឹកញាប់ក្លាយទៅជាប្រភពនៃគ្រោះថ្នាក់កាន់តែកើនឡើងចំពោះអនីតិជនដែលជួបជាមួយអ្នកជាប់ឃុំឃាំងផ្សេងៗទៀត ដែលជួនកាលមានសភាពគ្រោះថ្នាក់ជាងនេះទៅទៀតផងក៏អាចថាបាន។ ក្រៅអំពីទោសដែលជាមូលដ្ឋាន តុលាការក៏អាចធ្វើការសម្រេចពិចារណាអំពីទោសបន្ថែមដែលអាចប្រកាសចំពោះទណ្ឌិតជាអនីតិជននោះបានថែមទៀតផងដែរ។

ទោសបន្ថែម គឺសំដៅដល់ប្រភេទទោសមួយ ដែលបន្ថែមទៅលើមូលទោស[10]។ មានន័យថា ជាទូទៅនៅពេលដែលចៅក្រមប្រកាសអំពីមូលទោស ហើយក្នុងករណីដែលលក្ខខណ្ឌច្បាប់ចែងកំណត់ថាអនុញ្ញាត្តឲ្យមានការផ្តន្ទាទោសបន្ថែមទៀតនោះ ចៅក្រមអាចសម្រេចទោសបន្ថែមនេះដើម្បីបន្ថែមទៅលើមូលទោសនោះទៀតបាន។ បើពិនិត្យទៅលើបច្ចេកទេសនៅក្នុងការអនុវត្តទោសបន្ថែមចំពោះទណ្ឌិតជាអនីតិជននេះ គឺមិនមានលក្ខណៈអ្វីខុសប្លែកពីការអនុវត្តទោសបន្ថែមចំពោះនីតិជនឡើយ ។ ប៉ុន្តែអ្វីដែលខុសគ្នានោះគឺនៅត្រង់ថា ទោសបន្ថែម ដែលអាចអនុវត្តចំពោះអនីតិជនបានគឺមានត្រឹមតែចំនួន ៥ ចំណុចតែប៉ុណ្ណោះ ខុសពីទោសបន្ថែមដែលអនុវត្តចំពោះនីតិជនគឺមានរហូតទៅដល់ ១៩ ចំណុចឯណោះ។ យោងតាមក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ត្រង់បញ្ញត្តិនៃមាត្រា ១៦១ បានចែងអំពីទោស ដែលអាចលើកយកមកអនុវត្តចំពោះអនីតិជនបានមានដូចតទៅ ៖

1. ការរឹបអូសឧបករណ៍ សម្ភារៈ ឬ វត្ថុអ្វីមួយដែលបានប្រើក្នុងការប្រព្រឹត្តបទល្មើស ឬ ដែលមានគោលដៅប្រព្រឹត្តបទល្មើស ។
2. ការរឹបអូសវត្ថុ ឬ មូលនិធិដែលជាកម្មវត្ថុនៃបទល្មើស ។
3. ការរឹបអូសផលទុន ឬ ទ្រព្យសម្បត្តិដែលជាផលកើតចេញពីបទល្មើស ។
4. ការរឹបអូសឧបកណ៍ភោគភណ្ឌ សម្ភារៈ ឬ ចលនវត្ថុនៅក្នុងទីកន្លែងដែលបទល្មើសត្រូវបានប្រព្រឹត្ត ។
5. ការហាមឃាត់ចំពោះការកាន់កាប់ ឬ ការយកតាមខ្លួននូវអាវុធ គ្រឿងផ្ទុះ និង គ្រាប់រំសេវគ្រប់ប្រភេទ ។

ដូច្នេះ មានតែទោសបន្ថែមត្រឹមតែ ៥ ដូចដែលបានរៀបរាប់ខាងលើនេះតែប៉ុណ្ណោះដែលអាចអនុវត្តបានចំពោះអនីតិជនបាន។ ហើយក្នុងចំណោមទោសបន្ថែមទាំងនេះមានទោសបន្ថែមទី ៤ គឺជាវិធានការរឹបអូសនូវទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលមានទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងបទល្មើស ចំនែកឯទោសបន្ថែមទី ៥ វិញគឺគ្រាន់តែជាការហាមឃាត់មិនធ្វើការកាន់កាប់ ឬ ប្រដាប់អាវុធតែប៉ុណ្ណោះ ។

សូមបញ្ជាក់ថា ទោសបន្ថែមទាំងនេះ គឺគ្រាន់តែជាវិធានការប្រាតិភោគតែប៉ុណ្ណោះ ហើយមាននូវវត្ថុបំណងផ្តល់បុព្វសិទ្ធដល់ទិដ្ឋភាពអប់រំ ជាជាងទិដ្ឋភាពបង្ក្រាប ។

ដោយផ្អែកទៅលើគោលការណ៍មនុស្សធម៌ ក៏ដូចជាអនីតិភាពនៃជនល្មើស ចៅក្រមអាចពិនិត្យពិចារណាទៅលើស្ថានភាព និងកាលៈទេសៈនៃការប្រព្រឹត្តបទល្មើស ដើម្បីជៀសវាងការអនុវត្តទោសដែលជាមូលដ្ឋាន ដោយយកទោសការងារសហគមន៍មកអនុវត្តចំពោះអនីតិជនវិញ។

[10] នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ, សាស្ត្រាចារ្យ រុន ពណ្ណារិទ្ធ ទំព័រ ៣០៦

ការងារសហគមន៍ គឺជាកាតព្វកិច្ចត្រូវបំពេញក្នុងចិរវេលាចន្លោះពី ៣០ (សាមសិប) ម៉ោង ទៅ ២០០ (ពីររយ) ម៉ោង នូវការងារគ្មានកម្រៃជាប្រយោជន៍ដល់រដ្ឋ រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ឬ នីតិបុគ្គលនៃនីតិសាធារណៈផ្សេងៗទៀតដល់សមាគម ឬដល់អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល[11]។ ដោយឡែក ទោសការងារសហគមន៍ដែលអនុវត្តចំពោះអនីតិជននេះ គឺមានលក្ខណៈខុសប្លែកគ្នាពីទោសការងារសហគមន៍ ដែលអនុវត្តចំពោះនីតិជនដូចដែលបានលើកឡើងខាងលើនេះ។ ព្រោះអាស្រ័យដោយហេតុថា យោងតាមបញ្ញត្តិនៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌត្រង់មាត្រា ១៦២ លក្ខខណ្ឌដែលអាចលើកយកទោសការងារសហគមន៍មកអនុវត្តចំពោះអនីតិជនបានមានដូចតទៅ ៖

ទី១ **លក្ខខណ្ឌអាយុ** លុះត្រាតែអនីតិជននោះមានអាយុចាប់ពី ១៦ ឆ្នាំដល់ក្រោម ១៨ ឆ្នាំ ទើបអាចលើកយកមកអនុវត្តបាន (អនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីនីតិការងារ) ។

ទី២ **ចិរវេលាដែលត្រូវអនុវត្ត** ចំពោះចិរវេលាដែលអាចអនុវត្តគឺមិនឲ្យលើសពី ១០០ ម៉ោងនោះទេ មានន័យថា ចិរវេលានៃទោសការងារសហគមន៍ចំពោះអនីតិជននេះ គឺច្បាប់បានកំណត់ត្រឹមតែពាក់កណ្តាលនៃចិរវេលាដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះនីតិជនតែប៉ុណ្ណោះ។ ដូចច្នេះ ចិរវេលានេះត្រូវកំរិតមកនៅត្រឹមអប្បបរមាចំនួនមួយរយម៉ោង ដែលតិចជាងបីសប្តាហ៍នៃការមិនទទួលកម្រៃ ។

ទី៣ **ត្រូវតែសម្របសម្រួលទៅលើអនីតិជន** ពោលគឺសំដៅទៅលើស្ថានភាពដែលទាក់ទងនឹងការជ្រើសរើសការងារមួយដ៏សមស្របសម្រាប់អនីតិជន ដែលមានលក្ខណៈជាការបណ្តុះបណ្តាល ការកែប្រែ ការអប់រំ និងសម្រួលដល់ការបញ្ចូលខ្លួនអនីតិជនឲ្យចូលទៅរួមរស់នៅក្នុងសង្គមវិញ។ ហេតុដូច្នេះហើយ លក្ខខណ្ឌដែលទាក់ទងទៅនឹងទោសការងារសហគមន៍ចំពោះអនីតិជននេះ គឺត្រូវមានការគិតគូរពិចារណាជាពិសេសទៅដល់កន្លែងធ្វើការដែលមានលក្ខណៈជា ការបណ្តុះបណ្តាល ដើម្បីឲ្យអនីតិជននោះអាចបានរៀនសូត្រ អប់រំ និងធ្វើការកែប្រែខ្លួនដើម្បីអាចចូលមករស់នៅក្នុងសង្គមដូចដើមវិញ ឬក៏ធ្វើសមាហរណកម្មខ្លួនមកក្នុងសង្គមវិញ ។

ចំណុចគួរកត់សម្គាល់ ៖ បើពិនិត្យមើលទៅលើច្បាប់ស្តីពីការងារឆ្នាំ ១៩៩៧ ត្រង់បញ្ញត្តិនៃមាត្រា ១៧៧ បានចែងអំពី " ការងារសម្រាប់ក្មេង " បានកំណត់ត្រឹមតែអាយុ ១៥ ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ អាចធ្វើការងារជាកម្មករនិយោជិតបានហើយ។ ដោយហេតុថា ការងារនេះគឺជាការងារមួយដែលអនីតិជនធ្វើហើយគឺអាចផ្តល់នូវផលកម្រៃតបស្នងចំពោះអនីតិជននោះវិញ ហើយកម្រៃដែលទទួលបាននេះអាចយកទៅចិញ្ចឹមគ្រួសារ និងអនីតិជនខ្លួនឯងបានផងដែរ ។ តែដោយឡែក ផ្សារភ្ជាប់ជាមួយ

[11] ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ, មាត្រា ៧២ កថាខណ្ឌទី២ ឆ្នាំ២០០៩

ការងារសហគមន៍ដែលយើងកំពុងតែសិក្សានេះ គឺគ្មានកម្រែសម្រាប់ផ្តល់ឲ្យអនីតិជននោះទេ ដូច្នេះ ការណ៍ដែលច្បាប់បានកំណត់ត្រឹមអាយុ ១៦ ឆ្នាំនេះគឺជាការល្អប្រសើរបំផុតណាស់ទៅហើយ ។

២.១.២ ស្ថានសម្រាលទោសចំពោះអនីតិជន

យោងតាមមាត្រា ៩៣ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌបានចែងថា "កាលណាកាលៈទេសៈនៃបទល្មើស ឬបុគ្គលិកលក្ខណៈនៃជនជាប់ចោទតម្រូវ តុលាការអាចសម្រេចឲ្យជនជាប់ចោទបានទទួលនូវស្ថានសម្រាលទោស។ ស្ថានសម្រាលទោសក៏អាចត្រូវបានផ្តល់ឲ្យជនជាប់ចោទបានដែរ ទោះបីជាជននោះ[12] ត្រូវបានប្រកាសថាស្ថិតនៅក្នុងភាពមិនរាងចាលក៏ដោយ"។ ដូច្នេះ បើពិនិត្យបទបញ្ញត្តិមាត្រា ៩៣ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ស្ថានសម្រាលទោសខាងលើនេះ អាចយកទៅអនុវត្តលើគ្រប់បទល្មើសបានទាំងអស់[13] ។

ស្ថានសម្រាលទោស គឺជាកាលៈទេសៈនៃបទល្មើស ឬបុគ្គលិកលក្ខណៈនៃជនជាប់ចោទដែលញ៉ាំងឲ្យតុលាការសម្រេចឲ្យជនជាប់ចោទបានទទួលនូវស្ថានសម្រាលទោស មានន័យថា ស្ថានសម្រាលទោស គឺជាការគិតគូររបស់តុលាការដោយផ្អែកទៅលើបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់ជនល្មើសនោះតម្រូវ[14]។ ហើយការពិចារណានេះអាចតាមរយៈ សាវតា ចំណេះដឹង អាកប្បកិរិយា ស្ថានភាពគ្រួសារ ឬមួយក៏ការសារភាពទទួលស្គាល់នូវទោសកំហុសដោយខ្លួនឯង និងគ្មានការបង្ខិតបង្ខំណាមួយឡើយ។ ដោយយោងតាមមាត្រា ១៦៤ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ បានចែងអំពី "ការទទួលប្រយោជន៍នៃស្ថានសម្រាលទោស" ។ ដូចនេះ ក្នុងករណីដែលតុលាការបានសម្រេចឲ្យអនីតិជនបានទទួលនូវស្ថានសម្រាលទោស នោះអប្បបរមានៃមូលទោសលើអនីតិជនពីបទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈិមត្រូវបន្ថយតាមខ្នាតដោយឡែកដូចខាងក្រោម ៖

១. ប្រសិនបើអប្បបរមានៃទោសដាក់ពន្ធនាគារស្មើ ឬ លើសពី ១០ (ដប់) ឆ្នាំ នោះអប្បបរមាត្រូវបន្ថយមកនៅត្រឹម ១ (មួយ) ឆ្នាំ ។

២. ប្រសិនបើអប្បបរមានៃទោសដាក់ពន្ធនាគារស្មើ ឬ លើសពី ៥ (ប្រាំ) ឆ្នាំ និងតិចជាង ១០ (ដប់) ឆ្នាំ នោះអប្បបរមា ត្រូវបន្ថយមកនៅត្រឹម ៦ (ប្រាំមួយ) ខែ ។

៣. ប្រសិនបើអប្បបរមានៃទោសដាក់ពន្ធនាគារស្មើ ឬ លើសពី ២ (ពីរ) ឆ្នាំ និងតិចជាង ៥ (ប្រាំ) ឆ្នាំ នោះអប្បបរមា ត្រូវបន្ថយមកនៅត្រឹម ៣ (បី) ខែ ។

---

[13] នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ, សាស្ត្រាចារ្យ រុន ពណ្ណារិទ្ធ ទំព័រ ៣៩៥

[14] នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ, សាស្ត្រាចារ្យ រុន ពណ្ណារិទ្ធ ទំព័រ ២៣៦

៤. ប្រសិនបើអប្បបរមានៃទោសដាក់ពន្ធនាគារស្មើ ឬ លើសពី ៦ (ប្រាំមួយ) ថ្ងៃ និងតិចជាង ២ (ពីរ) ឆ្នាំ នោះអប្បបរមា ត្រូវបន្ថយមកនៅត្រឹម ១ (មួយ) ថ្ងៃ ។

៥. អប្បបរមានៃទោសពិន័យជាប្រាក់ ត្រូវបន្ថយពាក់កណ្តាល ។

សូមបញ្ជាក់ថា នេះគឺជាខ្នាតមួយដែលច្បាប់បានធ្វើការកំរិត និងបញ្ញត្តិទុកសម្រាប់ឲ្យចៅក្រមយកទៅអនុវត្តលើករណីដែលអនីតិជនត្រូវទទួលបាននូវស្ថានសម្រាលទោស។ បើពិនិត្យមើលទៅយើងឃើញថាខ្នាតនេះ គឺមានលក្ខណៈថយជាងនីតិជន ហើយការថយនេះទៀតសោធន៍ គឺរហូតទៅដល់ស្មើនឹងពាក់កណ្តាលនៃខ្នាតដែលត្រូវយកទៅអនុវត្តសម្រាប់នីតិជនឯណោះ។ ហើយមូលហេតុដែលច្បាប់បានពង្រីកដែនអនុវត្តនូវស្ថានសម្រាលទោសទៅដល់អនីតិជនបែបនេះ អាស្រ័យដោយហេតុថា នីតិករបានពិចារណាទៅលើអនីតិភាពនៃអនីតិជននេះឯង ដោយក្នុងគោលបំណងដើម្បីឲ្យអនីតិជនអាចទទួលបាននូវប្រយោជន៍ត្រួតគ្នា ពីការកាត់បន្ថយទោសដោយស្វ័យប្រវត្តិ និងពីអានុភាពនៃការអនុវត្តដោយចៅក្រមនូវស្ថានសម្រាលទោសដូចទៅនឹងខ្នាតដែលបានកំរិតខាលើ។

ឧទាហរណ៍ ៖ បទល្មើសមួយដែលច្បាប់បានកំណត់ផ្ទន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារពី ១០ (ដប់) ឆ្នាំ ទៅ ១៥ (ដប់ប្រាំ) ឆ្នាំ បើនីតិជនប្រព្រឹត្តហើយត្រូវទទួលនូវស្ថានសម្រាលនេះគឺអាចសម្រាលមកត្រឹម ២ (ពីរ) ឆ្នាំ ដែលទាបជាងគេ។ ប៉ុន្តែបើអនីតិជនប្រព្រឹត្តវិញ គឺការដែលគិតគូរនូវស្ថានសម្រាលនេះអាចថយមកនៅរហូត១ឆ្នាំទាបជាងគេ នេះគឺចែងសម្រាប់ដាក់ទោសទៅលើអនីតិជនដាច់ដោយឡែក។

ក្នុងចំណុចនេះ គួរកត់សម្គាល់ថា ទោះបីជាតុលាការរកឃើញថាអនីតិជន នោះបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសស្ថិតក្នុងលក្ខខណ្ឌនៃការមិនរាងចាលក៏ដោយ ក៏តុលាការមិចអាចអនុវត្តបទបញ្ញត្តិស្តីពីការមិនរាងចាលទៅលើអនីតិជននោះបានទេ ពោលគឺអនីតិជននោះនៅតែត្រូវទទួលបាននូវស្ថានសម្រាលទោសដដែល ។

ជាងនេះទៅទៀត បទបញ្ញត្តិស្តីពីការមិនរាងចាល មិនត្រូវលើកយកមកអនុវត្តលើអនីតិជនឡើយ[15] មានន័យថាទោះបីជាអនីតិជននោះ បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសក្នុងស្ថានភាពមិនរាងចាលក៏ដោយ ក៏តុលាការមិនអាចយកស្ថានទម្ងន់ទោសនេះមកអនុវត្តលើអនីតិជននោះបានឡើយ ។

[15] ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ, មាត្រា ១៦៣ ឆ្នាំ២០០៩

២.២ វិធានការបង្វែរ

ការបង្វែរ ជាវិធានការដែលអាចប្រើប្រាស់ក្នុងករណីអនីតិជនបានសារភាពថា បានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ហើយដែលអាចជឿជាក់បានថាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសមែន ចេញពីដំណាក់កាលនីមួយៗនៃនីតិវិធីតុលាការ[16]។ មានន័យថា ការបង្វែរនេះគឺជាវិធានការមួយដែលតម្រូវឲ្យអនីតិជនបំពេញជាកាតព្វកិច្ច ហើយមានរយៈពេលកំណត់ណាមួយជាក់លាក់។ អាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្វែររួមមាន តំណាងអយ្យការ ចៅក្រមស៊ើបសួរ ចៅក្រមជំនុំជម្រះនៃសាលាដំបូង និងក្រុមប្រឹក្សាជំនុំជម្រះនៃសាលាឧទ្ធរណ៍[17] ។

២.២.១ លក្ខខណ្ឌនៃការបង្វែរ

ក្នុងករណីដែលត្រូវបង្វែរ អាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្វែរអាចសម្រេចជ្រើសរើសយកនូវវិធានការមួយ ឬច្រើនសម្រាប់ឲ្យអនីតិជនបំពេញជាកាតព្វកិច្ច។ ប៉ុន្តែមុននឹងឈានទៅដល់ការរៀបចំបង្កើតនូវផែនការបង្វែរទៅបាន ចាំបាច់ត្រូវបំពេញនូវលក្ខខណ្ឌអប្បបរមានៃការបង្វែរ និងពិចារណាអំពីលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសម្រាប់បង្វែរជាមុនសិន ។

លក្ខខណ្ឌអប្បបរមានៃការបង្វែរ[18] រួមមានៈ

- មានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីចោទប្រកាន់ ឬបង្ហាញអំពីពិរុទ្ធភាពរបស់អនីតិជន។
- អនីតិជនសារភាពទទួលកំហុសដោយស្ម័គ្រចិត្ត គ្មានការបង្ខិតបង្ខំ និងមានការសុំទោសជនរងគ្រោះ។
- បទល្មើសដែលបានប្រព្រឹត្តជាបទលហុ ឬបទមជ្ឈិម។
- អនីតិជនយល់ព្រមឲ្យធ្វើការបង្វែរ បន្ទាប់ពីបានទទួលការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច ឬមេធាវីអំពីសិទ្ធិរបស់អនីតិជន និងពិចារណាផងដែរអំពីអានុភាព និងផលប៉ះពាល់នៅពេលអនុវត្តវិធានការបង្វែរ ។

លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសម្រាប់បង្វែរ[19] ត្រូវពិចារណាទៅលើកត្តាមួយចំនួនរួមមាន ៖

- កាលៈទេសៈនៃបទល្មើស។
- ស្ថានភាពនៃបទល្មើស។
- បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់អនីតិជនដូចជា អាយុ កម្រិតយល់ដឹង បញ្ញា អត្តចរិត។

[16] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៦០ ឆ្នាំ២០១៦
[17] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៦១ ឆ្នាំ២០១៦
[18] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៦៣ ឆ្នាំ២០១៦
[19] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៦៤ ឆ្នាំ២០១៦

- ការទទួលរងឥទ្ធិពលពីគ្រួសារ និងបរិយាកាសជុំវិញការរស់នៅរបស់អនីតិជន។
- ព្យសនកម្មរបស់ជនរងគ្រោះ និង
- សុវត្ថិភាពរបស់ជនរងគ្រោះ សហគមន៍ និងសង្គមផងដែរ ។

ក្រោយពីបានបំពេញនូវលក្ខខណ្ឌអប្បបរមា និង លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសម្រាប់ការបង្វែររួចហើយ អាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្វែរត្រូវជ្រើសរើសយកនូវវិធានការមួយ ឬច្រើនទុកសម្រាប់ឲ្យអនីតិជនបំពេញជាកាតព្វកិច្ចមុននឹងចេញដីកាសម្រេចបង្វែរទៅឲ្យភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច ដើម្បីរៀបចំអនុវត្តនូវផែនការបង្វែរឡើងដោយវិធានការនោះ[20]រួមមាន៖

- ចំណុចមួយ ឬ ច្រើនដូចដែលមានចែងនៅក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌស្តីពីកាតព្វកិច្ចនៃការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ
- ទៅសាលារៀនឲ្យបានទៀងទាត់តាមផែនការកំណត់មិនលើសពី ៦ (ប្រាំមួយ) ខែ
- ចំណាយពេលវេលាជាក់លាក់ជាមួយក្រុមគ្រួសារមិនលើសពី ៦ (ប្រាំមួយ) ខែ
- តម្រូវឲ្យចូលរួមក្នុងការអប់រំ បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈក្នុងថិរវេលាមិនលើសពី ៦ (ប្រាំមួយ) ខែ
- ធ្វើការងារសហគមន៍ដោយមិនលើសពី ១០០ (មួយរយ) ម៉ោង។ ការងារសហគមន៍នេះសម្រាប់តែអនីតិជនដែលមានអាយុចាប់ពី ១៦ (ដប់ប្រាំមួយ) ឆ្នាំឡើងទៅ ហើយមានលក្ខណៈជាការបណ្តុះបណ្តាល និងសម្រួលដល់ការបញ្ចូលខ្លួនទៅរស់នៅក្នុងសង្គមវិញតែប៉ុណ្ណោះ
- ចូលរួមក្នុងកម្មវិធីសហគមន៍ ឬមណ្ឌលដែលមានអត្ថប្រយោជន៍ សម្រាប់ជួយអនីតិជនមិនឲ្យអនីតិជនប្រព្រឹត្តបទល្មើសសារជាថ្មី
- ឲ្យស្នាក់នៅទីកន្លែងណាមួយដោយកំណត់ពេលវេលាជាក់លាក់
- ជួសជុលសំណងការខូចខាតទៅជនរងគ្រោះ និងអាចមាន
- វិធានការសមស្របផ្សេងៗទៀតដែលបំពេញនូវគោលបំណងនៃការបង្វែរ ។

គួរកត់សម្គាល់ផងដែរថា រាល់វិធានការបង្វែរដែលទាក់ទងនឹងការងារត្រូវអនុឡោមតាមច្បាប់ស្តីពីការងារ និងអនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការងារដែលព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានទទួលស្គាល់។

២.២.២ ការអនុវត្តផែនការបង្វែរ

ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច និងបុគ្គលទទួលបន្ទុកអនុវត្តផែនការបង្វែរ ត្រូវធានារ៉ាប់រងអនុវត្តសេចក្តីសម្រេច និងផែនការបង្វែររបស់អាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្វែរ ក្នុងការគ្រប់គ្រង និងត្រួតពិនិត្យលើអនីតិ

[20] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៦៥ ឆ្នាំ២០១៦

ជនដែលត្រូវអនុវត្តផែនការបង្វែរ[21]។ បុគ្គលទទួលបន្ទុកអនុវត្តផែនការបង្វែរ ត្រូវធ្វើរបាយការណ៍ស្តីពីលទ្ធផលជោគជ័យ ឬបរាជ័យ ឬឧបសគ្គដែលកើតមាន នៅក្នុងការអនុវត្តលើផែនការលើទៅភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច។ ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច ត្រូវបញ្ជូនរបាយការណ៍ រួមទាំងយោបល់របស់ខ្លួនទៅអាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្វែរ ហើយចម្លងជូនទៅមន្ទីទទួលបន្ទុកវិស័យសង្គមកិច្ចរាជធានី-ខេត្ត។

ក្រោយពីបានទទួលនូវដីកាសម្រេចបង្វែរពីអាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្វែរ ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ចត្រូវរៀបចំបង្កើតនូវផែនការបង្វែរនោះឡើង។ ជាមួយគ្នានេះដែរ ក្នុងការរៀបចំបង្កើតនូវផែនការបង្វែរភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ចត្រូវសម្រេចនៅក្នុងកំឡុងពេលមិនឲ្យលើសពី ១ (មួយ) ខែឡើយ ដោយគិតចាប់ពីថ្ងៃទទួលដំណឹងសម្រេចអំពីការបង្វែរនេះ។ មួយវិញទៀត ក្នុងកំឡុងពេលនៃការសម្រេចនេះផងដែរ ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ចក៏ត្រូវពិចារណាទៅលើកត្តាមួយចំនួនទៀតរួមមាន[22] ៖

- ទស្សនៈរបស់អនីតិជន អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ និងជនដទៃទៀតដែលទទួលរងផលប៉ះពាល់នៃអំពើល្មើស អំពីភាពសមស្របនៃផែនការបង្វែរដែលត្រូវបានស្នើឡើង
- សារតា វប្បធម៌ សាសនា និងភាសារបស់អនីតិជន
- កម្រិតសិក្សា សមត្ថភាពខាងបញ្ញា កាលៈទេសៈ និងស្ថានភាពគ្រួសាររបស់អនីតិជន
- សមាមាត្ររវាងផែនការដែលបានស្នើ ឬជ្រើសរើសចំពោះស្ថានភាពរបស់អនីតិជន ចរិតនៃបទល្មើស និងផលប្រយោជន៍សង្គម ក្រៅពីនេះក៏ត្រូវពិចារណាទៅលើ
- អាយុ និងតម្រូវការអភិវឌ្ឍរបស់អនីតិជនផងដែរ។

បន្ទាប់ពីភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ចសម្រេចអំពីផែនការបង្វែររួចរាល់ហើយ ភ្នាក់ងារនេះត្រូវបញ្ជូនផែនការបង្វែរទៅអាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្វែរ ដើម្បីធ្វើការពិនិត្យ និងសម្រេចតាមការគួរ។ ក្នុងករណីអាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្វែរយល់ស្របចំពោះផែនការបង្វែរនេះ អាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្វែរត្រូវចេញនូវដីកាសម្រេចដើម្បីដាក់ឲ្យអនុវត្តនូវផែនការបង្វែរនោះភ្លាម។ ប៉ុន្តែដោយឡែក ក្នុងករណីអាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្វែរមិនយល់ស្របចំពោះផែនការបង្វែរនេះទេ អាជ្ញាធរទទួលបន្ទុកបង្វែរត្រូវបង្គាប់ឲ្យភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ចត្រូវរៀបចំឡើងវិញនូវផែនការបង្វែរថ្មីមួយទៀត។ ហើយផែនការបង្វែរថ្មីនេះត្រូវសម្រេចក្នុងកំឡុងពេលមិនលើសពី ១ (មួយ) ខែ គិតពីថ្ងៃទទួលដំណឹងអំពីដីកាបង្គាប់នោះ ។

[21] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៦៩ ឆ្នាំ២០១៦

[22] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៦៦ ឆ្នាំ២០១៦

ជំពូកទី៣

លក្ខណៈពិសេសនៃនីតិវិធីអនុវត្ត
ចំពោះអនីតិជនដែលត្រូវទទួល
ខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ

ជំពូកទី ៣
លក្ខណៈពិសេសនៃនីតិវិធីអនុវត្តចំពោះអនីតិជនដែលត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ

នីតិវិធីដែលត្រូវលើកយកមកអនុវត្តចំពោះអនីតិជន ក៏មានលក្ខណៈដូចគ្នាទៅនឹងនីតិវិធីអនុវត្តចំពោះនីតិជនផងដែរ។ ដោយហេតុថា នីតិវិធីនេះតម្រូវឲ្យមានការឆ្លងកាត់ពីសំណាក់ការស៊ើបអង្កេតរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ចំណាត់ការសំណុំរឿងដោយស្ថាប័នអយ្យការ (ការចោទប្រកាន់) (៣.១) ការស៊ើបសួរធ្វើឡើងដោយចៅក្រមស៊ើបសួរ និងដំណាក់កាលនៃការជំនុំជម្រះធ្វើឡើងនៅក្នុងសាវនាការជាអាទិ៍ (៣.២)។ ក៏ប៉ុន្តែ អ្វីដែលខុសគ្នានោះនៅត្រង់ថា អនីតិជនជាជនដែលមានសមត្ថភាពយល់ដឹងខាងអំពើនៅមានកម្រិតនៅឡើយ។ ដូច្នេះ ត្រង់ចំណុចនេះហើយទើបច្បាប់បានពិចារណាទៅលើកំរិតនៃការយល់ដឹងរបស់ពួកគេ តម្រូវឲ្យមាននូវការអនុវត្តនីតិវិធីយ៉ាងពិសេសមួយចំនួនចំពោះពួកគាត់ ។

៣.១ នីតិវិធីនៃការស៊ើបអង្កេត និងចំណាត់ការសំណុំរឿង

ជាទូទៅ រឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌចាប់ផ្តើមឡើងដោយការស៊ើបអង្កេតរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ដែលអាចស្វែងរកឃើញថា អង្គហេតុមួយចំនួនត្រូវបានចាត់ទុកថាជាបទល្មើស ។ ការស៊ើបអង្កេតគឺជាដំណាក់កាលត្រៀមនៃរឿងក្តីព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រព្រឹត្តទៅមុនពេលការចាប់ផ្តើមចោទប្រកាន់ក្នុងបំណងស្វែងរកនូវភស្តុតាង[23]។ ក្រោយពីបានបញ្ចប់នូវការស៊ើបអង្កេត មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅកាន់ស្ថាប័នអយ្យការដើម្បីមានចំណាត់ការបន្ត។ សំណុំរឿងនៃនីតិវិធីដែលបានកសាងឡើងដោយការស៊ើបអង្កេតយ៉ាងឆាប់រហ័ស និងមានប្រសិទ្ធភាព ព្រះរាជអាជ្ញាដែលមានតួនាទីបន្ទាប់ ត្រូវសម្រេចថានឹងមានចំណាត់ការយ៉ាងណាបន្តទៅទៀត ដោយយោងទៅលើភាពជាក់ស្តែង និង ស្ថានភាពភស្តុតាងដែលប្រមូលបាន[24] ។

៣.១.១ ការស៊ើបអង្កេតរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌

មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ មានភារកិច្ចស៊ើបអង្កេតលើបទឧក្រិដ្ឋ បទមជ្ឈិម និងបទលហុ ដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងជនសង្ស័យដែលជាអនីតិជន[25]។ រាល់ការស៊ើបអង្កេតរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌គឺត្រូវធ្វើឡើងក្រោមការដឹកនាំ និងសម្របសម្រួលសកម្មភាពពីព្រះរាជអាជ្ញា[26]។ នៅក្នុងដំណើរការ

---

[23] មេរៀននីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ, រាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ ឆ្នាំ ២០០៨ ទំព័រ ៩

[24] មេរៀននីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ, រាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ ឆ្នាំ ២០០៨ ទំព័រ ២៩

[25] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ១២ ឆ្នាំ២០១៦

[26] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ, មាត្រា ៥៨ ឆ្នាំ២០០៧

ស៊ើបអង្កេតនេះ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ មានតួនាទីកំណត់ពីប្រភេទនៃបទល្មើស អត្តសញ្ញាណ ប្រមូលភស្តុតាង ដែលពាក់ព័ន្ធដើម្បីឃាត់ខ្លួន ឬចាប់ខ្លួនជនល្មើសក្នុងករណីដែលចាំបាច់។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ក្នុងករណីការស៊ើបអង្កេតនោះទាក់ទងទៅនឹងអនីតិជន ការស៊ើបអង្កេតត្រូវធ្វើឡើងដោយមន្ត្រីជំនាញដែលបានទទួលការបណ្តុះបណ្តាលពីច្បាប់ទាំងឡាយ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិកុមារ ដោយក្នុងគោលដៅ ដើម្បីអាចអោយការអនុវត្តនោះប្រព្រឹត្តទៅដោយលក្ខណៈនីតិវិធីកុមារមេត្រី។ ដូច្នេះ ការស៊ើបអង្កេតនេះត្រូវបង្ហាញ និងប្រព្រឹត្តទៅតាមដំណាក់កាលនៃនីតិវិធីដូចខាងក្រោម ៖

ការចាប់ខ្លួន

បន្ទាប់ពីរកឃើញថាអនីតិជនបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ឬ សង្ស័យថាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវធ្វើការឃាត់ខ្លួនអនីតិជននោះ និង រាយការណ៍ទៅព្រះរាជអាជ្ញាភ្លាម ដើម្បីអាចធ្វើការចាប់ខ្លួនអនីតិជនដែលជាប់សង្ស័យនោះ។

លក្ខណៈពិសេសនៃការចាប់ខ្លួន គឺមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌អាចធ្វើការចាប់ខ្លួនបានចំពោះតែអនីតិជនមានអាយុចាប់ពី១៤ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១៨ឆ្នាំ ដែលបានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋ ឬ បទមជ្ឈិមជាក់ស្តែងតែប៉ុណ្ណោះ[27]។ ក្នុងការអនុវត្តការចាប់ខ្លួន មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវជៀសវាងជាដាច់ខាត ក្នុងការធ្វើឲ្យអាម៉ាស់មុខ និង បាត់បង់សេចក្តីថ្លៃថ្នូរដល់អនីតិជន។ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវប្រើប្រាស់កម្លាំងក្នុងកំរិតស្រាលបំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ដោយជៀសវាងការប្រើប្រាស់នូវឧបករណ៍មួយចំនួនដែលមានលក្ខណៈបង្ខំ ដូចជាខ្នោះដៃ អាវុធ កាំភ្លើង ឬឧបករណ៍ប្រហាក់ប្រហែល ហើយត្រូវបញ្ជូនអនីតិជនទៅឲ្យផ្នែក ឬអង្គភាពនគរបាលយុត្តិធម៌ជំនាញទាក់ទងទៅនឹងអនីតិជនដែលនៅជិតបំផុត។ មួយវិញទៀត មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌អាចធ្វើការឆែកឆេរទៅលើខ្លួនបុគ្គលដែលជាអនីតិជនដែលមានភេទដូចគ្នាប៉ុណ្ណោះ ក្នុងករណីដែលគ្មានជម្រើស មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌អាចអនុញ្ញាតិ និងធ្វើការចាត់តាំងនីតិជនដែលមានភេទដូចគ្នាណាម្នាក់ ឲ្យធ្វើការឆែកឆេរលើអនីតិជនដែលមានភេទដូចគ្នា តែត្រូវប្រាកដថា អ្នកដែលធ្វើការឆែកឆេរនោះមិនមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងបទល្មើស ពុំមានទំនាស់ ឬមិនជាប់សាច់ញាតិ ឬមានទំនាក់ទំនងជិតស្និតជាមួយអនីតិជននោះឡើយ (លើកលែងតែក្នុងករណីដែលមិនអាចជៀសវាងបាន) [28] ។

បន្ទាប់ពីធ្វើការចាប់ខ្លួនអនីតិជនភ្លាម មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវប្រាប់នូវសិទ្ធិមួយចំនួនទៅ កាន់អនីតិជនដូចជា[29] ៖

[27] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ១៥ ឆ្នាំ២០១៦

[28] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ១៦ ឆ្នាំ២០១៦

[29] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៦ ឆ្នាំ២០១៦

-សិទ្ធិមិនផ្តល់ចម្លើយនៅពេលមាន ឬគ្មានមេធាវី

-សិទ្ធិមិនទទួលការបង្ខិតបង្ខំអោយឆ្លើយដាក់បន្ទុកលើខ្លួនឯង

-សិទ្ធិរក្សាការសម្ងាត់នៃជីវិតឯកជន

-សិទ្ធិក្នុងការជូនដំណឹងអំពីការចាប់ខ្លួនទៅដល់អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់

-សិទ្ធិទទួលបានជំនួយពីមេធាវីដោយការជ្រើសរើស ឬដោយការចាត់តាំងដោយមិនយកកម្រៃស្របតាមលក្ខខណ្ឌដូចដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី ចាប់តាំងពីដំណាក់កាលដំបូងនៃនីតិវិធី

-សិទ្ធិអោយមានការចូលរួមពីអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់នៅគ្រប់ដំណើរការរឿងក្តី ប្រសិនបើការចូលរួមនេះមិនផ្ទុយនឹងឧត្តមប្រយោជន៍របស់អនីតិជន

-សិទ្ធិទទួលបានជំនួយពីអ្នកបកប្រែភាសារដោយមិនយកកម្រៃ កាលបើមានការចាំបាច់

-សិទ្ធិបង្ហាញភស្តុតាង

-សិទ្ធិស្នើសុំអោយកោះហៅសាក្សី និងសាកសួរសាក្សី

-សិទ្ធិទំនាក់ទំនងជាមួយស្ថានទូត ស្ថានកុងស៊ុល ក្នុងករណីអនីតិជនជាជនបរទេស និង

-សិទ្ធិផ្សេងៗទៀតដូចដែលមានចែងនៅក្នុងបទដ្ឋានគតិយុត្តជាធរមាន។

ការឃាត់ខ្លួន

មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌អាចធ្វើការឃាត់ខ្លួនអនីតិជនបាន ប្រសិនបើជឿជាក់ថា អនីតិជនអាចរត់គេចខ្លួន និងបង្កផលប៉ះពាល់ទៅដល់ជនរងគ្រោះ ឬសន្តិសុខសាធារណៈ ឬក្នុងគោលបំណងការពារសុវត្ថិភាពអនីតិជននោះ។ ដោយឡែក ករណីអនីតិជនដែលមានអាយុចាប់ពី ១៤ឆ្នាំ ដល់ ១៦ឆ្នាំ ការឃាត់ខ្លួនអាចធ្វើទៅបានតែក្នុងករណីដែលអនីតិជននោះប្រព្រឹត្តបទមជ្ឈឹមដោយចេតនាប៉ុណ្ណោះ ហើយរាល់ការឃាត់ខ្លួនអនីតិជនត្រូវរាយការណ៍ជូនព្រះរាជអាជ្ញាភ្លាម (ការឃាត់ខ្លួនគឺសំរាប់តែវិធានការចុងក្រោយប៉ុណ្ណោះ)[30] ។

ប្រសិនបើនីតិវិធីឃាត់ខ្លួនត្រូវបានអនុវត្ត លក្ខណៈពិសេសនៃការអនុវត្តការឃាត់ខ្លួនលើអនីតិជននោះ គឺមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌មិនត្រូវយកអនីតិជនដាក់បង្ហាញមុខជាដូរឡើយ ក្នុងករណីគ្មានការយល់ព្រមជាមុនពីអនីតិជន ចាំបាច់ត្រូវមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយមេធាវី និងអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬអ្នកទំនុកបម្រុងរបស់អនីតិជននោះជាមុន[31]។ ប្រសិនបើ អនីតិជន

[30] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ១៧ ឆ្នាំ២០១៦

[31] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ២៣ ឆ្នាំ២០១៦

យល់ព្រម ត្រូវមានកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និង ផ្តិតស្រាមដៃពីសំណាក់អនីតិជននោះផងដែរ។ នីតិវិធីមួយទៀត ដែលចាំបាច់បំផុតរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ គឺត្រូវធានាថាអនីតិជនដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួន មិនត្រូវបានទទួលរងទារុណកម្ម ការបង្ខិតបង្ខំ ការគំរាមកំហែង ការសម្លុតបំភិតបំភ័យ ឬទង្វើណាមួយផ្សេងទៀត ដែលនាំឲ្យប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់អនីតិជន ឬទទួលរងអំពើអមនុស្សធម៌ណាមួយឡើយ ដែលស្របទៅនឹងគោលការណ៍ក្នុងសន្ធិសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារអន្តរជាតិ និង សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ព្រមទាំងលិខិតគុបករណ៍នានា ។

មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ចាំបាច់ត្រូវតែបញ្ចប់ដំណើរការស៊ើបអង្កេតរបស់ខ្លួនឲ្យបានលឿនបំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន សម្រាប់ជាឧត្តមប្រយោជន៍របស់អនីតិជន។ ចំពោះរយៈពេលនៃការឃាត់ខ្លួនវិញ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌អាចឃាត់ខ្លួនអនីតិជនត្រឹមរយៈពេល ៤៨ ម៉ោងប៉ុណ្ណោះ ប្រសិនបើគ្មានតម្រុយពីបទល្មើសដែលអនីតិជនបានប្រព្រឹត្តទេនោះ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌មិនអាចបន្តរយៈពេលឃាត់ខ្លួនបានទៀតនោះទេ គឺត្រូវធ្វើការដោះលែងអនីតិជននោះឲ្យត្រលប់ទៅវិញដោយមានការធានាពីឪពុកម្តាយ ឬ អាណាព្យាបាលរបស់អនីតិជន ។

ជាគោលការណ៍ អនីតិជនដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួន ត្រូវដាក់ដាច់ដោយឡែកពីនីតិជន និងទៅតាមភេទរបស់អនីតិជននោះ។ ប៉ុន្តែសូមបញ្ជាក់ផងដែរថា ក្នុងស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននេះនៅមិនទាន់អាចអនុវត្តបានទាំងស្រុងនៅឡើយទេ អាស្រ័យដោយហេតុថា នៅមានកង្វះខាតធនធានមនុស្ស កត្តាសម្ភារៈ និងយន្តការច្បាស់លាស់ ទើបធ្វើឲ្យការអនុវត្តជាក់ស្តែងមិនទាន់ប្រព្រឹត្តបានត្រឹមត្រូវនៅឡើយ។ ដោយយើងសង្កេតឃើញថា អនីតិជនត្រូវបានដាក់លាយឡំជាមួយនឹងនីតិជនដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួន ហើយរាជរដ្ឋាភិបាលក៏កំពុងនឹងផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើបញ្ហានេះផងដែរ ដោយបានអនុម័តច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជននេះឡើងក្នុងគោលបំណងផ្តល់ការយកចិត្តដាក់ខ្ពស់ទៅលើករណីនេះ។

ការស្តាប់ចម្លើយ[32]

ការស្តាប់ចម្លើយអនីតិជនត្រូវអនុវត្តតាមក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ព្រមទាំងវិធានមួយចំនួនទៀតដូចដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន។ មេធាវី និងសេវាសង្គមកិច្ច ជាកត្តាចាំបាច់ដែលមិនអាចខ្វះបាននៅពេលអនីតិជននោះ ត្រូវបាននាំខ្លួនមកដល់អង្គភាពនគរបាលយុត្តិធម៌។ ក្រោយពីអនីតិជនត្រូវបាននាំខ្លួនមកដល់អង្គភាពនគរបាលយុត្តិធម៌រួចមក មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ត្រូវធ្វើការជូនដំណឹងភ្លាមទៅកាន់ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច និង មេធាវីរបស់អនីតិជនផ្ទាល់ ។

[32] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន មាត្រា ២៣ ឆ្នាំ២០១៦

ក្នុងករណីដែលអនីតិជនមិនមានមេធាវី មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវរកមេធាវីដោយមិនយកកម្រៃឲ្យអនីតិជននោះឲ្យបានឆាប់បំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ដោយត្រូវមានបញ្ជីឈ្មោះមេធាវីសម្រាប់ឲ្យអនីតិជនធ្វើការជ្រើសរើស។ ចំពោះអនីតិជនដែលជាជនបរទេស ឬជនជាតិភាគតិច មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវស្វែងរកផ្តល់អ្នកបកប្រែភាសា ដោយមិនយកកម្រៃពីអនីតិជនឡើយ ប្រសិនបើអនីតិជននោះពុំមានអ្នកបកប្រែផ្ទាល់ខ្លួន។ បន្ទាប់ពីបានបំពេញលក្ខខណ្ឌទាំងនេះរួចរាល់ហើយ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវធ្វើកំណត់ហេតុសរុបស្តីពីការចាប់ខ្លួន និង ការឃាត់ខ្លួនអនីតិជន (ប្រសិនបើមាន)។ កំណត់ហេតុនេះអាចផ្តល់ឲ្យមេធាវីផងដែរ ប្រសិនបើមានការស្នើសុំ ប៉ុន្តែក្នុងទ្រង់ទ្រាយជាច្បាប់ចម្លងតែប៉ុណ្ណោះ ។

មុនពេលចាប់ផ្តើមស្តាប់ចម្លើយ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវប្រាប់ដល់អនីតិជនអំពីសិទ្ធិជាមូលដ្ឋាន និងសិទ្ធិមិនផ្តល់ចម្លើយនៅពេលដែលមាន ឬគ្មានវត្តមានមេធាវីដូចទៅនឹងនីតិវិធីអនុវត្តចំពោះបុគ្គលដែលជានីតិជនដែរ។ ការស្តាប់ចម្លើយអនីតិជនគឺត្រូវធ្វើឡើងជាលក្ខណៈឯកជន និងជាការសម្ងាត់ ដោយប្រើប្រាស់នីតិវិធីកុមារមេត្រី និងចាំបាច់ត្រូវមានវត្តមានរបស់មេធាវី។ ចំនែកឯអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬអ្នកទំនុកបម្រុងរបស់អនីតិជន និង ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ចមានសិទ្ធផ្តល់ជំនួយដល់អនីតិជន និងចូលរួមក្នុងការស្តាប់ចម្លើយអនីតិជនបានផងដែរ ប៉ុន្តែមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌អាចបដិសេធពីការចូលរួមរបស់អ្នកទាំងនោះបាន ប្រសិនបើយល់ថាវត្តមានរបស់អ្នកទាំងនោះ អាចធ្វើឲ្យខូចដល់ឧត្តមប្រយោជន៍របស់អនីតិជន។ ការបដិសេធនេះ គឺត្រូវមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយមេធាវី ឬភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច និងអនីតិជនផ្ទាល់ ។

បន្ទាប់ពីបញ្ចប់ការស្តាប់ចម្លើយភ្លាម អនីតិជននិងបុគ្គលដែលបានរៀបរាប់ខាងលើអាចអាន និងធ្វើការពិនិត្យកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយបាន។ អនីតិជនក៏អាចធ្វើការសុំកែប្រែ ឬបន្ថែមបន្ថយចម្លើយលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយបានផងដែរ មុននឹងចុះហត្ថលេខា ឬផ្តិតម្រាមដៃ។ អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬអ្នកទំនុកបម្រុងអនីតិជន ឬ ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ចដែលមានវត្តមាន ត្រូវចុះហត្ថលេខា ឬផ្តិតម្រាមដៃលើកំណត់ហេតុ។ ក្នុងករណីអនីតិជន ឬអ្នកចូលរួមណាមួយមិនព្រមចុះហត្ថលេខា ឬ ផ្តិតម្រាមដៃលើកំណត់ហេតុ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវចុះនិទ្ទេសនៅក្នុងកំណត់ហេតុនោះ ។

បន្ទាប់ពីបានធ្វើកំណត់ហេតុ និងពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់ដោយអនីតិជនរួចរាល់ហើយ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ជំនាញបញ្ចប់នីតិវិធីរបស់ខ្លួន រួចបញ្ជូនសំណុំរឿងបន្តទៅកាន់តំណាងអយ្យការដើម្បីពិនិត្យ និងមានចំណាត់ការបន្ត ។

៣.១.២ ចំណាត់ការសំណុំរឿងដោយអយ្យការ

ក្រោយពីបានទទួលសំណុំរឿងបន្តពីមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ហើយ តំណាងអយ្យការធ្វើការអនុវត្តបណ្ដឹងអាជ្ញា ដោយត្រួតពិនិត្យទៅលើសំណុំរឿង និងធ្វើការចោទប្រកាន់លើបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលទាក់ទងទៅនឹងអនីតិជន[33]។ ក្នុងករណីដែលមានវិមតិសង្ស័យអំពីអាយុរបស់អនីតិជន ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវបើកការស៊ើបសង្កេតបឋមឲ្យបានឆាប់បំផុត ដើម្បីស្វែងរកឲ្យឃើញអាយុពិតប្រាកដរបស់អនីតិជននោះ[34]។ នីតិវិធីរបស់ព្រះរាជអាជ្ញា ក៏មិនមានលក្ខណៈអ្វីខុសប្លែកពីនីតិវិធីរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌នោះទេ ដោយព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើការស្តាប់ចម្លើយរបស់អនីតិជន និងធ្វើការសន្និដ្ឋានទៅលើសំណុំរឿងនោះដោយអនុវត្តតាមគោលការណ៍កាលានុវត្តភាព ។

គោលការណ៍កាលានុវត្តភាពនៃការចោទប្រកាន់ចំពោះអនីតិជន[35]

ក្រោយពីបានថ្លឹងថ្លែងអំពីចំណាត់ការលើពាក្យបណ្ដឹងហើយ ព្រះរាជអាជ្ញាអាចសម្រេចធ្វើការចោទប្រកាន់ទៅលើអនីតិជននោះបាន។ ព្រះរាជអាជ្ញា អាចចេញដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរទៅកាន់ចៅក្រមស៊ើបសួរ ដើម្បីបើកការស៊ើបសួរបន្ថែមទៅលើអនីតិជនដែលជាជនជាប់ចោទនោះ។ បន្ទាប់ពីធ្វើការចោទប្រកាន់ ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវឲ្យដំណឹងអំពីបទចោទប្រកាន់នោះទៅអនីតិជនដែលជាជនជាប់ចោទភ្លាម និងឪពុកម្ដាយ ឬអាណាព្យាបាល និងមេធាវីរបស់អនីតិជន ដើម្បីរៀបចំមធ្យោបាយការពារអនីតិជន[36] ។

ក្នុងករណីដែលមានការបារម្ភថា អនីតិជនអាចនឹងរត់គេចខ្លួន ព្រះរាជអាជ្ញាអាចធ្វើការស្នើសុំទៅចៅក្រមស៊ើបសួរ ដើម្បីឃុំខ្លួនអនីតិជននោះបាន (ការស្នើនេះសម្រាប់តែមធ្យោបាយចុងក្រោយបង្អស់តែប៉ុណ្ណោះ)។ ជាមួយគ្នានេះ ព្រះរាជអាជ្ញាក៏ត្រូវពិចារណាដល់វិធានការផ្សេងទៀត ដែលមានលក្ខណៈគាប់ប្រសើរដូចជា វិធានការបង្វែរជាដើម ដែលបម្រើដល់ឧត្តមប្រយោជន៍របស់អនីតិជននោះផងដែរ ។

ស្របតាមស្មារតីនៃច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវយកវិធានការបង្វែរនេះមកអនុវត្តជាមុនសិន មុននឹងសម្រេចធ្វើការស្នើសុំទៅចៅក្រមស៊ើបសួរ ដើម្បីធ្វើការឃុំខ្លួនអនីតិជននោះ។ វិធានការនេះអាចអនុវត្តបានចំពោះអនីតិជនដែលមានអាយុចាប់ពី១៤ឆ្នាំ ដល់ក្រោម ១៨ឆ្នាំ ដែលបានប្រព្រឹត្តបទលហុ ឬបទមជ្ឈឹម[37] ។

---

[33] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ២៤ ឆ្នាំ២០១៦

[34] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ២៥ ឆ្នាំ២០១៦

[35] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ, មាត្រា ៤០ ឆ្នាំ២០០៧

[36] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ២៩ ឆ្នាំ២០១៦

[37] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ២៨ ឆ្នាំ២០១៦

៣.២.នីតិវិធីនៃការស៊ើបសួរ និងការជំនុំជម្រះ

ការស៊ើបសួរ គឺជាដំណាក់កាលដែលចៅក្រមស៊ើបសួរ ប្រមូលផ្តុំនូវធាតុផ្សំចាំបាច់សម្រាប់ការកាត់សេចក្តី និងសំរេចថានឹងធ្វើដូចម្តេចចំពោះការចោទប្រកាន់[38]។ យោងតាមមាត្រា ១២៧ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបានចែងថា "ចៅក្រមស៊ើបសួរបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរទាំងអស់ដែលខ្លួនយល់ឃើញថា មានប្រយោជន៍សម្រាប់បង្ហាញឲ្យឃើញការពិតដោយអនុឡោមតាមច្បាប់។ ចៅក្រមស៊ើបសួរមានករណីកិច្ចស៊ើបសួរទាំងដាក់បន្ទុក និងដោះបន្ទុក"។ ក្រោយពីបានបិទបញ្ចប់នូវកិច្ចស៊ើបសួរហើយ ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវបញ្ជូនសំណុំរឿងនោះទៅចៅក្រមជំនុំជម្រះ ដើម្បីធ្វើការជំនុំជម្រះ ដោយហេតុថាមានតែចៅក្រមទេដែលមានសិទ្ធិជម្រះក្តី[39] ។

៣.២.១ ការស៊ើបសួរធ្វើឡើងដោយចៅក្រមស៊ើបសួរ

បន្ទាប់ពីបានទទួលដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរពីតំណាងអយ្យការ ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវបើកការស៊ើបសួរភ្លាម និងត្រូវលើកយករឿងក្តីរបស់អនីតិជនយកមកចាត់ការជាអាទិភាពពិសេសរឿងក្តីដែលអនីតិជនកំពុងជាប់ឃុំបណ្តោះអាសន្ន[40]។ ការស៊ើបសួរ ករណីទាំងឡាយណាដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងអនីតិជន ជាសមត្ថកិច្ចរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរដែលមានជំនាញទាក់ទងទៅនឹងអនីតិជន។ នៅពេលអនីតិជនបង្ហាញខ្លួនជាលើកដំបូង ចៅក្រមស៊ើបសួរ ត្រូវពិនិត្យអត្តសញ្ញាណអនីតិជន ហើយប្រាប់អនីតិជនឲ្យបានដឹងអំពីសិទ្ធិទាក់ទងទៅនឹងដំណាក់នៃកាលស៊ើបសួរ ។

ជនត្រូវចោទជាអនីតិជន ត្រូវមានមេធាវីអមជានិច្ច ក្នុងអំឡុងពេលស្តាប់ចម្លើយ និងនៅចំពោះមុខចៅក្រមស៊ើបសួរ។ ក្នុងករណីគ្មានការជ្រើសរើស ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវចាត់តាំងមេធាវីនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌដូចដែលចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី[41]។ ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវជូនដំណឹង ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទៅអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬអ្នកទំនុកបម្រុង និងភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ចអំពីការដាក់ឲ្យស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យនេះ ។

ចំពោះការស្តាប់ចម្លើយអនីតិជន[42]ត្រូវធ្វើជាសម្ងាត់ ដោយប្រើប្រាស់នីតិវិធីកុមារមេត្រី និងត្រូវមានវត្តមានមេធាវីការពារ ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬ អ្នកទំនុកបម្រុងរបស់អនីតិជនផងដែរ។ ចៅក្រមស៊ើបសួរ អាចមិនអនុញ្ញាតិឲ្យអ្នកតំណាងដែលច្បាប់បាន

---

[38] មេរៀននីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ, រាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ ឆ្នាំ ២០០៨ ទំព័រ ៤០

[39] រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៨ មាត្រា ១២៩ ថ្មី (មាត្រា ១១០ ចាស់) កថាខណ្ឌ២ វាក្យខណ្ឌ១

[40] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៣៤ ឆ្នាំ២០១៦

[41] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៣២ ឆ្នាំ២០១៦

[42] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៣៥ ឆ្នាំ២០១៦

កំណត់ចូលរួមស្តាប់ចម្លើយបាន ប្រសិនបើវត្តមានអ្នកទាំងនោះផ្ទុយនឹងឧត្តមប្រយោជន៍របស់អនីតិជន។ ការមិនអនុញ្ញាតិនេះ ត្រូវមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយមេធាវី ឬភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច និង អនីតិជន ។

បន្ទាប់ពីបញ្ចប់ការស្តាប់ចម្លើយភ្លាម អនីតិជនមានសិទ្ធិអានកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយបាន។ ក្នុងករណីអនីតិជនមិនអាចអានកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ក្រឡាបញ្ជី ឬអ្នកបកប្រែត្រូវអានកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយឲ្យអនីតិជនស្តាប់។ អនីតិជនអាចសុំកែប្រែ ឬបន្ថែមបន្ថយចម្លើយលើកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយបាន មុននឹងចុះហត្ថលេខា ឬ ផ្ដិតម្រាមដៃ។ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវអនុញ្ញាតឲ្យមេធាវី អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬអ្នកទំនុកបម្រុង ឬភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ចអានកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយបាន។ មេធាវី អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬអ្នកទំនុកបម្រុងរបស់អនីតិជន ឬភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ចដែលមានវត្តមាន ត្រូវចុះហត្ថលេខា ឬផ្ដិតម្រាមដៃលើកំណត់ហេតុ។ ក្នុងករណីដែលអនីតិជន ឬ អ្នកចូលរួមណាមួយមិនព្រមចុះហត្ថលេខា ឬ ផ្ដិតម្រាមដៃលើកំណត់ហេតុព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវចុះនិទ្ទេសក្នុងកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយនោះ ។

ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន ក៏បានផ្តល់សិទ្ធអំណាចដល់ចៅក្រមស៊ើបសួរក្នុងការអនុវត្តនូវផែនការបង្វែរនេះផងដែរ។ ក្នុងករណីដែលអនីតិជនត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាបានប្រព្រឹត្តបទមជ្ឈឹម ឬ បទមជ្ឈឹមដែលមានស្ថានទម្ងន់ទោស ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវធ្វើការពិចារណាជាបឋមទៅលើការបង្វែរ មុននឹងប្រើនូវវិធានការផ្សេងពីនេះ (ដូចមានចែងក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនិងច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន) ។

ជាគោលការណ៍ ការឃុំខ្លួនអនីតិជនជាបណ្ដោះអាសន្នត្រូវតែជាវិធានការចុងក្រោយបំផុត។ ប៉ុន្តែ ការឃុំខ្លួនអនីតជនជាបណ្តោះអាសន្ននេះ ក៏អាចធ្វើឡើងបានផងដែរនៅក្នុងករណីដែលចៅក្រមស៊ើបសួរយល់ឃើញថា អនីតិជនទំនាស់នឹងច្បាប់អាចបង្កភាពចលាចលនៅកំឡុងពេលស៊ើបអង្កេត។ បន្ថែមលើបទបញ្ញត្តិស្តីពីលក្ខខណ្ឌមូលហេតុនៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នដែលមានចែងនៅក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ចៅក្រមស៊ើបសួរមុននឹងសម្រេចអំពីការឃុំខ្លួនជាបណ្ដោះអាសន្នត្រូវពិចារណាលើរបាយការណ៍ប៉ាន់ប្រមាណសុខុមាលភាព និងស្ថានភាពសង្គមរបស់អនីតិជនផងដែរ (ប្រសិនបើមាន)[43] ។

ចៅក្រមស៊ើបសួរ អាចដាក់អនីតិជនដែលជាជនត្រូវចោទឲ្យនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការបានគ្រប់ពេលវេលា ជំនួសឲ្យការឃុំខ្លួនជាបណ្ដោះអាសន្ន ប្រសិនបើអនីតិជនត្រូវចោទ

[43] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៣៩ ឆ្នាំ២០១៦

នោះ ត្រូវបានចោទប្រកាន់អំពីបទល្មើសដែលត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារ។ បន្ថែមលើបទបញ្ញត្តិស្តីពីការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការនៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ចៅក្រមស៊ើបសួរអាចបង្គាប់អនីតិជនដែលនៅក្រៅឃុំឲ្យគោរពកាតព្វកិច្ចមួយ ឬច្រើនដូចតទៅ[44]៖

ដាក់ឲ្យស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងផ្ទាល់ពីឪពុកម្តាយ អ្នកអាណាព្យាបាលសម្រាប់អនីតិជន ឬ អ្នកអាណាព្យាបាលទូទៅ ឬ អ្នកទំនុកបម្រុងរបស់អនីតិជន ឬ ក្រុមគ្រួសារណាមួយសមស្របឲ្យស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រង និង ការថែទាំនៅក្នុងមណ្ឌលណាមួយរបស់រដ្ឋ ឬមណ្ឌលណាមួយរបស់អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលដែលមាននីតិសម្បទាទទួល និងថែទាំអនីតិជនបង្គាប់មិនឲ្យអនីតិជនចេញដើរហួសម៉ោងកំណត់ ឬសេពគ្រឿងស្រវឹង ឬវិធានការផ្សេងទៀតដែលតុលាការយល់ឃើញថាសមស្រប ។

មុននឹងចេញដីកាដំណោះស្រាយ ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវពិនិត្យ និងពិចារណាទៅលើរបាយការណ៍ស្តីពីការប៉ាន់ប្រមាណសុខុមាលភាព និង ស្ថានភាពសង្គមរបស់អនីតិជន។ ក្នុងករណីរបាយការណ៍ស្តីពីការប៉ាន់ប្រមាណសុខុមាលភាព និងស្ថានភាពសង្គមរបស់អនីតិជនមិនទាន់មានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវបង្គាប់ឲ្យភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ចផ្តល់របាយការណ៍បន្ថែមក្នុងរយៈពេលឆាប់បំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ដោយមិនឲ្យលើសរយៈពេល ១០ថ្ងៃ នៃថ្ងៃធ្វើការ។

បន្ទាប់ពីចៅក្រមស៊ើបសួរបានចេញសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនរួចមក ព្រះរាជអាជ្ញាអាចធ្វើការប្តឹងទៅសភាស៊ើបសួរនៃសាលាឧទ្ធរណ៍បានចំពោះដីកា ដែលសម្រេចដោយចៅក្រមស៊ើបសួរក្នុងករណីដែលយល់ឃើញថា សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរមិនសមស្រប ដោយពិចារណាជាចម្បងពីឧត្តមប្រយោជន៍របស់អនីតិជននោះ ។

៣.២.២ ការជំនុំជម្រះ

កាលបើសំណុំរឿងត្រូវបានកសាងរួចហើយ រឿងក្តីអាចត្រូវបានបញ្ចប់ លុះត្រាតែបានឆ្លងកាត់នូវការជំនុំជម្រះដែលធ្វើឡើងនៅក្នុងសវនាការ និង រួមទាំងប្រកាសសាលក្រមផងដែរ។ ការជំនុំជម្រះលើរឿងក្តីអនីតិជន ត្រូវធ្វើឡើងដោយចៅក្រមជំនុំជម្រះដែលមានជំនាញទាក់ទងទៅនឹងអនីតិជនដែលមានសមាសភាពចៅក្រមជំនុំជម្រះចំនួន ៣រូប ធ្វើការពិភាក្សាការនិងសម្រេចថាអនីតិជនមាន ឬគ្មានបទល្មើស[45] ។

[44] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៤០ ឆ្នាំ២០១៦

[45] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៨៤ ឆ្នាំ២០១៦

ការពិភាក្សាដេញដោល និងការប្រកាសសាលក្រមរឿងក្ដីអនីតិជន ត្រូវធ្វើឡើងក្នុងសវនាការជាអសាធារណៈ[46]។ មានតែបុគ្គលដែលមានសិទ្ធិ និង កាតព្វកិច្ច ឬផលប្រយោជន៍ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងរឿងក្ដីតែប៉ុណ្ណោះដែលមានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងសវនាការបាន។ អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ ឬអ្នកទំនុកបម្រុងរបស់អនីតិជនត្រូវចូលរួមក្នុងសវនាការ លើកលែងតែមានសំណូមពរពីអនីតិជនផ្ទុយពីនេះ ឬតុលាការយល់ឃើញថាការចូលរួមរបស់បុគ្គលទាំងនោះមិនបម្រើអោយឧត្តមប្រយោជន៍របស់អនីតិជន ។

នៅពេលសវនាការ តុលាការត្រូវប្រើនីតិវិធីកុមារមេត្រី[47]។ ក្នុងកាលៈទេសៈពិសេសមេធាវីរបស់អនីតិជន ភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច ឬព្រះរាជអាជ្ញា អាចស្នើសុំឲ្យតុលាការប្រើប្រាស់របាំងក្នុងពេលសវនាការ ឬប្រើប្រាស់វិធីសមស្របណាមួយក្នុងការស្ដាប់ចម្លើយ។ ជាមួយគ្នានេះ ជំនួយរបស់មេធាវី ត្រូវតែមានជាដាច់ខាតក្នុងពេលសវនាការ។ ក្នុងករណី ដែលគ្មានការជ្រើសរើសដោយអនីតិជន មេធាវីត្រូវបានចាត់តាំងដោយមិនយកកម្រៃ តាមគំនិតផ្ដើមរបស់ប្រធានតុលាការនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្ដីពីលក្ខន្តិកៈមេធាវី ។

នៅពេលចាប់ផ្ដើមសវនាការ តុលាការត្រូវប្រាប់អនីតិជនដោយប្រើប្រាស់ភាសាដែលអនីតិជនអាចយល់បាន អំពីសិទ្ធិមួយចំនួនដូចខាងក្រោម[48]៖

-សិទ្ធិដែលទាក់ទងនឹងដំណាក់កាលនៃការជំនុំជម្រះ

-សិទ្ធិមានវត្តមាននៅពេលជំនុំជម្រះក្ដី

-សិទ្ធិទទួលបានការការពារពីតុលាការនូវទង្វើមិនគប្បី ឬការសួរដេញដោលមិនសមរម្យ

-សិទ្ធិប្ដឹងជិតចិត្តចៅក្រមជំនុំជម្រះ

-សិទ្ធិធ្វើសំណូមពរចុងក្រោយ និង

-សិទ្ធិប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ជាអាទិ៍ ។

វិធានការបង្វែរ ក៏ត្រូវបានលើកយកមកពិចារណាក្នុងដំណាក់កាលនៃការជំនុំជម្រះ ដូចទៅនឹងដំណាក់កាលព្រះរាជអាជ្ញា និង ដំណាក់កាលចៅក្រមស៊ើបសួរផងដែរ។ ដោយចៅក្រមជំនុំជម្រះមានអំណាចក្នុងការអនុវត្តនូវវិធានការបង្វែរ ចំពោះអនីតិជនដែលមានអាយុចាប់ពី១៤ឆ្នាំដល់ក្រោម ១៨ឆ្នាំ ដែលជាប់ចោទពីបទលហុ បទមជ្ឈិម ឬបទមជ្ឈិមមានស្ថានទម្ងន់ទោស ។ ចៅក្រមត្រូវពិនិត្យ និងពិចារណាទៅលើលក្ខខណ្ឌអប្បបរមាដែលតម្រូវអោយបំពេញដោយអនីតិជន

---

[46] ច្បាប់ស្ដីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៤៧ ឆ្នាំ២០១៦

[47] ច្បាប់ស្ដីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៤៨ ឆ្នាំ២០១៦

[48] ច្បាប់ស្ដីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៥១ ឆ្នាំ២០១៦

ដើម្បីអាចអនុវត្តវិធានការនេះបាន។ មួយវិញទៀត ប្រសិនបើអនីតិជនបានសារភាពនូវកំហុសរបស់ខ្លួនដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងពេលជំនុំជម្រះ តុលាការត្រូវពិនិត្យថ្លឹងថ្លែង និង បញ្ជាក់ថាចម្លើយសារភាពទទួលយកពិរុទ្ធភាពរបស់អនីតិជននៅពេលសវនាការ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយស្ម័គ្រចិត្ត និងគ្មានការគំរាមកំហែង ឬការបង្ខិតបង្ខំណាមួយឡើយ។ រាល់ចម្លើយសារភាពរបស់អនីតិជន ដែលផ្ទុយនឹងបញ្ញត្តិខាងលើនេះ មិនត្រូវចាត់ទុកជាភស្តុតាងនៃពិរុទ្ធភាពឡើយ។ ហើយចំពោះការសារភាពទទួលយកផែនការបង្វែរ មិនត្រូវចាត់ទុកជាភស្តុតាងសម្រាប់ពិរុទ្ធភាពក្នុងបទល្មើសដដែលសម្រាប់នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបន្តបន្ទាប់នោះឡើយ។ ក្នុងពេលសវនាការ តុលាការត្រូវផ្ទៀងផ្ទាត់ពីភាពស៊ីចង្វាក់នៃចម្លើយសារភាព និងភស្តុតាងផ្សេងទៀតនៃបទល្មើស ។

សាលក្រមអាចត្រូវប្រកាសនៅពេលសវនាការ ក្រោយពីធ្វើការពិភាក្សាដេញដោល ឬនៅពេលសវនាការលើកក្រោយ។ ជាគោលការណ៍ សាលក្រមត្រូវបានប្រកាសឡើងជាអសាធារណៈនៅចំពោះមុខអនីតិជន អ្នកតំណាងដែលច្បាប់បានកំណត់ អ្នកទំនុកបម្រុង មេធាវី ឬភ្នាក់ងារសង្គមកិច្ច និងភាគីដែលមានប្រយោជន៍នៅក្នុងរឿងក្តី។ សាលក្រមអាចប្រកាសកំបាំងមុខអនីតិជនបាន ក្នុងករណីដែលការប្រកាសសាលក្រមចំពោះមុខធ្វើឲ្យខូចដល់ឧត្តមប្រយោជន៍របស់អនីតិជននោះ ។

ជំពូកទី៤

ការអនុវត្តទោសចំពោះអនីតិជន

ជំពូកទី៤

ការអនុវត្តទោសចំពោះអនីតិជន

ការអនុវត្តទោស គឺជាដំណើរការនៃការអនុវត្តតាមនីតិវិធីដែលតុលាការបានធ្វើការផ្តន្ទាទោសចំពោះជនល្មើស ពោលគឺក្រោយពីតុលាការធ្វើការប្រកាសទណ្ឌកម្មចំពោះទណ្ឌិតណាម្នាក់រួចហើយ។ យោងតាមស្មារតីនៃច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន រាល់ការអនុវត្តទោសចំពោះអនីតិជន គឺធ្វើឡើងក្នុងគោលបំណងដើម្បីស្តារនីតិសម្បទាដល់អនីតិជននោះតែប៉ុណ្ណោះ ហើយអនីតិជនមិនអាចត្រូវបានធ្វើការឃុំខ្លួន ឬអនុវត្តទោសដូចទៅនឹងនីតិជនឡើយ។ រាល់ការឃុំខ្លួនអនីតិជនធ្វើឡើងក្នុងគោលបំណងស្តារនីតិសម្បទា ជាអាទិ៍ ការបណ្តុះបណ្តាល ការព្យាបាល ការថែទាំ ការការពារ ការអប់រំ និងផ្តល់ជំនាញវិជ្ជាជីវៈក្នុងទស្សនៈជួយឲ្យអនីតិជនក្លាយទៅជាពលរដ្ឋសុចរិត និងមានប្រយោជន៍ដល់សង្គមជាតិ[49] ។ ដោយឡែក ថ្វីត្បិតតែច្បាប់នេះបញ្ញត្តិមកមានគោលបំណងបែបនេះក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង គេពុំទាន់ឃើញមាននូវមណ្ឌលយុវនីតិសម្បទាសម្រាប់អនុវត្តទោសចំពោះអនីតិជននៅឡើយ។ ជាមួយគ្នានេះដែរ ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជនដដែលនេះ ក៏បានបញ្ញត្តិផ្តល់សិទ្ធដល់តុលាការក្នុងការប្រកាសទោសចំពោះអនីតិជនដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើសក្នុងស្ថានភាពបែបនេះផងដែរ ដែលមានបញ្ញត្តិនៅមាត្រា ៨៨ កថាខណ្ឌទី១ ដែលមានខ្លឹមសារ "ក្នុងករណីមិនទាន់មានមណ្ឌលយុវនីតិសម្បទា វិធានការទាំងឡាយដែលកំពុងអនុវត្តទៅលើអនីតិជន ត្រូវបន្តអនុវត្តរហូតដល់មានមណ្ឌលយុវនីតិសម្បទា"។ ដូច្នេះ ការអនុវត្តទោសចំពោះអនីតិជន ក្នុងស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននឹងប្រព្រឹត្តទៅមានលក្ខណៈដូចខាងក្រោម ៖

៤.១ ការអនុវត្តទោសដាក់ពន្ធនាគារ

ពន្ធនាគារ សំដៅដល់កន្លែងប្រើសម្រាប់ធ្វើការឃុំឃាំងជនជាប់ឃុំតាមលិខិតឃុំខ្លួនចេញដោយអាជ្ញាធរតុលាការ រួមមានមណ្ឌលឃុំខ្លួន និងមណ្ឌលអប់រំកែប្រែផង[50]។ ការដាក់ពន្ធនាគារអនីតិជនដែលរកឃើញថាល្មើសនឹងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវតែជាវិធានការចុងក្រោយបង្អស់ ដែលត្រូវបានប្រើតែក្នុងករណីពិសេសតែប៉ុណ្ណោះ[51]។ គោលបំណងចម្បងក្នុងការអនុវត្តទោសចំពោះ អនីតិជនក្នុងពន្ធនាគារ គឺដើម្បីធ្វើការអប់រំ កែប្រែ បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ និងស្តានីតិសម្បទាដល់ទណ្ឌិតដែលជាអនីតិជននោះតែប៉ុណ្ណោះ។ ក្នុងគោលដៅដើម្បី ក្រោយពីការអនុវត្តទោសត្រូវបានបញ្ចប់រួច

---

[49] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៧៩ ឆ្នាំ២០១៦

[50] ច្បាប់ស្តីពីពន្ធនាគារ, មាត្រា ៤ ចំណុច ១ ឆ្នាំ២០១១

[51] អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ, មាត្រា ៣៧ (ខ)

ហើយ អាចឲ្យអនីតិជននោះចូលមករួមរស់នៅក្នុងសង្គមដូចដើមវិញ។ ទិដ្ឋភាពក្នុងការអនុវត្តទោសចំពោះអនីតិជនក្នុងពន្ធនាគារនេះ នឹងត្រូវបង្ហាញតាមរយៈពីរចំណុចសំខាន់ៗដូចខាងក្រោមគឺ ៖

៤.១.១ ការឃុំឃាំងអនីតិជនក្នុងពន្ធនាគារ

ការឃុំឃាំងក្នុងពន្ធនាគារ គឺជានីតិវិធីមួយដែលធ្វើការឃុំអនីតិជនដែលជាជនជាប់ឃុំនៅក្នុងបន្ទប់ឃុំឃាំង ហើយការណ៍ដែលឃុំឃាំងនេះទៀតសោធន៍ក៏ត្រូវបានបែងចែកទៅតាមប្រភេទនៃជនជាប់ឃុំនីមួយៗនោះផងដែរ។ ជនជាប់ឃុំ សំដៅដល់ជនត្រូវចោទ ឬជនជាប់ចោទ ឬពិរុទ្ធជន ឬទណ្ឌិត ដែលត្រូវបានបញ្ជូនមកឃុំខ្លួននៅក្នុងពន្ធនាគារ តាមលិខិតឃុំខ្លួនដែលចេញដោយអាជ្ញាធរតុលាការ[52]។ ជនជាប់ឃុំជាអនីតិជន ត្រូវដាក់បំបែកពីជនជនជាប់ឃុំជានីតិជន។ ជនជាប់ឃុំ ដែលជាជនត្រូវចោទ ជនជាប់ចោទ ឬពិរុទ្ធជនត្រូវដាក់បំបែកពីជនជាប់ឃុំជាទណ្ឌិត[53]។ ក្រៅពីនេះជនជាប់ឃុំជាស្ត្រី ត្រូវដាក់បំបែកពីជនជាប់ឃុំជាបុរស និងចំពោះជនជាប់ឃុំដែលមានជម្ងឺឆ្លងវិញ ក៏ត្រូវដាក់បំបែកដាច់ដោយឡែក ពីជនជាប់ឃុំដទៃទៀតផងដែរ។ គេសង្កេតឃើញថា ការបែងចែកការឃុំខ្លួនអនីតិជននៅក្នុងពន្ធនាគារទៅតាមប្រភេទដូចខាងលើនេះ គឺមានលក្ខណៈខុសប្លែកគ្នាពីការអនុវត្តទោសចំពោះអនីតិជនក្នុងមណ្ឌលយុវនីតិសម្បទា ដោយការអនុវត្តទោសចំពោះអនីតិជនក្នុងមណ្ឌលយុវនីតិសម្បទា ត្រូវបានបែងចែកជាបីផ្នែកដូចខាងក្រោមវិញគឺ[54] ៖

1. ផ្នែកសម្រាប់ឃុំខ្លួនអនីតិជនបណ្ដោះអាសន្ន
2. ផ្នែកសម្រាប់ឃុំខ្លួនទណ្ឌិតជាអនីតិជនដើម្បីទទួលយកកម្មវិធីស្ដារនីតិសម្បទា និង
3. ផ្នែកសម្រាប់ត្រៀមដោះលែងអនីតិជន ដើម្បីទទួលកម្មវិធីសមាហរណកម្ម។

មួយវិញទៀត ក្រៅតែពីការបែងចែកផ្នែកសម្រាប់គ្រប់គ្រងអនីតិជននេះហើយ ក៏ត្រូវរក្សាអនីតិជននេះដាក់នៅដោយឡែកពីនីតិជនផងដែរ ពោលគឺត្រូវដាក់នៅក្នុងអាគារដាច់ដោយឡែកទៅតាមភេទផ្សេងៗគ្នា តាមប្រភេទ និងស្ថានភាពនៃបទល្មើស អាយុ អត្តចរិត សុខភាពផ្លូវកាយ និងសុខភាពផ្លូវចិត្តរបស់អនីតិជននោះ។ ចំពោះអនីតិជនភេទស្រីវិញ ត្រូវស្ថិតនៅក្រោមការថែទាំរបស់បុគ្គលិកដែលមានភេទស្រីដូចគ្នា។ រីឯក្នុងករណីអនីតិជនដែលមានជម្ងឺឆ្លងវិញ ត្រូវនៅក្នុងអាគារដាច់ដោយឡែកនិងដឹកជញ្ជូនតាមមធ្យោបាយដាច់ដោយឡែកពីអនីតិជនផ្សេងៗជាកំហិត។ ប្រសិនបើទណ្ឌិតជាអនីតិជនឈានចូលអាយុ ១៨ (ដប់ប្រាំបី) ឆ្នាំ ក្នុងពេលបាននឹងកំពុងអនុវត្ត

[52] ច្បាប់ស្ដីពីពន្ធនាគារ, មាត្រា ៤ ចំណុច ៣ ឆ្នាំ២០១១

[53] ច្បាប់ស្ដីពីពន្ធនាគារ, មាត្រា ២៦ ឆ្នាំ២០១១

[54] ច្បាប់ស្ដីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៧៧ ឆ្នាំ២០១៦

ទោសនៅក្នុងមណ្ឌលយុវនីតិសម្បទា ទណ្ឌិតនោះត្រូវបានរក្សាទុកនៅក្នុងមណ្ឌលយុវនីតិសម្បទាបន្តរហូតដល់អាយុក្រោម ២៤ (ម្ភៃបួន) ឆ្នាំ។ នៅពេលទណ្ឌិតឈានចូលអាយុគ្រប់ ២៤ (ម្ភៃបួន) ឆ្នាំ ទណ្ឌិតនោះត្រូវផ្ទេរទៅអនុវត្តទោសបន្តនៅក្នុងមណ្ឌលឃុំឃាំងសម្រាប់នីតិជនវិញ[55] ។

ដោយឡែក អ្វីដែលបានលើកឡើងខាងលើអំពីការអនុវត្តទោសចំពោះអនីតិជនក្នុងមណ្ឌលយុវនីតិសម្បទានេះ គ្រាន់តែជាសញ្ញាណថ្មីមួយនៃច្បាប់ពិសេសស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន ដែលនឹងត្រូវលើកយកមកអនុវត្តចំពោះអនីតិជននៅពេលអនាគតតែប៉ុណ្ណោះ ។

ចំពោះស្ថានភាពក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ននេះវិញ គឺនៅមិនទាន់អាចលើកយកមកអនុវត្តបាននៅឡើយទេ អាស្រ័យដោយហេតុថា មិនទាន់មាននូវកត្តាធនធានមនុស្សគ្រប់គ្រាន់ និងបូករួមទាំងកត្តាសម្ភារៈផងដែរ ណាមួយគេនៅមិនទាន់ឃើញមាននូវមណ្ឌលយុវនីតិសម្បទាសម្រាប់ដាក់ឲ្យអនុវត្តនៅឡើយទេ។ ជាក់ស្តែងសព្វថ្ងៃនេះ គេទើបតែឃើញកំពុងដំណើរការសាងសង់មួយតែប៉ុណ្ណោះដែលមានទីតាំងស្ថិតនៅក្នុងទឹកដីខេត្តកណ្តាល ។

ដូច្នេះ ជាបន្ទាប់មកទៀតនេះ យើងនឹងធ្វើការសិក្សាបន្តអំពីប្រភេទនៃជនជាប់ចោទក្នុងពន្ធនាគារដែលត្រូវអនុវត្តក្នុងស្ថានភាពបច្ចុប្បន្នជាបន្ត ៖

ជនត្រូវចោទ គឺជាបុគ្គលដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់តាមដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួររបស់ព្រះរាជអាជ្ញាទៅកាន់ចៅក្រមស៊ើបសួរ[56]។ ការឃុំឃាំងជាបណ្តោះអាសន្នទៅលើអនីតិជនដែលជាជនត្រូវចោទ អាចធ្វើទៅបានតែក្នុងលក្ខខណ្ឌដូចដែលមានចែងកំណត់ក្នុងច្បាប់[57]។ ហើយដើម្បីអាចអនុវត្តការឃុំខ្លួនទៅលើអនីតិជននេះបានទាល់តែក្នុងករណី ដែលអនីតិជននោះត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈិម ដែលច្បាប់បានកំណត់តម្រូវឲ្យធ្វើការផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារតែប៉ុណ្ណោះ[58]។ ចំពោះរយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនវិញ គឺមិនត្រូវឲ្យលើសពីរយៈពេលដូចដែលបានកំណត់នៅក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ ព្រោះនេះជាការកំណត់របស់ច្បាប់ ។

ជនជាប់ចោទ ជាជនដែលត្រូវបានបញ្ជូនខ្លួនទៅចំពោះមុខតុលាការ ដើម្បីបើកសវនាការធ្វើការជំនុំជម្រះតាមដីកាបញ្ជូនរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ ឬសាលដីកាបញ្ជូនរបស់សភាស៊ើបសួរ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងទៅកាន់តុលាការជំនុំជម្រះដោយផ្ទាល់របស់ព្រះរាជអាជ្ញា[59]។ ការឃុំខ្លួនអនីតិ

[55] ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន, មាត្រា ៨២ កថាខណ្ឌ ២ ឆ្នាំ២០១៦

[56] នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ, សាស្ត្រាចារ្យ រុន ពណ្ណារិទ្ធ ទំព័រ ៥៣៦

[57] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ, មាត្រា ២០៣ ឆ្នាំ២០០៧

[58] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ, មាត្រា ២០៤ ឆ្នាំ២០០៧

[59] នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ, សាស្ត្រាចារ្យ រុន ពណ្ណារិទ្ធ ទំព័រ ៥៣៥

ជន ដែលជាជនជាប់ចោទក្នុងពន្ធនាគារ គឺត្រូវអនុវត្តទៅតាមនីតិវិធីនៃការឃុំខ្លួនជាបណ្ដោះអាសន្ន ដូចដែលមានចែងនៅក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌដែលមានស្រាប់។ ចំពោះរយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនវិញ ក៏មិនត្រូវឲ្យលើសពីរយៈពេលដូចដែលបានកំណត់នៅក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ ។

ពិរុទ្ធជន ជាជនដែលតុលាការមិនទាន់បានកាត់ទោស ហើយត្រូវបានសន្មតថាគ្មានកំហុស។ ពិរុទ្ធជនអាចជាជនជាប់សង្ស័យ ឬជនជាប់ចោទក្នុងបទល្មើសណាមួយ ហើយត្រូវបានឃុំខ្លួនក្នុងមន្ទីឃុំឃាំងស្របច្បាប់តាមអំណាចដីកា រងចាំការសម្រេចពីតុលាការ[60]។ ក្រោយពីជំនុំជម្រះរួចហើយ ក៏ត្រូវរងចាំរយៈពេលមួយសម្រាប់ឲ្យសេចក្ដីសម្រេចនោះ ចូលជាស្ថាពរផងដែរ ដើម្បីបញ្ចប់នូវនីតិវិធីតាមផ្លូវបណ្ដឹងរបស់អនីតិជននេះទៅកាន់តុលាការជាន់ខ្ពស់។

ទណ្ឌិត ជាជនដែលត្រូវបានតុលាការសម្រេចផ្ដន្ទាទោសរួច ហើយសេចក្ដីសម្រេចនោះបានចូលជាស្ថាពរ[61]។ ការឃុំខ្លួនក្នុងពន្ធនាគារ ត្រូវអនុវត្តរហូតដល់រយៈពេលនៃការអនុវត្តទោសនោះត្រូវបានបញ្ចប់ ហើយកំឡុងពេលនៃកាអនុវត្តទោសនេះដែរ ទណ្ឌិតជាអនីតិជនក៏ត្រូវគោរពនូវបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់ពន្ធនាគារ និង ស្ដាប់តាមការណែនាំពីសំណាក់មន្ត្រីពន្ធនាគារឲ្យបានខ្ជាប់ខ្ជួនផងដែរ[62]។ ក្រៅពីការស្ដាប់តាមការណែនាំ និងគោរពតាមបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងហើយ ក៏មានកាតព្វកិច្ចត្រូវធ្វើពលកម្ម ព្រមទាំងបណ្ដុះបណ្ដាលវិជ្ជាជីវៈនៅក្នុងពន្ធនាគារថែមទៀតផង ។

ដូច្នេះ ស្ថានភាពឃុំឃាំងនៅក្នុងពន្ធនាគារដែលអនុវត្តចំពោះអនីតិជន បានធ្វើការបែងចែកជនត្រូវចោទ និង ជនជាប់ចោទ ធ្វើឡើងស្របទៅតាមនីតិវិធីនៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នដូចមានចែងនៅក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ។ រីឯចំពោះពិរុទ្ធជនវិញ ការឃុំខ្លួនអាចធ្វើទៅបានទាល់តែត្រូវរងចាំសេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការចូលជាស្ថាពរជាមុនសិន ទើបអាចឃុំខ្លួនជននោះបាន។ ងាកមកទណ្ឌិតឯនេះវិញ ការឃុំខ្លួនត្រូវអនុវត្តរហូតដល់រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនត្រូវបានបញ្ចប់ ទើបអាចដោះលែងជននោះឲ្យមានសេរីភាពដូចដើមវិញបាន ។

៤.១.២ ការត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តទោសក្នុងពន្ធនាគារ

ការត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តទោសក្នុងពន្ធនាគារ ជាភារកិច្ចរបស់អគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារ ចំណុះឲ្យក្រសួងមហាផ្ទៃ និងពន្ធនាគាររាជធានី-ខេត្ត។ អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍ ព្រះរាជអាជ្ញា ប្រធានសភាស៊ើបសួរ និង ចៅក្រមស៊ើបសួរ ត្រូវធ្វើអធិការកិច្ចពន្ធនាគារស្របទៅ តាម

[60] នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ, សាស្ត្រាចារ្យ រុន ពណ្ណារិទ្ធ ទំព័រ ៥៦៧

[61] នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ, សាស្ត្រាចារ្យ រុន ពណ្ណារិទ្ធ ទំព័រ ៥៤០

[62] ច្បាប់ស្ដីពីពន្ធនាគារ, មាត្រា ២០ ឆ្នាំ២០១១

ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ។ យន្តការបង្កាថ្នាក់ជាតិ ក៏ត្រូវបានអនុញ្ញាត្តិឲ្យចូលទស្សនៈកិច្ចពន្ធនាគារផង ដែរ ក្នុងគោលបំណងត្រួតពិនិត្យលើលក្ខខណ្ឌនៃការឃុំខ្លួន និងការប្រព្រឹត្តចំពោះជនជាប់ឃុំ និង ផ្តល់អនុសាសន៍បន្ថែមដើម្បីកែលម្អការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ពន្ធនាគារអោយមានភាពល្អប្រសើរ[63] ។

រាល់ការអនុវត្តទោសដាក់ពន្ធនាគារ គឺត្រូវធ្វើឡើងស្របទៅតាមច្បាប់ស្តីពីពន្ធនាគារ និង ប្រកាសស្តីពីការគ្រប់គ្រងពន្ធនាគារ។ ក្រសួងមហាផ្ទៃ ជាស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការគ្រប់គ្រង ពន្ធនាគារនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា និង មានអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារជាសេនាធិការឲ្យក្នុង ការគ្រប់គ្រងពន្ធនាគារ[64]។ ក្រសួងមហាផ្ទៃត្រូវធ្វើប្រតិភូកម្មមុខងារឲ្យរដ្ឋបាលរាជធានី-ខេត្ត ក្នុងការ គ្រប់គ្រងពន្ធនាគាររាជធានី-ខេត្ត ហើយពន្ធនាគារនេះ ត្រូវស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់គណៈ អភិបាលរាជធានី-ខេត្ត[65]។ ពន្ធនាគារ ត្រូវគ្រប់គ្រងដោយប្រធានពន្ធនាគាមួយរូប ហើយមានអនុ ប្រធានពន្ធនាគារ យ៉ាងតិចមួយរូប ដែលត្រូវតែងតាំងដោយប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ។ ពន្ធនាគារនីមួយៗ ត្រូវមានអ្នកផ្តល់ការថែទាំសុខភាពមួយរូប និងមន្ត្រីអនុរក្សពន្ធនាគារជាច្រើនរូប ផ្សេងទៀតដែលមានតួនាទី និង ភារកិច្ចថែរក្សា ព្រមទាំងជម្រុញឲ្យការងារពន្ធនាគារដំណើរការ ទៅបានប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់[66] ។

ប្រធានពន្ធនាគារ ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវដោយផ្ទាល់ក្នុងការគ្រប់គ្រងពន្ធនាគារទៅតាមនីតិ វិធី និង បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងដែលកំណត់ដោយប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃឲ្យបានត្រឹមត្រូវ[67]។ មន្ត្រីពន្ធនាគារ អាចធ្វើការឆែកឆេរជនជាប់ឃុំ និងកន្លែងនានាក្នុងពន្ធនាគារ ដើម្បីធានាសន្តិសុខ និងសុវត្ថិភាពរបស់ពន្ធនាគារ ប្រសិនបើជនជាប់ឃុំដែលបដិសេធមិនឲ្យមន្ត្រីពន្ធនាគារឆែកឆេរត្រូវ ចាត់ទុកថាជាការល្មើសនឹងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងពន្ធនាគារ[68] ។

៤.២ ការអនុវត្តទោសពិន័យចំពោះអនីតិជន

ទោសពិន័យ គឺជាទោសព្រហ្មទណ្ឌមួយប្រភេទដែលស្ថិតក្នុងឋានៈជាមូលទោស ហើយ ខុសពីទណ្ឌកម្មផ្សេងៗទៀតដែលចៅក្រមបានធ្វើការប្រកាសផ្តន្ទាទោស ពោលគឺសំដៅទៅលើ ទោសមួយប្រភេទដែលមានគោលដៅធ្វើឲ្យជនល្មើសនោះមានការរាងចាលតែម្តង[69]។ ដូចច្នេះ ក្នុង

[63] ច្បាប់ស្តីពីពន្ធនាគារ, មាត្រា ៥៤ ឆ្នាំ២០១១
[64] ច្បាប់ស្តីពីពន្ធនាគារ, មាត្រា ៥-៦ ឆ្នាំ២០១១
[65] ច្បាប់ស្តីពីពន្ធនាគារ, មាត្រា ៩ ឆ្នាំ២០១១
[66] នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ, សាស្ត្រាចារ្យ រុន ពណ្ណារិទ្ធ ទំព័រ ៤៣៤
[67] ច្បាប់ស្តីពីពន្ធនាគារ, មាត្រា ៤៣ ឆ្នាំ២០១១
[68] ច្បាប់ស្តីពីពន្ធនាគារ, មាត្រា ៤៤ ឆ្នាំ២០១១
[69] ទោសព្រហ្មទណ្ឌ, លោក កៅ សីហា ទំព័រ ៤៤

ករណីអនីតិជនម្នាក់បានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ចៅក្រមអាចប្រកាសឲ្យអនីតិជននោះបង់សំណងចូលថវិការដ្ឋផង និងសម្រេចឲ្យបង់សំណងរដ្ឋប្បវេណីទៅជនរងគ្រោះថែមទៀត។ ដើម្បីអាចធានាបាននូវការបង់ប្រាក់ពិន័យ វិធានការជាទូទៅដែលត្រូវលើកយកមកអនុវត្តចំពោះទណ្ឌិតដែលជាអនីតិជននោះ គឺការដាស់តឿនអោយបង់ប្រាក់ពិន័យធ្វើឡើងដោយអាជ្ញាធរតុលាការ ។

៤.២.១ ការដាស់តឿនអោយបង់ប្រាក់ពិន័យ[70]

ជាទូទៅ ប្រសិនបើដល់ការកំណត់ដែលត្រូវបង់ប្រាក់ពិន័យ ហើយទណ្ឌិតមិនបានបង់ទេនោះ អង្គភាពរតនាគារ ត្រូវជូនដំណឹងដល់ព្រះរាជអាជ្ញានៃអយ្យការអមសាលាដំបូង ក្រោយពីបានទទួលដំណឹងនេះហើយ ព្រះរាជអាជ្ញាត្រូវកំណត់រយៈពេលចុងក្រោយបង្អស់មួយសម្រាប់ទុកដល់ទណ្ឌិតដែលជាអនីតិជននោះដើម្បីអោយបង់ប្រាក់ពិន័យ។ រីឯចំពោះរយៈពេលដែលព្រះរាជអាជ្ញាបានកំណត់នោះមិនអាចតិចជាង ១០ ថ្ងៃឡើយ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ការជូនដំណឹងនេះទៀតសោធន៍ចាំបាច់ត្រូវធ្វើឡើងដោយផ្ទាល់មាត់ ឬតាមផ្លូវរដ្ឋបាល ឬតាមរយៈអង្គភាពនគរបាល ឬ កងរាជអាវុធហត្ថផងដែរ។ លើសពីនេះទៅទៀត ការឲ្យដំណឹងនេះត្រូវតែមានការធ្វើជាកំណត់ហេតុដែលត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយទណ្ឌិត ឬផ្តិតម្រាមដៃ ក្នុងករណីដែលទណ្ឌិតមិនចេះចុះហត្ថលេខា ។

សូមបញ្ជាក់ផងដែរថា ទោះបីជាមានការជូនដំណឹងដោយព្រះរាជអាជ្ញា អំពីការដាស់តឿនឲ្យទណ្ឌិតដែលជាអនីតិជននោះ បង់ប្រាក់ពិន័យបែបនេះក៏ដោយ។ ដោយឡែក ក្នុងករណីដែលអនីតិជននោះនៅតែមិនព្រមបង់ប្រាក់ពិន័យទេ ព្រះរាជអាជ្ញាមិនអាចអនុវត្តវិធានការបង្ខំដល់រូបកាយចំពោះអនីតិជននោះបានឡើយ ។

៤.២.២ ការរួចខ្លួនពីការបង្ខំដល់រូបកាយ

ការបង្ខំដល់រូបកាយ ត្រូវអនុវត្តទៅលើបុគ្គលដែលត្រូវផន្ទាទោសដោយតុលាការព្រហ្មទណ្ឌ ហើយដែលជននោះមិនបានបង់នូវប្រាក់ពិន័យ ប្រាក់ពន្ធនៃនីតិវិធី និងប្រាក់សំណងជម្ងឺចិត្តទៅឲ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជាអាទិ៍។ ដូច្នេះ ដើម្បីធានាឲ្យបាននូវការបង់ប្រាក់ពិន័យ មានវិធានការពីរយ៉ាងដែលអាចលើកយកមកអនុវត្តបានគឺ ការរឹបអូស និងការបង្ខំដល់រូបកាយ។ ជាគោលការណ៍ វិធានការបង្ខំដល់រូបកាយ ត្រូវអនុវត្តទៅតាមបទបញ្ញត្តិនៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌចាប់ពីមាត្រា ៥២៣ រហូតដល់មាត្រា ៥៣៣។ រីឯវិធានការរឹបអូសទ្រព្យសម្បត្តិវិញ ត្រូវអនុវត្តទៅតាមបទបញ្ញត្តិដូចដែលមានចែងនៅក្នុងក្រមនីតិវិធីរដ្ឋប្បវេណី។ គេសង្កេតឃើញថា ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌមិនបានកំណត់អំពីការបង្ខំដល់រូបកាយ អាចធ្វើទៅបាន លុះត្រាតែទណ្ឌិតមានចេតនាគេចវេស មិនព្រមបង់

[70] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ, មាត្រា ៥២៥ ឆ្នាំ២០០៧

ប្រាក់ពិន័យឡើយ។ ក្នុងន័យនេះ អាចនាំឲ្យមានការបកស្រាយបានថា ការបង្ខំដល់រូបកាយដើម្បីទាមទារប្រាក់ពិន័យអាចប្រព្រឹត្តទៅបាន បើទោះបីជាទណ្ឌិតលើកសំអាងថា ខ្លួនមិនមានលទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការបង់ប្រាក់ពិន័យក៏ដោយ[71]។ ក៏ប៉ុន្តែ ការបកស្រាយបែបនេះ នឹងធ្វើឲ្យមានការប៉ះពាល់យ៉ាងខ្លាំងដល់សិទ្ធិរបស់បុគ្គលដែលមានជីវភាពក្រីក្រ ហើយដែលពិតជាមិនមានលទ្ធភាពបង់ប្រាក់ពិន័យប្រាកដមែន និងនៅទីបំផុតបែរជាទទួលរងនូវការចាប់ដាក់ពន្ធនាគារដោយសារតែ មូលហេតុនេះ។ ហេតុដូច្នេះ ថ្វីត្បិតតែក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌមិនបានចែងយ៉ាងជាក់លាក់តម្រូវឲ្យមានការគេចវេសដោយចេតនាក្នុងការបង់ប្រាក់ពិន័យ ដើម្បីអាចបង្ខំដល់រូបកាយបានក៏ដោយ ក៏គួរគប្បីកំណត់ជាយុត្តិសាស្ត្រនូវលក្ខខណ្ឌនេះ ដើម្បីធានាឲ្យមាននូវការគោរពសិទ្ធិ និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានរបស់បុគ្គលដែរ[72] ។

ដោយឡែកក្នុងករណីនេះ ច្បាប់ក៏បានបញ្ញត្តិយ៉ាងជាក់លាក់ផងដែរថា ការបង្ខំដល់រូបកាយគឺមិនអាចអនុវត្តទៅលើទណ្ឌិតជាអនីតិជនបានឡើយ នៅពេលដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស[73]។ មានន័យថា ការណ៍ដែលច្បាប់បានកំណត់បែបនេះ ព្រោះអាស្រ័យដោយហេតុថា អនីតិជនជាជនដែលស្ថិតនៅក្នុងវ័យមួយកំពុងមានការរីកលូតលាស់នៅឡើយ ប្រសិនបើអនុញ្ញាតឲ្យមានការអនុវត្តការបង្ខំដល់រូបកាយនោះ និងបង្កឲ្យមានការប៉ះពាល់ដល់ការវិវត្តរបស់ពួកគេជាមិនខាន។ លើសពីនេះទៅទៀត ក៏អាចបណ្តាលឲ្យពួកគេមាននូវស្លាកស្នាមអាក្រក់ជិតដាមជាប់ក្នុងអារម្មណ៍ និងជះឥទ្ធិពលដល់ការរស់នៅ ព្រមទាំងការវិវត្តរបស់ពួកគេទៅថ្ងៃអនាគតផងដែរ។

[71] នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ, សាស្ត្រាចារ្យ រុន ពណ្ណារិទ្ធ ទំព័រ៥៥១

[72] នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ, សាស្ត្រាចារ្យ រុន ពណ្ណារិទ្ធ ទំព័រ៥៥៨

[73] ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ, មាត្រា ៥៣១ ឆ្នាំ២០០៧

សេចក្ដីសន្និដ្ឋាន
និងអនុសាសន៍

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន និង អនុសាសន៍

ក្រោយពីបានធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ទៅលើប្រធានបទខាងលើរួចមក យើងសង្កេតឃើញថា អនីតិជននៅពេលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស មិនអាចជៀសផុតពីការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌនោះឡើយ ពោលគឺអនីជននៅតែត្រូវទទួលខុសត្រូវលើទង្វើដែលគេបានធ្វើនៅចំពោះមុខច្បាប់ដូចទៅនឹងនីតិជនផងដែរ។ ប៉ុន្តែដោយហេតុថា អនិតិជនគឺស្ថិតនៅក្នុងដំណាក់កាលកំពុងវិវឌ្ឍន៍ ដែលពួកគេស្ថិតនៅក្នុងវ័យកំពុងលូតលាស់ផ្នែកចិត្តគំនិត ប្រាជ្ញាស្មារតី និងការគិតពិចារណារបស់ពួកគេនៅមានភាពក្មេងខ្ចីនៅឡើយ។ ដែលកត្តាទាំងអស់នេះហើយ បានធ្វើឲ្យនីតិករចាំបាច់ធ្វើការពិចារណាទៅលើចំណុចមួយចំនួន ដើម្បីអាចកំណត់បានថា តើអនីតិជននោះមានលទ្ធភាពក្នុងការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌហើយឬនៅ? ចំណុចទាំងនោះរួមមានដូចជា កត្តាអាយុ កាលៈទេសៈនៃបទល្មើស និងបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់អនីតិជន។ ចៅក្រម និងតំណាងអយ្យការត្រូវយកកត្តាទាំងអស់នេះមកពិចារណាឲ្យបានល្អិតល្អន់ និង ម៉ត់ចត់បំផុតមុននឹងធ្វើការសន្និដ្ឋានថា អនីតិជនត្រូវទទួលខុសត្រូវ ឬមិនទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ? ព្រោះថា ប្រសិនបើគ្មានការពិចារណាអោយបានល្អិតល្អន់ទេនោះ វានឹងអាចជះឥទ្ធិពលអាក្រក់ទៅលើអនាគតរបស់អនីតិជនដែល ត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌជាខ្លាំង ។

ក្នុងន័យនេះ ច្បាប់បានបញ្ញត្តិនូវវិធានការក្នុងការអនុវត្តចំពោះអនីតិជនដែលត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ដោយបានគិតគូរទៅដល់ឧត្តមប្រយោជន៍របស់អនីតិជនជាសំខាន់ ស្របទៅតាមអនុសញ្ញាជាសកលស្តីពីសិទ្ធិកុមារ និង លិខិតតុបករណ៍អន្តរជាតិនានា។ វិធានទាំងនោះរួមមានទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌ និង វិធានការបង្វែរ ។ វិធានការបង្វែរ ជាវិធានការថ្មីមួយ ដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន ប្រកាសឲ្យប្រើកាលពីថ្ងៃទី ១៤ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ២០១៦ ដោយវិធានការនេះតម្រូវឲ្យព្រះរាជាអាជ្ញា ក៏ដូចជាចៅក្រម ត្រូវពិចារណាទៅលើការបង្វែរអនីតិជនដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសចេញពីតុលាការ ក្នុងន័យលើកទឹកចិត្ត ជៀសវាងនូវស្នាមអាក្រក់ក្នុងអារម្មណ៍ បង្ការការរើសអើងទៅលើអនីតិជន និងជៀសវាងការមានប្រវត្តិជាប់ទោស ក្នុងបញ្ជីថ្កោលទោស។ រីឯ វិធានការទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌ ចាំបាច់ត្រូវតែជាវិធានការចុងក្រោយ បំផុតសម្រាប់លើកយកមកអនុវត្តចំពោះអនីតិជន។ រាល់នីតិវិធីដែលអនុវត្តចំពោះអនីតិជ

ន ត្រូវតែជានីតិវិធីដែលមានលក្ខណៈកុមារមេត្រី ហើយទោសដែលអនុវត្ត ត្រូវតែកម្រិតមកត្រឹមពាក់កណ្តាលនៃទោសដែល ត្រូវអនុវត្តចំពោះនីតិជន ។

ដោយឡែក ទោះបីជាច្បាប់បានបញ្ញត្តិការពារដល់ឧត្តមប្រយោជន៍ របស់អនីតិជនខ្លាំងយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ការអនុវត្តសព្វថ្ងៃនៅមានភាពខ្វះចន្លោះ និងកង្វះខាតនៅឡើយ។ ជាក់ស្តែងដោយហេតុថានៅមានកង្វះខាតខាង កត្តាសម្ភារៈ និង កត្តាធនធានមនុស្ស និងរួមទាំងយន្តការសម្រាប់ការអនុវត្តឲ្យមានប្រសិទ្ធិភាពទៅលើ អនីតិជនដែលត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌនៅមានកម្រិតនៅឡើយ។ ដោយយើងសង្កេតឃើញថា ក្នុងនីតិវិធីរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ គឺមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌តែងតែធ្វើការចាប់ខ្លួនអនីតិជន ដោយមិនបានពិនិត្យទៅលើអាយុរបស់អនីតិជននោះជាមុននោះទេ។ ម្យ៉ាងទៀត គេនៅមិនទាន់ឃើញមានតុលាការដែលបង្កើតឡើងសម្រាប់តែអនីតិជននៅឡើយ ហើយការដាក់អនីតិជនដាច់ដោយឡែកពីនីតិជន នៅតាមពន្ធនាគារក៏នៅមិនទាន់ឃើញបែងចែកច្បាស់លាស់នៅឡើយទេ ដែលបញ្ហាទាំងនេះសរបង្ហាញឲ្យឃើញពីភាពខ្វះចន្លោះនៃការអនុវត្តរបស់ភ្នាក់ងារមានសមត្ថកិច្ចទៅលើរឿងក្តីអនីតិជន ។

បញ្ហាដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ គឺសុទ្ធសឹងតែជាបញ្ហាចោទជាសំខាន់ ដែលរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាគួរយកចិត្តទុកដាក់ និងដោះស្រាយអោយបានឆាប់រហ័សបំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន។ ព្រោះថាបញ្ហាទាំងអស់នេះ វាបានរាំងស្ទះដល់ការអនុវត្តច្បាប់ និងបទបញ្ញត្តិនានាដែលទាក់ទងទៅនឹងអនីតិជនអោយមានប្រសិទ្ធិភាព និងប្រកបដោយចីរភាព។ បញ្ហាពសំខាន់ៗ ដែលទាមទារការយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការដោះស្រាយនោះរួមមានដូចជា កត្តាកង្វះសម្ភារៈ កត្តាកង្វះធនធានមនុស្ស និងកង្វះយន្តការក្នុងការអនុវត្ត ដែលទាមទារអោយមានការពង្រឹងបន្ថែមទៀត ក្នុងន័យធ្វើឲ្យការអនុវត្តច្បាប់របស់មន្ត្រីមានសមត្ថកិច្ចកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាពថែមទៀត។ ដំណោះស្រាយដែលសាកសម និងអាចយកទៅអនុវត្តជាក់ស្តែងនោះរួមមានដូចជា៖

- បង្កើតឲ្យមានតុលាការអនីតិជន ដែលមានមន្ត្រីជំនាញធ្វើការលើរឿងក្តីអនីតិជន ។
- ផ្សព្វផ្សាយច្បាប់ដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងអនីតិជនឲ្យបានទូលំទូលាយ ទៅគ្រប់មជ្ឈដ្ឋានទាំងអាជ្ញាធរ និង ប្រជាពលរដ្ឋ ក៏ដូចជាអង្គការក្នុងស្រុកនានា ។
- ពង្រឹងការអនុវត្តនីតិវិធីនៅគ្រប់ដំណាក់កាល និងត្រូវប្រាកដថា នីតិវិធីដែលប្រព្រឹត្តទៅលើអនីតិជនដែលត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌមានលក្ខណៈជានីតិវិធីកុមារមេត្រី ។
- លើកទឹកចិត្ត និងជម្រុញអោយព្រះរាជអាជ្ញា និងចៅក្រមពិចារណាជាបឋមទៅលើវិធានការបង្វែរ មុននឹងប្រើប្រាស់នូវវិធានការដទៃ សម្រាប់ជាឧត្តមប្រយោជន៍ដល់អនីតិជនដែលត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ។

- ពង្រឹងសមត្ថភាពរបស់មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ អោយអនុវត្តតួនាទី និង ភារកិច្ចរបស់ខ្លួន អោយបានត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់បានកំណត់ ជាពិសេសក្នុងពេលឃាត់ខ្លួន ចាប់ខ្លួន ឃុំខ្លួន និង ការសួរចម្លើយ ។
- ជំរុញឲ្យមានការបង្កើតមណ្ឌលស្តារនីតិសម្បទាអនីតិជន អោយបានឆាប់រហ័សបំផុតតាម ដែលអាចធ្វើបាន ដើម្បីអាចអោយវិធានការបង្វែរ អនុវត្តទៅបានកាន់តែមានប្រសិទ្ធិភាព ។
- ប្រធាននាយកដ្ឋានពន្ធនាគារ ត្រូវធ្វើការណែនាំមន្ត្រីពន្ធនាគារនៅតាមតំបន់សមត្ថកិច្ចគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួន ចំពោះការដាក់ជនជាប់ឃុំដែលជាអនីតិជន អោយនៅដាច់ដោយឡែកពីនីតិជនដោយយកចិត្តទុកដាក់បំផុត ៕

ឯកសារយោង

ឯកសារយោង

ច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តជាតិ និង អន្តរជាតិ

1. រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាសឲ្យប្រើតាមព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០២០៨/០០៨ ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨
2. អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ ឆ្នាំ២០០៩
3. ក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាសឲ្យប្រើតាមព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/១១០៩/០២២ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩
4. ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាសឲ្យប្រើតាមព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៨០៧/០២៤ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧
5. ច្បាប់ស្តីពីពន្ធនាគារ ប្រកាសឲ្យប្រើតាមព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/១២១១/០២១ ចុះថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១
6. ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធមិអនីតិជន ប្រកាសឲ្យប្រើតាមព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៧១៦/០០៩ ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៦

សៀវភៅ និងអត្ថបទផ្សេងៗ

1. លោកសាស្ត្រាចារ្យ រុន ពណ្ណារិទ្ធ កែសម្រួលដោយលោកស្រីសាស្ត្រាចារ្យ ចាំង ស៊ីណាត, *នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ*, បោះពុម្ព ឆ្នាំ២០១២
2. លោកសាស្ត្រាចារ្យ ហ៊ី សោភា, *នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ*
3. លោក កៅ សីហា, *ទោសព្រហ្មទណ្ឌ*, បោះពុម្ព ឆ្នាំ២០១១
4. លោក កៅ សីហា, *ព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ*, បោះពុម្ព ឆ្នាំ២០១៣
5. រាជបណ្ឌិតសភាវិជ្ជាជីវៈតុលាការ, *មេរៀននីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ*, ឆ្នាំ ២០០៨

ឧបសម្ព័ន្ធ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

សាលាដំបូងខេត្ត រាជធានី

សំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌលេខ.............

ចុះថ្ងៃទី..

សំណុំរឿងស៊ើបសួរលេខ...................

ចុះថ្ងៃទី..

លេខ[1]..

ដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន

យើង..ចៅក្រមស៊ើបសួរនៃសាលាដំបូង............................អមដោយលោក/លោកស្រី...ជាក្រឡាបញ្ជី។

- បានឃើញមាត្រា២០៣ ដល់មាត្រា២០៦ និងមាត្រាផ្សេងៗទៀត នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ដែលទាក់ទងនឹងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន
- បានឃើញដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរលេខ............ចុះថ្ងៃទី........ខែ.........ឆ្នាំ............ ដែលបានបើកការស៊ើបសួរលើ

ឈ្មោះ.................................ឈ្មោះហៅក្រៅ.......................ភេទ........ថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើត........................

សញ្ជាតិ....................មុខរបរ..........................មានអត្តសញ្ញាណប័ណ្ណ/លិខិតឆ្លងដែនលេខ.....................

កំរិតវប្បធម៌..................................ទីកន្លែងកំណើតនៅភូមិ..............................ឃុំ/សង្កាត់......................

ស្រុក/ខណ្ឌ...........................ខេត្ត/រាជធានី...................................។

ទីលំនៅផ្ទះលេខ.........................ផ្លូវលេខ..................ភូមិ...........................ឃុំ/សង្កាត់.......................

ស្រុក/ខណ្ឌ.......................រាជធានី/ខេត្ត.................។

ឪពុកឈ្មោះ...រ☐ ស☐ ម្តាយឈ្មោះ.......................................រ☐ ស☐

ប្តី/ប្រពន្ធឈ្មោះ....................................រ☐ ស☐ មានកូន.......នាក់ ឬនៅលីវ☐ នីតិជន☐ អនីតិជន☐។

មុខរបរ...

---

[1] លេខរបស់ដីកាសម្រេច

ប្រវត្តិនៃការផ្តន្ទាទោសដោយតុលាការ...។
ជននេះត្រូវបានដាក់នៅក្រោមការពិនិត្យពីបទ....................................តាមមាត្រា...................................
នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ/ច្បាប់...។

ប្រព្រឹត្តនៅផ្ទះលេខ..............................ផ្លូវលេខ...............ភូមិ.........................ឃុំ/សង្កាត់...................
ស្រុក/ខណ្ឌ.....................................ខេត្ត/រាជធានី..
កាលពីថ្ងៃទី..................ខែ..................ឆ្នាំ..............។

បានឃើញកំណត់ហេតុស្តីពីការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូង
បានឃើញកំណត់ហេតុស្តីពីការពិភាក្សាដេញដោល និងការកត់សម្គាល់របស់ភាគី

I. ស្ថានភាពអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់

១ ក្នុងករណីបច្ចុប្បន្ន ជនត្រូវចោទឈ្មោះ ....ត្រូវចោទពីបទ...................................
(បញ្ចូលបទល្មើសដែលមានកំណត់នៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ.............)

២. ប្រព្រឹត្តិនៅ..
(សង្ខេបអង្គហេតុនៃរឿង)

៣. តំណាងអយ្យការ បានស្នើឲ្យឃុំខ្លួន☐ មិនឲ្យឃុំខ្លួន☐ បណ្តោះអាសន្នលើជនត្រូវចោទ
ឈ្មោះ.......................................ផ្អែកលើសំអាងហេតុដូចតទៅ...
....
....
....

៤. ជនត្រូវចោទឈ្មោះ ....ឬមេធាវីការពារ ស្នើសុំ(កូនក្តីឲ្យ)នៅក្រៅឃុំ
បណ្តោះអាសន្ន☐ ដាក់ក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ☐ ដោយសំអាងហេតុផលថា
....
....
....

II. សំអាងហេតុនៃសេចក្តីសម្រេច

៥. ជនត្រូវចោទឈ្មោះ...................................ត្រូវចោទពីបទឧក្រិដ្ឋ/មជ្ឈិម ដែលច្បាប់កំណត់ដាក់
ពន្ធនាគារស្មើ ឬលើសពី ១(មួយ)ឆ្នាំ (មាត្រា២០៤ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ)។

៦. (បញ្ចូលនូវការយល់ឃើញឆ្លើយតបទៅនឹងសំអាងហេតុនានា ដែលលើកឡើងដោយភាគីមានដូចជា តំណាងអយ្យការ និងជនត្រូវចោទ ឬមេធាវីការពារជនត្រូវចោទ ដោយពន្យល់សំអាងហេតុគាំទ្រទៅនឹងមូលហេតុនៃការឃុំខ្លួន ចំនួនមួយ ឬច្រើន ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា២០៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ)..

....

....

(ហេតុផលជាមូលដ្ឋានពីថេរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន និងមានយោងតាមបញ្ញត្តិច្បាប់)

....

....

....

....

....

ដោយសារមិនមានវិធានការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការណាមួយដែលមានលក្ខណៈតឹងរឹង និងអាចធានាឲ្យមានការបំពេញកិច្ចការប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ចំពោះស្ថានភាពតម្រូវទាំងអស់នេះ ហើយមានតែការឃុំខ្លួនដែលជាមធ្យោបាយតែមួយគត់ ដើម្បីសម្រេចនូវគោលដៅខាងលើ។

ហេតុដូច្នេះ សម្រេច

ឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទឈ្មោះ.................................ជាបណ្ដោះអាសន្នរយៈពេលអតិបរមា............។

ធ្វើនៅ...............ថ្ងៃទី.........ខែ............ឆ្នាំ.........

ចៅក្រមស៊ើបសួរ

ក្រឡាបញ្ជី

លិខិតបញ្ជូន

យើង....................................បានប្រគល់ដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នលេខ...........

ចុះថ្ងៃទី........ខែ............ឆ្នាំ..........

ដល់ឈ្មោះខាងក្រោម នៅថ្ងៃទី.........ខែ......... ឆ្នាំ.................

អ្នកប្រគល់

អ្នកទទួល

តំណាងអយ្យការ	មេធាវីជនត្រូវចោទ	ជនត្រូវចោទ

សំគាល់៖ *តាមរយៈការជូនដំណឹងនេះ ជនត្រូវចោទ ត្រូវបានប្រាប់ថា៖*

ជនត្រូវចោទមានសិទ្ធិប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ ទឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នរបស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ ស្របតាមលក្ខខណ្ឌដែលមានចែងក្នុងមាត្រា២៦៧ និងមាត្រា២៧០ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ។

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ចូល ថ្ងៃទី...12...ខែ...5...ឆ្នាំ...17

អយ្យការអមសាលាដំបូង
រាជធានីភ្នំពេញ

សំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌលេខៈ ២៩៧៥
ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១៧
លេខៈ......១៤០៤២......អ.យ.រ

ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ

យើង **សេង ហៀង** ព្រះរាជអាជ្ញារងនៃអយ្យការអមសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ។

-បានឃើញ សំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌលេខ ២៩៧៥ ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ របស់អយ្យការអមសាលាដំបូងរាជធានីភ្នំពេញ។

-បានឃើញ របាយការណ៍សំយោគលេខ ១៣៨/១៧ រ.ប.ក ចុះថ្ងៃទី ១១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ របស់អធិការដ្ឋាននគរបាលខណ្ឌចំការមន នៃស្នងការដ្ឋាននគរបាលរាជធានីភ្នំពេញ។

ក្រោយពីបានពិនិត្យឯកសារខាងលើ

ឃើញថា មានតម្រុយសន្មតបានថា៖

១-នាមត្រកូល-នាមខ្លួន .. ភេទ ប្រុស អាយុ ១៧ឆ្នាំ (២០-៤-២០០០) ជនជាតិខ្មែរ កើតនៅសង្កាត់ ទួលសង្កែ ខណ្ឌ ឬស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ សាសនា ព្រះពុទ្ធ ទីលំនៅបច្ចុប្បន្ន ផ្ទះជួលគ្មានលេខ ផ្លូវ រទេះភ្លើង សង្កាត់ ទួលសង្កែ ខណ្ឌ ឬស្សីកែវ រាជធានីភ្នំពេញ មុខរបរ សិស្សថ្នាក់ទី៩ នៅលើវ ឪពុកឈ្មោះ "រស់" ម្ដាយឈ្មោះ "រស់" ទោសពីមុន-គ្មាន ជាអនីតិជន។ (ឃាត់ខ្លួន)

២-ឈ្មោះ ភេទ ប្រុស អាយុប្រហែល ២៧ឆ្នាំ។ (គេចខ្លួន)

បានប្រព្រឹត្តអំពើដូចតទៅ[២]៖

កាលពីថ្ងៃទី ១០ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ វេលាម៉ោង ០៣និង៣០នាទីរំលងអាធ្រាត្រ នៅចំណុចមុខផ្ទះលេខ ៣៥អ៊ី០ ផ្លូវ ៣០៤ ក្រុមទី ៤១ ភូមិ ៥ សង្កាត់ អូឡាំពិក ខណ្ឌ ចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ មានករណីលួច (ប៉ុនប៉ង) មួយបានកើតឡើង ដែលបង្កដោយជនសង្ស័យឈ្មោះ ... ភេទ ប្រុស អាយុប្រហែល ២៧ឆ្នាំ និងឈ្មោះ ភេទ ប្រុស អាយុ ១៧ឆ្នាំ បានជិះម៉ូតូមួយគ្រឿងម៉ាក សេ១២៥ ពណ៌ខ្មៅ ស៊េរី២០១៧ ពាក់ស្លាកលេខ ភ្នំពេញ GG-8403 ធ្វើសកម្មភាពឆក់កាបូបពីជនរងគ្រោះ ដោយឈ្មោះ ជាអ្នកលូកដៃឆក់កាបូប តែជនរងគ្រោះបានដឹងខ្លួនទាន់ ទាញកាបូបមកវិញ ហើយស្រែកចោរៗ ផ្អើលដល់សមត្ថកិច្ចល្បាតបានមកអន្តរាគមន៍ទាន់ពេលឃាត់បានជនសង្ស័យឈ្មោះ រួមទាំងវត្ថុតាង បញ្ជូនទៅអធិការដ្ឋាននគរបាលខណ្ឌចំការមន ដើម្បីចាត់ការតាមនីតិវិធី ចំណែកជនសង្ស័យឈ្មោះ បានរត់គេចខ្លួនបាត់។

[២] សេចក្ដីសង្ខេបអង្គហេតុ

អំពើខាងលើជាបទល្មើស *លួច (ប៉ុនប៉ង)* ប្រព្រឹត្តនៅចំណុចមុខផ្ទះលេខ ផ្លូវលេខ ក្រុមទី ៤១ ភូមិ ៥ សង្កាត់ អូឡាំពិក ខណ្ឌ ចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ កាលពីថ្ងៃទី ១០ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ បទល្មើសដែលមានបញ្ញត្តិអោយផ្ដន្ទាទោសតាមមាត្រា ៣៥៣, មាត្រា ៣៥៦ និងមាត្រា ៣៦១ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ។

បានឃើញ មាត្រា ៤៤ និងមាត្រា ១២៤ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ដែលប្រកាសឲ្យប្រើតាមព្រះរាជក្រម លេខ នស/រកម/០៨០៧/០២៤ ចុះថ្ងៃទី ១០ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៧។

<u>ហេតុដូច្នេះសម្រេច</u>

បើកការស៊ើបសួរលើអង្គហេតុខាងលើ និងស្នើសុំ៖

☑ ដាក់អោយស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យ[៣]៖

១-ឈ្មោះ ភេទ ប្រុស អាយុ ១៧ឆ្នាំ។ (ឃាត់ខ្លួន)

២-ឈ្មោះ ភេទ ប្រុស។ (គេចខ្លួន)

ពីបទ *លួច (ប៉ុនប៉ង)* ប្រព្រឹត្តនៅចំណុចមុខផ្ទះលេខ ផ្លូវលេខ ក្រុមទី ៤១ ភូមិ ៥ សង្កាត់ អូឡាំពិក ខណ្ឌ ចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ កាលពីថ្ងៃទី ១០ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ តាមមាត្រា ៣៥៣, មាត្រា ៣៥៦ និងមាត្រា ៣៦១ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ។

☑ ដាក់អោយស្ថិតនៅក្រោមការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន[៤]៖

-ឈ្មោះ ភេទ ប្រុស អាយុ ១៧ឆ្នាំ។ (ឃាត់ខ្លួន)

ពីបទ *លួច (ប៉ុនប៉ង)* ប្រព្រឹត្តនៅចំណុចមុខផ្ទះលេខ ផ្លូវលេខ ក្រុមទី ៤១ ភូមិ ៥ សង្កាត់ អូឡាំពិក ខណ្ឌ ចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ កាលពីថ្ងៃទី ១០ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ តាមមាត្រា ៣៥៣, មាត្រា ៣៥៦ និងមាត្រា ៣៦១ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ៕

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ១៥ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០១៧

ព្រះរាជអាជ្ញា

សេង ហៀង

ព្រះរាជអាជ្ញារង

---

[៣] ឈ្មោះជនត្រូវចោទ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងយុត្តិធម៌

លេខ : ០១ សរណន.យក/១៤

សារាចរ

ស្ដីពី

ការអនុវត្តបទប្បញ្ញត្តិដាក់ជនត្រូវចោទឲ្យនៅក្រោម ការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ

ក្រសួងយុត្តិធម៌បានកត់សម្គាល់ឃើញថា បទប្បញ្ញត្តិ និងគោលការណ៍ស្ដីពីការដាក់ជនត្រូវចោទឲ្យនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ដែលមានចែងនៅក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌចាប់ពីមាត្រា ២២៣ ដល់ មាត្រា ២៣០ មិនទាន់អនុវត្តឲ្យបានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយនៅឡើយ ដែលជាហេតុធ្វើឲ្យការអនុវត្តមិនទាន់បានល្អប្រសើរ។

ដើម្បីធានាការអនុវត្តបទប្បញ្ញត្តិ និងគោលការណ៍ទាំងនេះឲ្យមានប្រសិទ្ធភាព ក្រសួងយុត្តិធម៌សូមធ្វើការណែនាំដូចខាងក្រោម ៖

ក-ចៅក្រមស៊ើបសួរ

១-គប្បីធានាឲ្យបាននូវការអនុវត្តតាមគោលការណ៍នេះ ដោយយកចិត្តទុកដាក់ឲ្យបានហ្មត់ចត់អំពីកាលៈទេសៈនៃបទល្មើស ឬ បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់ជនត្រូវចោទ ឲ្យបានសមស្រប និងឲ្យមានតុល្យភាពទៅនឹងស្ថានភាពសង្គម ក្នុងការសម្រេចមិនឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទ ហើយដាក់ជនត្រូវចោទឲ្យនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ។

២-ត្រូវគិតអំពីវិធានការនៃការត្រួតពិនិត្យ និងឃ្លាំមើលដើម្បីធានាថា ជនត្រូវចោទនឹងអនុវត្តកាតព្វកិច្ចដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ២២៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបានត្រឹមត្រូវ។

ករណីនេះ ចៅក្រមស៊ើបសួរគប្បីចាត់តាំងបុគ្គលណាមួយដែលមានសមត្ថកិច្ច អាចជួយតាមឃ្លាំមើល និងធ្វើរបាយការណ៍ជូនព្រះរាជអាជ្ញាតាមការកំណត់។

ក្នុងករណីចាំបាច់ដើម្បីធានាដល់ការឃ្លាំមើលជនត្រូវចោទ គប្បីដាក់កាតព្វកិច្ចឲ្យជនត្រូវចោទចូលបង្ហាញខ្លួនតាមការកំណត់ នៅអង្គភាពនគរបាល ឬ កងរាជអាវុធហត្ថ ដែលស្ថិតនៅជិតលំនៅដ្ឋានស្នាក់នៅជាក់លាក់ណាមួយរបស់ជនត្រូវចោទ។

៣-ត្រូវផ្ដល់ដីកាសម្រេចដាក់ជនត្រូវចោទ ឲ្យនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការនេះមួយច្បាប់ ឲ្យដល់អង្គភាពនគរបាល ឬកងរាជអាវុធហត្ថ ឬគ្រប់បុគ្គលដែលត្រូវបានចាត់តាំងក្នុងមូលដ្ឋានដែលជនត្រូវចោទត្រូវទៅរស់នៅ ដើម្បីអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ក្រៅពីជូនដំណឹងដល់ព្រះរាជអាជ្ញា និងជនត្រូវចោទ។

៤-ត្រូវណែនាំជនត្រូវចោទ ដែលត្រូវបានដាក់ឲ្យនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ឲ្យយកដីកាសម្រេចនេះ ទៅបង្ហាញដល់ប្រធានអង្គភាពនគរបាល ឬកងរាជអាវុធហត្ថ ឬបុគ្គលដែលត្រូវបានចាត់តាំង ក្នុងមូលដ្ឋានដែលខ្លួនត្រូវទៅរស់នៅ។

៥-ត្រូវពិចារណាលើរបាយការណ៍ ឬព័ត៌មានរបស់អង្គភាព ឬបុគ្គលដែលត្រូវបានចាត់តាំងពាក់ព័ន្ធនឹងជនត្រូវចោទ ដើម្បីជាមូលដ្ឋានក្នុងការសម្រេចតាមបទប្បញ្ញត្តិ នៃមាត្រា ២២៧-២២៨-២២៩ និង ២៣០ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ។

ខ-ព្រះរាជអាជ្ញា

១-គប្បីធានាឲ្យបាននូវការអនុវត្តតាមគោលការណ៍នេះ ដោយយកចិត្តទុកដាក់ពិនិត្យឲ្យបានហ្មត់ចត់អំពីកាលៈទេសៈនៃបទល្មើស ឬ បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់ជនត្រូវចោទឲ្យបានសមស្រប និងឲ្យមានគុណភាពទៅនឹងស្ថានភាពសង្គម ក្នុងការស្នើសុំដាក់ជនត្រូវចោទឲ្យនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ។

២-បន្ទាប់ពីទទួលបានដីកាបង្គាប់ ដាក់ជនត្រូវចោទឲ្យនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ត្រូវចាត់វិធានការដូចខាងក្រោម ៖

-ណែនាំជនត្រូវចោទអំពីរបៀបដែលត្រូវអនុវត្តកាតព្វកិច្ច ដូចបានកំណត់ក្នុងដីកាបង្គាប់របស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ

-ណែនាំដល់អង្គភាព ឬបុគ្គលដែលត្រូវបានចាត់តាំងដោយចៅក្រមស៊ើបសួរឲ្យត្រួតពិនិត្យ តាមដាននិងធ្វើរបាយការណ៍តាមការកំណត់ ។

៣-ក្នុងករណីចៅក្រមស៊ើបសួរ បង្គាប់ឲ្យជនត្រូវចោទទៅបង្ហាញខ្លួន នៅអង្គភាពនគរបាល ឬកងរាជអាវុធហត្ថ ត្រូវបង្គាប់ទៅអង្គភាពនោះឲ្យចាត់វិធានការដូចខាងក្រោម ៖

-រៀបចំឲ្យមានសៀវភៅសម្រាប់ចុះវត្តមានជនត្រូវចោទ ដែលត្រូវមកបង្ហាញខ្លួនតាមការកំណត់របស់ចៅក្រមស៊ើបសួរ

-ចាត់ភ្នាក់ងាររបស់ខ្លួនឲ្យតាមឃ្លាំមើលសកម្មភាពរបស់ជនត្រូវចោទ ក្នុងការបំពេញកាតព្វកិច្ច

-ធ្វើរបាយការណ៍អំពីសកម្មភាពរបស់ជនត្រូវចោទ (វត្តមាន និងសកម្មភាព) ក្នុងការបំពេញកាតព្វកិច្ចតាមការកំណត់ជូនទៅព្រះរាជអាជ្ញា។

សូមលោក លោកស្រី ជាចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា គ្រប់ស្ថាប័នតុលាការ និងអយ្យការត្រូវអនុវត្តសារាចរនេះឲ្យមានប្រសិទ្ធភាព ចាប់ពីថ្ងៃចុះហត្ថលេខានេះតទៅ។/

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២២ ខែ[illegible] ឆ្នាំ២០១៤

អង្គ_វង្សវឌ្ឍនា

<u>ចម្លងជូន ៖</u>
-ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
-ក្រសួងមហាផ្ទៃ
-ក្រសួងសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន និងយុវនីតិសម្បទា
-ខុទ្ទកាល័យនាយករដ្ឋមន្ត្រី
ខុទ្ទកាល័យឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី
-តុលាការ និងមហាអយ្យការអមតុលាការកំពូល
-សាលាឧទ្ធរណ៍ និងមហាអយ្យការអមសាលាឧទ្ធរណ៍
-សាលាដំបូង និងអយ្យការអមសាលាដំបូងរាជធានី-ខេត្ត

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងយុត្តិធម៌

លេខ : ០៧.[illegible]/១៤

សារាចរ
ស្តីពី
ការអនុវត្តបទប្បញ្ញត្តិ នៃការព្យួរទោសសាកល្បង

ក្រសួងយុត្តិធម៌បានកត់សម្គាល់ឃើញថា បទប្បញ្ញត្តិ និងគោលការណ៍ស្តីពីការអនុវត្តរបបនៃការព្យួរទោសសាកល្បង ដែលមានចែងនៅក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌចាប់ពីមាត្រា ១១៧ ដល់ មាត្រា ១២៣ និងមាត្រា ១៦៥ មិនទាន់អនុវត្តឲ្យបានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយនៅឡើយ ដែលជាហេតុធ្វើឲ្យការអនុវត្តនៃការព្យួរទោសសាកល្បង មិនទាន់បានល្អប្រសើរ។

ដើម្បីអនុវត្តបទប្បញ្ញត្តិ និងគោលការណ៍ទាំងនេះឲ្យមានប្រសិទ្ធភាព ក្រសួងយុត្តិធម៌សូមធ្វើការណែនាំដូចខាងក្រោម ៖

ក-ចៅក្រមជំនុំជម្រះ

១-យោងតាមមាត្រា ១១៧ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ចៅក្រមគប្បីត្រូវពិចារណាសម្រេចព្យួរសាកល្បងនៃទោស ឲ្យបានជាអតិបរិមានូវទោស ដែលបានសម្រេចដាក់ពន្ធនាគារ ក្នុងបទល្មើសមជ្ឈិម។

២-តុលាការត្រូវចេញសម្រង់សាលក្រមស្ការពរចំនួនបីច្បាប់។ ចំនួនពីរច្បាប់ប្រគល់ជូនព្រះរាជអាជ្ញា និងមួយច្បាប់ទៀតប្រគល់ឲ្យទៅទណ្ឌិតដើម្បីអនុវត្ត។

ខ-ព្រះរាជអាជ្ញា

១-ត្រូវដឹកនាំសម្របសម្រួល ការអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចព្យួរទោសសាកល្បងរបស់តុលាការគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ឲ្យមានប្រសិទ្ធភាព។

២-ត្រូវចាត់តាំងបុគ្គលនៅក្នុងមូលដ្ឋានដែលទណ្ឌិតរស់នៅ ឬ បំពេញកាតព្វកិច្ច ឲ្យតាមដានសកម្មភាពរបស់ទណ្ឌិត។ បុគ្គលដែលគប្បីចាត់តាំង ដូចជានគរបាលប៉ុស្តិ៍រដ្ឋបាល សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ មន្ត្រីទទួលបន្ទុកអប់រំ និងស្ការនីតិសម្បទា...។

៣-ត្រូវបង្គាប់ណែនាំដល់ទណ្ឌិត ឲ្យទៅបង្ហាញខ្លួននៅចំពោះមុខបុគ្គលដែលត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យតាមដាន។

៤-ត្រូវប្រគល់សម្រង់សាលក្រម ឬ សម្រង់សាលដីកាស្ដាពរដល់បុគ្គលដែលត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យតាមដានទណ្ឌិត និងធ្វើការដឹកនាំសម្របសម្រួលការអនុវត្ត។

៥-ក្នុងករណីចាំបាច់ ត្រូវបង្គាប់ទៅអង្គភាពនគរបាលយុត្តិធម៌ ឲ្យចាត់វិធានការជួយតាមដានរាល់សកម្មភាពរបស់ទណ្ឌិត និងត្រូវធ្វើរបាយការណ៍តាមការកំណត់ ពីការគត់សម្គាល់ឃើញរបស់ខ្លួនចំពោះសកម្មភាពរបស់ទណ្ឌិតជូនទៅព្រះរាជអាជ្ញា ដើម្បីស្នើសុំយោបល់ ឬ ចាត់វិធានការ។

សូមលោក លោកស្រី ជាចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា គ្រប់ស្ថាប័នតុលាការ និងអយ្យការ ត្រូវអនុវត្តសារាចរនេះឲ្យមានប្រសិទ្ធភាព ចាប់ពីថ្ងៃចុះហត្ថលេខានេះតទៅ។/

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤

រដ្ឋមន្ត្រី

អង្គ វង្សវឌ្ឍនា

<u>ចម្លងជូន៖</u>

-ទីស្ដីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី

-ក្រសួងមហាផ្ទៃ

-ក្រសួងសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន និងយុវនីតិសម្បទា

-ខុទ្ទកាល័យនាយករដ្ឋមន្ត្រី

ខុទ្ទកាល័យឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី

-តុលាការ និងមហាអយ្យការអមតុលាការកំពូល

-សាលាឧទ្ធរណ៍ និងមហាអយ្យការអមសាលាឧទ្ធរណ៍

-សាលាដំបូង និងអយ្យការអមសាលាដំបូងរាជធានី-ខេត្ត

-ឯកសារ-កាលប្បវត្តិ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងយុត្តិធម៌

លេខ ៖ ..០៧ កយជ.សរ/១៤

សារាចរ

ស្តីពី

ការអនុចត្តបទប្បញ្ញត្តិនៃ ការអនុវត្តទោសការងារសហគមន៍

ក្រសួងយុត្តិធម៌បានកត់សម្គាល់ឃើញថា បទប្បញ្ញត្តិ និងគោលការណ៍ស្តីពីការអនុវត្តទោសការងារសហគមន៍ ដែលមានចែងនៅក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌចាប់ពីមាត្រា ៧២ ដល់មាត្រា ៧៥ មាត្រា ៩៨ មាត្រា ១០១ ដល់ ១០៣ និងមាត្រា ១៦២ មិនទាន់អនុវត្តបានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយនៅឡើយ ដែលជាហេតុធ្វើឲ្យការអនុវត្តទោសការងារសហគមន៍ មិនទាន់មានប្រសិទ្ធិភាព និងមិនទាន់មានភាពរលូន។

ដើម្បីធានាការអនុវត្តបទប្បញ្ញត្តិ និងគោលការណ៍ទាំងនេះឲ្យមានប្រសិទ្ធភាព ក្រសួងយុត្តិធម៌សូមធ្វើការណែនាំដូចខាងក្រោម ៖

ក-ចៅក្រមជំនុំជម្រះ

១-គប្បីធានាឲ្យបាននូវការអនុវត្តតាមបទប្បញ្ញត្តិ និងគោលការណ៍ដែលមានចែងក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌស្តីពីទោសការងារសហគមន៍ ចំពោះទណ្ឌិតណាដែលតុលាការប្រកាសទោសដាក់ពន្ធនាគារតិចជាង ឬស្មើ ៣ (បី) ឆ្នាំ ។

២-តុលាការត្រូវប្រគល់សម្រង់សាលក្រម ជូនព្រះរាជអាជ្ញាមួយច្បាប់ និងប្រគល់ឲ្យទៅទណ្ឌិតមួយច្បាប់។

ខ-ព្រះរាជអាជ្ញា

១-ត្រូវសហការជាមួយអង្គការរដ្ឋ សមាគមន៍ ឬអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីកសាង និងធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពបញ្ជីឈ្មោះនីតិបុគ្គល និងប្រភេទការងារ ដែលមានតម្រូវការផ្តល់ការងារឲ្យទណ្ឌិតធ្វើ។ បញ្ជីនេះត្រូវដាក់បង្ហាញជូនតុលាការដើម្បីជ្រើសរើសការងារ ឲ្យទណ្ឌិតដែលយល់ព្រមទទួលយក។

២-ការផ្តល់ការងារសហគមន៍ដល់អនីតិជន ត្រូវពិភាក្សាបន្ថែមជាមួយមន្ត្រីសង្គមកិច្ចអំពីការងារដែលមានលក្ខណៈជាការងារបណ្តុះបណ្តាល និងសម្រួលដល់ការបញ្ចូលខ្លួនទៅរស់នៅក្នុងសង្គមវិញ។

៣-ត្រូវរៀបចំបែបបទនៃការអនុវត្តទោសការងារសហគមន៍ សម្រាប់នីតិបុគ្គលដែលទទួលទណ្ឌិតឲ្យធ្វើការងារ ដោយឲ្យនីតិបុគ្គលនោះ បំពេញនូវកាតព្វកិច្ចដូចតទៅ ៖

-ណែនាំដល់ទណ្ឌិតអំពីការបំពេញកាតព្វកិច្ច និងអប់រំទណ្ឌិតឲ្យយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងការកសាងខ្លួនចូលក្នុងសង្គមវិញ

-គ្រប់គ្រងតាមដានសកម្មភាពរបស់ទណ្ឌិត ក្នុងពេលបំពេញកាតព្វកិច្ច

-ធ្វើរបាយការណ៍អំពីសកម្មភាពរបស់ទណ្ឌិតជូនដល់ព្រះរាជអាជ្ញា

-ត្រូវចុះហត្ថលេខាលើកំណត់ហេតុទទួលស្គាល់ អំពីការអនុវត្តការងាររបស់ទណ្ឌិត

៤-ត្រូវយកចិត្តទុកដាក់តាមដានត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តការងាររបស់ទណ្ឌិតដែលមានដូចខាងក្រោម ៖

-គ្រប់គ្រង តាមដាន រក្សាទុករបាយការណ៍ កំណត់ហេតុអំពីការអនុវត្តការងារសហគមន៍

-តាមដានការអនុវត្តរបស់ទណ្ឌិតទៅតាមលក្ខខណ្ឌរបស់សាលក្រម

-ណែនាំទណ្ឌិតអំពីការអនុវត្តការងារសហគមន៍ និងកាតព្វកិច្ចដែលត្រូវអនុវត្ត

-ណែនាំដល់នីតិបុគ្គលដែលទទួលទណ្ឌិត អំពីបែបបទអនុវត្តការងារគ្រប់គ្រង

-ចេញដីកាសម្រេចបញ្ចប់ការអនុវត្តទោសរបស់ទណ្ឌិត ដែលបានអនុវត្តទោសការងារសហគមន៍ដោយជោគជ័យ។

សូមលោក លោកស្រី ជាចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា គ្រប់ស្ថាប័នតុលាការ និងអយ្យការ ត្រូវអនុវត្តសារាចរនេះឲ្យមានប្រសិទ្ធភាព ចាប់ពីថ្ងៃចុះហត្ថលេខានេះតទៅ។

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៤

រដ្ឋមន្ត្រី

អង្គ វង្សវឌ្ឍនា

<u>ចម្លងជូន</u> ៖

-ទីស្ដីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី

-ក្រសួងមហាផ្ទៃ

-ក្រសួងសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន និងយុវនីតិសម្បទា

-ខុទ្ទកាល័យនាយករដ្ឋមន្ត្រី

ខុទ្ទកាល័យឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី

-តុលាការ និងមហាអយ្យការអមតុលាការកំពូល

-សាលាឧទ្ធរណ៍ និងមហាអយ្យការអមសាលាឧទ្ធរណ៍

-សាលាដំបូង និងអយ្យការអមសាលាដំបូងរាជធានី-ខេត្ត

-ឯកសារ-កាលប្បវត្តិ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងយុត្តិធម៌

លេខ ១៧០ កសរ.អក.ក/១៤

រាជធានីភ្នំពេញ,ថ្ងៃទី២៣ខែ មករា ឆ្នាំ២០១៤

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌

ជំរាបជូន

ឯកឧត្តម លោក ប្រធានសាលាដំបូងរាជធានី ខេត្ត

ឯកឧត្តម លោក លោកស្រី ព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាដំបូងរាជធានី ខេត្ត

កម្មវត្ថុ៖ ការដាក់ឲ្យប្រើរូបមន្តនៃដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ។

តាមកម្មវត្ថុខាងលើ ខ្ញុំសូមជំរាបជូន ឯកឧត្តម លោក លោកស្រី ប្រធានសាលាដំបូង រាជធានី ខេត្ត ព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាដំបូងរាជធានី ខេត្ត ថាកន្លងមកក្រសួងយុត្តិធម៌បានផ្ដល់នូវរូបមន្តនៃដីកាសំរេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នប្រើប្រាស់សាកល្បង ឃើញថានៅមានការខ្វះចន្លោះដែលមិនអាចធានាបាននូវការជឿជាក់ពីសំណាក់សាធារណៈជន។ ដូច្នេះក្រសួងយុត្តិធម៌បានបង្កើតរូបមន្តថ្មីដែលអាចបង្ហាញពីតម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពក្នុងការធ្វើសេចក្ដីសម្រេច ដែលអាចពង្រឹងនូវការជឿទុកចិត្តរបស់សាធារណៈជនលើប្រព័ន្ធតុលាការ។

ក្រសួងយុត្តិធម៌សូមធ្វើការណែនាំសម្រាប់ការបំពេញតាមចំណុចមួយចំនួន ដែលមាននៅក្នុងរូបមន្តនៃដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នតាមគំរូថ្មីនេះដូចតទៅ៖

- នៅផ្នែកខាងដើមនៃរូបមន្តពុំមានអ្វីផ្លាស់ប្ដូរច្រើននោះឡើយ ហើយក៏ពុំមានអ្វីដែលពិបាកយល់ក្នុងការបំពេញនោះទេ។

នៅផ្នែកនេះ ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវព្យាយាមសួរព័តមានឲ្យបានច្រើនពាក់ព័ន្ធនឹងស្ថានភាពរស់នៅរបស់ជនត្រូវចោទ ដើម្បីជាមូលដ្ឋានក្នុងការសម្រេច ឃុំខ្លួ ឬ មិនឃុំខ្លួន ដូចជាជនត្រូវចោទ ជាអនីតិជន ជាស្ត្រីមានផ្ទៃពោះ ជាស្ត្រីមានកូនតូចៗនៅជាមួយ ដោយគ្មានអ្នកណាផ្សេងទៀតជួយមើលថែរក្សាកូនតូចៗទាំងនោះ ឬ ជនត្រូវចោទ ជាចាសជរា។ល។ ក្នុងស្ថានភាពបែបនេះបើអាចជៀសវាងបាន មិនគួរគប្បីសម្រេចឃុំខ្លួននោះឡើយ។

ដើម្បីធានាបានករណីខាងលើនេះ នៅក្នុងនីតិវិធីសួរដេញដោលចំពោះមុខគប្បីមានការចូលរួមពីតំណាងអយ្យការ ជនត្រូវចោទ និង ឬ មេធាវីជនត្រូវចោទ ដើម្បីបង្ហាញអំពីការអះអាងរបស់ពួកគេរៀងៗខ្លួននៅចំពោះមុខចៅក្រមស៊ើបសួរ ដើម្បីគាំទ្រ ឬ ប្រឆាំងនឹងការសម្រេចឃុំខ្លួន។ នៅពេលបញ្ចប់ការសួរដេញដោលនេះ ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវធ្វើការសម្រេចពីការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ឬ មិនឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន។ ប្រសិនបើសំរេចថាត្រូវឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ចៅក្រមត្រូវចេញដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នដោយប្រើគំរូតាមរូបមន្តថ្មីនេះ។

ការប្រើនីតិវិធីសួរដេញដោលបែបនេះ អាចឲ្យចៅក្រមស៊ើបសួរទទួលបាននូវអំណះអំណាងគ្រប់ជ្រុងជ្រោយក្នុងការសម្រេច ប្រកបដោយតម្លាភាព និងគណនេយ្យភាព ។

I. ស្ថានភាពអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់

1. ចំណុចលេខ១គួចនេះ: ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវដាក់បញ្ចូលឈ្មោះបទល្មើសដែលមានកំណត់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួររបស់តំណាងអយ្យការ។

2. ចំណុចលេខ២គួចនេះ: ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវសរសេរសង្ខេបពីអង្គហេតុនៃរឿងក្តី។

3. ចំណុចលេខ៣គួចនេះ: ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវសង្ខេបពីសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់តំណាងអយ្យការ ២ឬ៣ បន្ទាត់ដាក់បញ្ចូល។ តើតំណាងអយ្យការមានសំអាងអ្វីខ្លះ ដែលស្នើសុំឲ្យឃុំខ្លួន ឬ មិនឲ្យឃុំខ្លួន ធ្វើយ៉ាងនេះដើម្បីបង្ហាញថា ចៅក្រមស៊ើបសួរបានពិចារណាទៅលើមូលហេតុដែលតំណាង អយ្យការបានលើកឡើង។

4. ចំណុចលេខ៤គួចនេះ: ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវធ្វើសេចក្តីសង្ខេបពីការកត់សម្គាល់ ឬ ការអះអាង របស់ជនត្រូវចោទ ឬ មេធាវីរបស់ជនត្រូវចោទ២ឬ៣ បន្ទាត់។

II. សំអាងហេតុសេចក្តីសម្រេច ៖

5. ចំណុចលេខ៥គួចនេះ: ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវតែប្រាកដថាជនត្រូវចោទ ជាប់ចោទពីបទឧក្រិដ្ឋ ឬ មជ្ឈិម ដែលត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារស្មើ ឬ លើសពី១ឆ្នាំ (យោងតាមមាត្រា២០៤នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ)។ អាស្រ័យហេតុនេះ: ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវពិនិត្យមើលថាប្រសិនបើរកឃើញពិរុទ្ធភាព ក្រោយពេលសវនាការជនត្រូវចោទអាចទទួលទោសជាប់ពន្ធនាគារស្មើ ឬ លើសពី១ឆ្នាំ ឬ អត់។

6. ចំណុចលេខ៦គួច ចៅក្រមស៊ើបសួរ ត្រូវសរសេរនូវការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនឆ្លើយតបទៅនឹងសំអាងហេតុនានា ដែលបានលើកឡើងដោយភាគីដូចជា តំណាងអយ្យការ ជនត្រូវចោទ ឬ មេធាវីរបស់ជនត្រូវចោទ។

ទន្ទឹមនេះ: នៅក្នុងចំណុចនេះដែរ ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវបង្ហាញអំពីមូលហេតុនៃការឃុំខ្លួនចំនួនមួយ ឬ ច្រើនដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា២០៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ដោយពន្យល់បង្ហាញពីសំអាងហេតុសំរាប់គាំទ្រទៅនឹងមូលហេតុនីមួយៗ ដែលចៅក្រមស៊ើបសួរលើកឡើង ឬ មិនត្រូវយកមកអនុវត្ត ដែលមានជាអាទិ៍ដូចខាងក្រោម៖

ក. ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវពន្យល់ពីរបៀបដែលការឃុំខ្លួនអាចបញ្ចប់បទល្មើស ឬបង្ការបទល្មើសកុំឲ្យកើតជាថ្មី - តើមានហេតុផលសមរម្យដើម្បីជឿជាក់ថា ជនត្រូវចោទអាចនឹងប្រព្រឹត្តបទល្មើស ដែលខ្លួនត្រូវចោទឬទេ? តើមានហេតុផលសមរម្យដើម្បីជឿជាក់ថា ជនត្រូវចោទអាចបន្តប្រព្រឹត្តបទល្មើស ឬប្រព្រឹត្តបទល្មើសនោះជាថ្មីឬទេ?

ខ. ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវពន្យល់ពីរបៀបដែលការឃុំខ្លួនអាចរាំងដល់ការគាបសង្កត់សាក្សី ឬជនរងគ្រោះ ឬរាំងកុំឲ្យមានការត្រូវរ៉ូវគ្នារវាងជនត្រូវចោទ និងជនសមគំនិត - តើមានហេតុផលសមរម្យ ដើម្បីជឿជាក់ថា ជនត្រូវចោទអាចគាបសង្កត់សាក្សី ឬជនរងគ្រោះដែរឬទេ? តើជនសមគំនិតនៅតែមានសេរីភាពឬទេ (មិនបារម្ភពីការត្រូវរ៉ូវគ្នាទេ ប្រសិនបើពួកគេត្រូវបានឃុំខ្លួន)?

គ. ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវពន្យល់ពីរបៀបដែលការឃុំខ្លួន អាចរាំងជនត្រូវចោទពីការធ្វើអោយខូចភស្តុតាង ឬ តម្រុយជាសម្ភារៈ - តើនៅតែមានភស្តុតាង ឬ តម្រុយជាសម្ភារៈ ដែលនគរបាលមិនទាន់មានដែរឬ ទេ? តើមានហេតុផលសមរម្យដើម្បីជឿជាក់ថា ជនត្រូវចោទអាចនឹងរត់គេចខ្លួន ឬ បំផ្លាញភស្តុតាង ឬតម្រុយជាសម្ភារៈ ឧ: អាវុធពាក់ព័ន្ធនឹងបទល្មើសជាដើម?

ឃ. ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវពន្យល់ពីរបៀបដែលការឃុំខ្លួន អាចធានារក្សាវត្តមានជនត្រូវចោទ ទុកជូនតុលាការចាត់ការតាមនីតិវិធី - តើមានហេតុផលសមរម្យដើម្បីជឿជាក់ថា ជនត្រូវចោទអាចនឹងរត់គេចខ្លួន ឬភៀសខ្លួនទៅក្រៅប្រទេសដែរឬទេ?

ង. ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវពន្យល់ពីរបៀបដែលការឃុំខ្លួន អាចការពារសន្តិសុខឲ្យជនត្រូវចោទ - តើមានយោបល់ណាមួយដែលថាជនរងគ្រោះ ឬជនផ្សេងទៀតអាចចង់បង្កគ្រោះថ្នាក់ដល់ជនត្រូវចោទ ដែរឬទេ?

ច. ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវពន្យល់ពីរបៀបដែលការឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទ អាចរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ កុំឲ្យមានភាពច្របូកច្របល់ណាមួយដែលបណ្តាលមកពីបទល្មើសនេះ។

ឆ. ចៅក្រមស៊ើបសួរក៏គួរពិចារណាពីធាតុផ្សំ/ហានិភ័យជាសក្តានុពលដើម្បីជាយុត្តិកម្មដល់ការដាក់នរណាម្នាក់ក្នុងការឃុំជាបណ្តោះអាសន្ន ហើយក៏ពិចារណាផងដែរពីធាតុផ្សំដែលអាចបំបាត់ហានិភ័យនេះ ឧទាហរណ៍: ការងារជាប់លាប់នៅក្នុងសហគមន៍ ចំណងគ្រួសារជាដើម។ល។

នៅក្នុងផ្នែកចុងក្រោយនេះ ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវធ្វើការសន្និដ្ឋានដោយកំណត់ឲ្យច្បាស់ នូវមូលហេតុមួយ ឬច្រើន ក្នុងចំណោមមូលហេតុទាំង៦ ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា២០៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនេះ ដើម្បីយកមកអនុវត្តចំពោះរឿងក្តីនេះ និងដើម្បីធ្វើយុត្តិកម្មដល់ការសំរេចរបស់ខ្លួនក្នុងការឃុំខ្លួន។ ក្នុងផ្នែកនេះ ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវកំណត់ផងដែរ នូវមាត្រានៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌដែលចែងអំពីថិរវេលាអតិបរមានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នក្នុងករណីនេះ។ ថិរវេលានេះ អាស្រ័យលើចរិតលក្ខណៈនៃបទល្មើស និងអាយុរបស់ជនត្រូវចោទ (សូមពិនិត្យមើលតារាងខាងក្រោម)។ នៅទីបញ្ចប់ យោងតាមមាត្រា២០៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌដែលចែងថា ជនត្រូវចោទត្រូវមានសេរីភាពនោះ ចៅក្រមត្រូវបង្ហាញថាគ្មានការដាក់កាតព្វកិច្ចណាមួយតាមរយៈការដាក់ឲ្យស្ថិតនៅ

ក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ អាចនឹងមានលក្ខណៈតឹងរឹងគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីសម្រេចបាន គោលដៅនានា ដូចបានកំណត់នៅក្នុងផ្នែកខាងដើមនោះឡើយ។

ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវសម្រេចផងដែរ ពីរយៈពេលអតិបរមានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ក្នុងករណីនេះ។ តារាងខាងក្រោមបង្ហាញពីថិរវេលាអតិបរមានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន សំរាប់ប្រភេទនីមួយៗនៃរឿងក្ដី។

ប្រភេទនៃបទល្មើស និងមាត្រានៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌពាក់ព័ន្ធ	អាយុជនត្រូវចោទ	ថិរវេលាអតិបរមាដំបូងនៃការឃុំខ្លួន	ការពន្យារថិរវេលាឃុំខ្លួនតាមរយៈដីកាឃុំខ្លួនមួយទៀត
បទឧក្រិដ្ឋ - មាត្រា២០៩	១៨ឆ្នាំ ឬចាស់ជាងនេះ	៦ខែ	៦ខែ + ៦ខែ
បទមជ្ឈិម - មាត្រា២០៩	១៨ឆ្នាំ ឬចាស់ជាងនេះ	៤ខែ	២ខែ - ថិរវេលាសរុបមិនត្រូវលើសពីពាក់កណ្ដាលអប្បបរមានៃទោសដែលច្បាប់បានកំណត់ឡើយ
បទឧក្រិដ្ឋ - មាត្រា២១៣	១៤ - ១៦ឆ្នាំ	៤ខែ	មិនអាចពន្យារពេលឃុំខ្លួនបានឡើយ
បទមជ្ឈិម - មាត្រា២១៤	១៤ - ១៦ ឆ្នាំ	២ខែ ឬ ១/២ នៃអប្បបរមានៃទោសដែលច្បាប់បានកំណត់សំរាប់ អនីតិជន (ថិរវេលាមួយណាក៏បាន ដែលជាថិរវេលាខ្លីបំផុតរវាងថិរវេលាទាំង២នេះ)	មិនអាចពន្យារពេលឃុំខ្លួនបានឡើយ
បទឧក្រិដ្ឋ - មាត្រា២១៣	១៦ - ១៨ឆ្នាំ	៦ខែ	មិនអាចពន្យារពេលឃុំខ្លួនបានឡើយ
បទមជ្ឈិម - មាត្រា២១៤	១៦ - ១៨ឆ្នាំ	៤ខែ ឬ ១/២ នៃអប្បបរមានៃទោសដែលច្បាប់បានកំណត់សំរាប់ អនីតិជន (ថិរវេលាមួយណាក៏បាន ដែលជាថិរវេលាខ្លីបំផុតរវាងថិរវេលាទាំង២នេះ)	មិនអាចពន្យារពេលឃុំខ្លួនបានឡើយ

ចៅក្រមស៊ើបសួរគួរធ្វើការកត់សំគាល់ថា ក្នុងករណីបទមជ្ឈិម អប្បបរមានៃទោសត្រូវបន្ថយមកត្រឹមពាក់កណ្តាល ប្រសិនបើជនត្រូវចោទជាអនីតិជន នៅពេលប្រព្រឹត្តបទល្មើស (មាត្រា១៦០ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ)។

ចៅក្រមស៊ើបសួរត្រូវចុះហត្ថលេខា និងចុះកាលបរិច្ឆេទលើដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន។

ផ្នែកបញ្ចប់នៃរូបមន្តនេះ គឺជាបង្កាន់ដៃដែលបញ្ជាក់ថាបានប្រគល់ - បុគ្គលដែលបញ្ជូនដីកានេះត្រូវតែចុះហត្ថលេខាលើដីកានេះ ដើម្បីបញ្ជាក់ថាដីកានេះត្រូវបានបញ្ជូនហើយ។ អ្នកទទួលត្រូវចុះហត្ថលេខាលើដីកានេះផងដែរ បន្ទាប់ពីបានទទួល។ ជនត្រូវចោទត្រូវបានគេប្រាប់ឲ្យដឹងអំពីសិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់គេ និងពេលកំណត់ប្តឹងឧទ្ធរណ៍។

ទទួលបានការណែនាំនេះ សូមឯកឧត្តម លោក លោកស្រី ប្រធានសាលាដំបូង ព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាដំបូងរាជធានី ខេត្ត ចាត់វិធានការអនុវត្តឲ្យមានប្រសិទ្ធភាព។

សូមឯកឧត្តម លោក លោកស្រី ប្រធានសាលាដំបូង ព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាដំបូងរាជធានី ខេត្ត ទទួលនូវការគោរពរាប់អានអំពីខ្ញុំ ។

រដ្ឋមន្ត្រី

អង្គ វង្សវឌ្ឍនា

ផ្ញើភ្ជាប់ :

- គំរូរូបមន្តដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ០១ច្បាប់

ចម្លងជូន :

- តុលាការកំពូល
- មហាអយ្យការអមតុលាការកំពូល
- សាលាឧទ្ធរណ៍
- មហាអយ្យការអមសាលាឧទ្ធរណ៍

"ដើម្បីជូនជ្រាប"